DAŽOS VĀRDOS

Rietumvācijas kanclers Dr. Adenauers un amerikāņu dugstais komisārs Mekkloja pēdējā pārrunājuši starptautisko stāvokli un sabiedroto politiku Vācijā. Sarunās skarta arī gaidāmā četru valstu konference.

Maklojs rīkotajā Jaungada pieņemšanā ieradies arī ģen. Čuikovs, padomju kontrolkomisijas šefs, kā arī viņa politiskais padomnieks vēstnieks Semjonovs un citi augsti padomju pārstāvji. Šis ir pirmais gadījums kopš gada, kad oficiālā amerikāņu sarīkojumā ierodas padomju kontrolkomisijas vadītāji.

Vispārīga mobilizāciju Formozā izsludinājis Čangaišeks. Savā Jaungada vēstījumā rietumu pasaulei viņš lūdz tās pieņemšanu uzbrukumam Ķīnas cietzemei un aicina turpināt cīņu „līdz nāvei".

Austrumjoslas republikas prezidenta Vilhelma Pika 75 g. dzimšanas dienā ieradušies apsveicēji — valdību delegācijas no Čehoslovākijas, Ungārijas un Albānijas, kā arī komūnistu partijas delegācijas no Anglijas, Itālijas, Grieķijas, Dānijas un Austrijas.

Nākotnes austrumu joslas pirmā pieci gadi, ko īpaši svinīgi atzīmēja turienes padome savos Jaungada izdevumos. Piecgades plāns paredz paaugstināt rūpniecības produkciju par 190 proc.

Kanādā sešu trešo atombateriju. Sai izšaut, kas būs ievērojami plašāka par agrāk iepriekšējām, atvēlēti 30 milj. dol.

Francija ierobežojusi padomju laikrakstu iepatīšanu. Aizliegti pavisam pieci laikraksti, to vidū satīriskais žurnāls Krokodils, Sovetskaja Literatura un Ogoņek.

Rīgas dzīvnieku vāeu bēgšiem saskaņā ar jaunu celtniecības programmu cels Lejaszaķusalas valdība. Līdzekļi jau nodrošināti.

Piecās komūnistu pagrīdes organizācijās atklātas Šlēzvigā-Holšteinā. Tās darbojušās zem dažādiem segvārdiem un aktivizējušas visai aktīvu darbību.

Austrija plāno atjaunot pārtikas līdzekļu racionēšanu kā pirmā valsts Rietumeiropā. Racionēts tiks cukurs, tauki, milti, gaļa, saknes uc. Jāpiezīmē, ka Austrijā pārtikas kartiņas līdz šim no apgrozības nekūja ptiņīgi izņemtas.

Piecīši piedzimuši kādā Sibirijas kolhozā krievu zemnieka sievai, kas tagad ir četru zēnu un vienas meitenes māte.

Divpadsmitais sabotāžas gadījums angļu flotē konstatēts uz kāda apmācības kuģa, kam stūres ierīcē iekaisītas smiltis.

Rietumeiropas komūnistu partiju vadītāji sastapušies Maskavā. Darba kārtībā pretkoļi Vācijas remilitarizācijai un Atlantika pakta aizsardzības spēku radīšanai.

Pēdējam gadam beidzoties, pāvests samazinājis savu gvardi uz 150 cilvēkiem, kuri pasargājis no Šveices iedzīvotājiem rekrutēto Šveices gvardi, kurā skaitās 110 vīru.

Vācijā paaugstinātu dzelzceļu tarifu. Rīkojums stājies spēkā 1. janvārī un skar atsākšanu nedēļas kartes, kuru cena par attālumiem līdz 15 km paaugstināta par 60 proc., bet par attālumiem līdz 60 km par 60 proc. Paaugstinātas arī ierēdņu mēneškaršu cenas.

Himnu Vācijai sarakstījis R. A. Srēders uz prezidenta prof. Heusa ierosinājumu. Mūziku komponējis Hermans Reuters. Jaungada naktī himnu pārradīja visi vācu radiofoni, tā nododami to pārrunām sabiedrībai. Galīgā izšķiršanās par himnas pieņemšanu notiks pēc vācu tautas balsošanas.

Šveices aizliegtas reklāmu uguns ārkārtīgi ogļu trūkuma dēļ. Pārtraucama arī skatlogu apgaismošana pēc veikalu slēgšanas. Rīkojuma pārkāpējiem draud viena gada cietuma vai DM 100.000 naudas sods.

Lichtenšteinas princis Hanss, kas apcietināts par Šveices pulkstenu kontrabandu, pakļauts diplomātiskai izmeklēšanas kārtībai un var tikt atbrīvots no apcietinājuma vienīgi pret Lichtenšteinas galvojumu vai visai augstu drošības naudu. Par princa rīcības motīviem nav nekādas skaidrības, taču tie neesot materiālas dabas.

Rakteņu eksplozija notikusi Tatrabanjas apgabalā Ungārijā, kur nogalināts 41 kalnračs. 40 raktuvēs aizbērtos izdevies glābt. Katastrofas cēloņi nav noskaidroti.

Hāmburgu nama īpašnieces dārglietas šinī dienās nākušas pārdošanā Johanisburgā. Pārdodamās dārglietas vērtē uz 800.000 DM.

Trīs eiropieši — kāds zviedru students un divi vācieši, no kuriem viens skolēns, bet otrs amatnieka mācekļis no Bīlefeldes, sākuši ceļošanu pa Eiropu bez naudas un padomu, lai demonstrētu par Eiropas apvienoto valstu ideju. Viņus pieņēmis amerikāņu augstais komisārs Meklojs, novēlēdams viņu ceļojumam panākumus. Uzņēmīgie jaunieši caur Minčeni un Strāsburgu došoties uz Cīrihi, Parīzi, Briseli, Hāgu un tālāk uz Skandināvijas valstīm. Atgriežoties Vācijā, tie nolēmuši apmeklēt Rietumvācijas valsts prezidentu Heusu un Dr. Adenaueru.

Feldmaršals Montgomerijs trešdien uz divi dienām ieradās Rietumvācijā, kur sastapās arī ar Dr. Adenaueru.

35 milj. kronu zviedru sarkanais krusts ziedojis Vācijas bērnu un tbc slimo atbalstam. Šeit tam ziedotas drēbes un apavi 6 milj. kronu vērtībā. Berlīnē ikdienas 120.000 vācu bērni ēdināti par Zviedrijas sarkanā krusta līdzekļiem.

30.000 bavāriešu kļuvuši bezdarbnieki ogļu trūkuma dēļ. Ievedumi no Čehoslovākijas samazinājušies par 30 proc. un paredzama bezdarba vairošanās.

„Es nezinu, kas ir Kazanova," iesaucās kāda 60 g. v. mincheniete apgabaltiesā, kur viņai bija jāatbild par sēnalu literatūras pārdošanu. Apsūdzēto attaisnoja.

13.000 m augstumu sasniedzis kāds amerikāņu burulidotājs, pārspējot visus iepriekšējos rekordus. Lidojums noticis Kalifornijā, un aparātu līdz 4000 m augstumam pacēlusi motorlidmašīna.

Indija izbeigusi kara stāvokli ar Vāciju ar 1. janvāri 1951. g. Indiešu misijas vadītājs Vācijā paskaidrojis, ka viņa valdība priecātos drīzumā apsveikt vācu ģenerālkonsulu Indijā.

Vācu rūpniecības demontāžas jautājumu, paredzams, apspriedīs ASV, Lielbritānija un Francija, īpaši pievēršoties Krupa uzņēmumiem.

Maršals Petēns Ziemsvētku vakarā un Jaungadā no pirmā pasaules kara veterāniem saņēmis milzīgu grozu ar mīmozām un 100.000 franku naudas pabalstu. 94 g. v. maršals, kas turpina izciest cietuma sodu par kolaborāciju, dāvanu novēlējis citiem politiskiem apcietinātiem un franču karaviriem Indoķīnā.

Jaunu pasaules rekordu peldēšanā sasniegusi ungāriete Eva Novaka, nopeldot 200 jardus 2,34 minūtēs.

LATVIJA
Latvian Newspaper
Nr. 3 (447) Jan. 10, 1951
Publisher: Jānis Niedra, Augustdorf b. Detmold, Lager, Bl. 9—7, Phone Augustdorf 62. Printer: Remsdruckerei Sigg. Härtel & Co, Schwäbisch Gmünd, Paradiesstr. 12. Published twice weekly.
Circulation 11.000.
Sponsor—International Refugee Organization.

LATVIJA

LATVIAN NEWSPAPER

Nr. 3 (447)
Trešdien, 1951. g. 10. janvārī
Iznāk trešdienās un sestdienās. Izdevēja: Latviešu Centrālā Komiteja. Galvenā redaktora v. i. Maksis Cullitis. Redaktori: P. Kliņš, V. Lesiņš, E. Raisters, L. Švarcs. Apgāda sanmiecības vadītājs A. Ābolinš. Austrālijas redakcijas vadītājs A. Šmits (21, Linden Avenue, Wendouree, Ballarat, Vic., Australia). Redakcijas adr.: (14a) Schwäbisch Gmünd, DP Camp Artillerie-Kaserne, tālr. Schw. Gmünd 3187

Komūnistu karaspēks jau tālu pāri 38. platuma gradam

UN VIENĪBAS SMAGĀS KAUJĀS ATKĀPJAS

Tokio (ag). — Pēc tam, kad amerikāņu 8. armija atstāja Dienvidkorejas galvaspilsētu Seulu, un jūrās ceļā evakuēja Inčonas ostu, izvācot ap 10.000 vīru, kā arī karа materiālus, kā pilsētā, tā ostā saspridzinātas visas militāri svarīgās ierīces. Kauju smagumpunkts pārsviedies uz Vidus-Koreju. 190.000 ziemeļkorejiešu un ķīniešu komūnistu plašā frontē uzbruka Čungčonas-Vonju līnijai, spiesdami UN vienības uz jūru un draudēdami nogriest tām atkāpšanos. Arī austrumpiekrastē un dienvidos no Seulas stipri komūnistu spēki turpina uzbrukumu uz dienvidiem. Smago cīņu rezultātā svētdien krita arī Vonju, un 8. armija visā frontes iecirknī atkāpjas uz jaunām pozīcijām. Sniega vētrām par spīti smagas cīņas turpinājās arī austrumu sektorā, kur, sekojot atkāpjošās UN vienībām, komūnisti jau iegājuši 100 km aiz 38. platuma grada.

Pēc gaisa novērotāju ziņām, pār Mandžūrijas robežu komūnistiem nemitīgi pienāk jauni pastiprinājumi. Atsevišķas UN karaspēka vienības nonākušas uzbrūkošo ziemeļkorejiešu un ķīniešu masu ielenkumā. Amerikāņu kontradmirālis Takijs paziņojis, ka UN karaspēka vadības rīcībā ir pietiekoši daudz transportlīdzekļu, lai evakuētu sabiedroto vienības jūras ceļā, gadījumā, ja tālākā cīņa norise to padarītu nepieciešamu. Pēc komūnistu caurrāvuma rietumfrontes vidussektorā stipri apdraudēts UN vienību labais spārns. Ķīniešu kavalērijas vienības straujā maršā steidzas uz dienvidiem, lai galīgi nogrieztu sabiedroto atkāpšanās ceļu uz Dienvidkoreju. Ģen. Mekarturs izdevis rīkojumu, ar ko stingri cenzūrai pakļauti visi ziņojumi no Korejas frontes. Aizliegts minēt vienību nosaukumus un to atrašanās vietas, kā arī norādījumus par karaspēka kustībām un aizstāvēšanās līnijām.

ASV kara ministrs Maršals Vašingtonas preses konferencē paskaidrojis, ka situācija Korejā attīstās gandrīz tā, kā tas iepriekš bijis paredzēts. Maršals sevišķi izcēlis turku, portorikaniešu, britu un dienvidkorejiešu vienību nopelnus Korejas cīņās. Smagās kaujās pret skaitliski daudz apšaubīgāku pretinieku, tās parādījušās sevišķu drosmi.

Pekingas radio ziņo, ka amerikāņu lidmašīnas uzbrukušas Antungas pilsētai Mandžūrijā. Uzlidojumā nogalināti vai smagi ievainoti 58 ķīniešu un cietušas 18 ēkas. Prezidents Trūmens tai pašā laikā deklarējis, ka ASV karaspēks ātrāk nebombardēs mērķus Ķīnas territorijā, kamēr UN tam nebūs devusi savu piekrišanu. Uz jautājumu, kādai jābūt notikumu attīstībai, lai ierosinātu kongresā kara pieteikšanu, Trūmens atbildēja, ka vajadzīgā brīdī tiks sperti attiecīgie soļi. Viņš tomēr piebilda, ka pēc viņa domām kara pieteikšana nebūšot vajadzīga.

ASV iesniegušas protestu franču valdībai par paredzēto 139.000 tonnu dzelzceļiešu piegādi komūnistiskai Ķīnai. Piekritīgās iestādes paskaidrojušas, ka līdzšinējiem vairākkārtīgiem protestiem nav bijis pozitīvu rezultātu. Pēc kāda franču sūtniecības darbinieka ieskatiem, viņa valdības mērķis esot Ķīnas tautas sakāve.

(Turpinājums 8. lpp.)

Jaunas izceļošanas iespējas uz Kanadu

IRO galvenā mītne Minchenē dara zināmu, ka paveras jaunas izceļošanas iespējas uz Kanadu. Nākošos 9 mēnešos Kanada uzņems pavisam 15.000 dažādu arodu strādnieku 18 līdz 50 gadu vecumā. 7500 vīzas paredzēts tēraudrūpniecības, to starpā aviācijas un auto rūpniecības strādniekiem, dzelzs virpotājiem, frezētājiem uc. metallstrādniekiem. 1500 vīzas rezervētas meža strādniekiem, 350 metallrūdas kalnračiem, 3225 laukstrādniekiem un 2000 mājkalpotājiem - vieniniekiem. Tālāk uz Kanādu vēl varēs izceļot 600 precēti pāri kā mājkalpotāji, un 250 ģimenēm izredzes dabūt darbu cukurrūpniecībā.

Līdz šim vēl spēkā noteikumi, ka ģimenes locekļi var sekot ģimenes galvam uz Kanādu tikai tad, kad tas saņēmis uzņemšanu, lai varētu pieņemt uzturēt. Faktiskā praksē gadījumi, lai piederīgie varētu izceļot kopā ar ģimenes galvu. Ģimenes locekļus paredzēts novietot speciālā nometnē pie Brēmenes, no kurienes tos varēs izsaukt uz Kanadu. Turpmāk uz Kanadu varēs aicināt arī tālākus radiniekus un draugus, ja aicinātājs tiem apņemas sagādāt dzīvokli un darbu. Līdz šim šīs tiesības baudīja tikai asinsradinieki.

Nesaskaņas franču bruņošanās budžeta jautājumā

Parīze (pa). — Franču republikas padome resp. senāts pag. piektdien pēc vētrainas nakts sēdes pieņēma tautas vietnieknama apstiprināto budžetu. Tai pašā reizē republikas padome izdarīja ļoti svarīgus pārgrozījumus bruņošanās budžeta paredzēto summu sagādāšanā. Degolistu un konservatīvo senātori domā, ka strīdīgie 140 miljardi franku ietaupāmi no administratīviem izdevumiem. Šim ietaupīšanas veidam ir jāaizstāj valdības projekts, kas paredzēja ievest jaunus nodokļus. Bruņošanās budžetu pieņēma ar 155 pret 80 komūnistu balsīm, bet 130 senātori atturējās no balsošanas. Tas nozīmē, ka balsojumā nav absolūta vairākuma, lai noraidītu tautas vietnieknama priekšlikumu. Tomēr balsošanas rezultātā viss bruņošanās budžets vēlreiz jāpārlemj nacionālā sapulcē.

Šumana plāna apspriedes atliktas

Parīze (pa). — Uz Rietumvācijas valdības vēlēšanos Šumana plāna sarunas, kam vajadzēja sākties Parīzē 8. janvārī, pārceltas uz 15. janvāri. Kā oficiālais iemesls sarunu atlikšanai minēts apstāklis, ka šajā laikā galīgi jānokārto vācu karteļu un trestu saskaldīšana. Citādi visas priekšapspriedes par Šūmana plānu noslēgušās, un Francijas valdība cer, ka vairs neradīsies grūtības tā īstenošanai. Tālāk Francijas valdība paskaidro, ka 24 stundas pēc Šūmana plāna parakstīšanas tā ir ar mieru sākt sarunas par Eiropas armijas dibināšanu. Konferencei, kas sanāks minētā jautājuma izlemšanai, vajadzēšot saskaņot dažādu Eiropas valstu domas attiecībā uz Vācijas kontingentu lielumu un veidu Eiropas armijā.

TRŪMENS CER PASAULES MIERA GLĀBŠANAI

RIETUMVALSTIS APSPRIEŽAS PAR TĀLĀKIEM SOĻIEM 4-VALSTU KONFERECEI

Stokholma (gg). — ASV prezidents Trūmens klātējā iknedēļas preses konferencē, neskatoties uz nopietno starptautisko stāvokli un jaunajiem padomju preses uzbrukumiem ASV, atkārtoti deklarēja savu ticību UN un pasaules miera saglabāšanai. Prezidents norādīja, ka Ķīnas bombardēšanā no Korejā stacionēto ASV gaisa spēku puses notikšot tikai ar UN iepriekšēju atļauju, bet pagaidām to neesot nodomātu lūgt.

Tāpat neesot aktuāls jautājums par formāla kara pieteikuma izprasīšanu kongresam, jo pašreizējās cīņas Korejā nozīmējot ASV tikai saistību pildīšanu, kuras tās uzņēmušās kā UN locekles. Prezidents atteicās komentēt jautājumu, vai ASV šai gadā tiks ierautas „istā karā", izsakot vienīgi savu cerību, ka tas nenotiks. Taču ja situācija to prasītu, tikšot arī sperti tai atbilstoši soļi.

Konferences noslēgumā prez. Trūmens norādīja, ka tālāku karaspēka kontingenta sūtīšana uz Eiropu nāv atkarīga no kongresa piekrišanas. Arī algu un cenu kontroles visumā varēšot ievest pastāvošo likumu robežās. Turpreti pārtikas racionēšanas ievešanai — „tiltam, par ko amerikāņu nācījai vajadzēs iet, kad būs pienācis laiks" — vajadzēšot izdot jaunus likumus.

Attiecībā uz Pad. savienības ierosināto 4-valstu konferenci Trūmens norādīja, ka pēc viņa domām šai konferencē izdosies pārvarēt rietumvalstu un Pad. Savienības starpā pastāvošās pretešķības un domstarpības, saglabājot UN kā darba spējīgu organu un patiesi nodrošinot pasaules mieru. Taču, — kā jau to iepriekš bija deklarējis ārl. min. Ečesons — būtu nepieciešams tuvāk noskaidrot padomju nolūkus, jo no pēdējās Maskavas notas izrietot, ka tās vēlēšanās ir šai konferencē apskatīt tikai Vācijas jautājumu.

Padomju reakcija uz pēdējiem notikumiem liecina, ka — kaut arī nevar apšaubīt padomju vēlējanos pagaidām, izvairīties no kara — jaunā Maskavas gatavība uz sarunām ar rietumvalstīm jāuzņem ar ne mazāku skepsi kā agrākie Maskavas priekšlikumi.

Labi informētās diplomātiskās aprindas Stokholmā uzsver, ka Pad. savienības galvenais mērķis ir ar jaunās konferences palīdzību vienīgi aizkavēt Rietumvācijas apbruņošanu, tai pašā laikā turpinot naida kurināšanu pad. tautās pret rietumvalstīm, īpaši ASV.

Šai sakarībā zīmīgs ir pirms pāris dienām visos Maskavas dienas laikrakstos publicētais vienāda satura raksts, kur ASV visai asos vārdos pārmesta „kara histērijas radīšana un fašistisku tendenču pastiprināšanā visā zemē", tāpat Maskavas radio komentāri pie padomju atbildes notas rietumvalstīm, kurās [illegible] karīga no Potsdamas konferences [illegible] dīšanas. Tos pārkāpjot, rietumvalstis mēģinot atkal nostiprināt spēku militārismu un sabotēt miera politiku.

(Turpinājums 8. lpp.)

Eizenhauers un Montgomerijs Parīzē

Parīze (pa). — Svētdien Parīzē ieradās ģen. Eizenhauers, lai stātos darbā kā Atlantijas bruņoto spēku virspavēlnieks. Aizbraucot uz Eiropu, ģen. Eizenhaueram bija garāka apspriede Vašingtonā ar prezidentu Trūmenu. Preses pārstāvjiem Eizenhauers izteicās, ka Rietumeiropas valstīm esot jānesot tikpat smagi upuri Eiropas aizsardzībai, kādus uzņēmusies Amerika. Tikai tad rietumu demokrātijas aizsardzības soļi būšot sekmīgi. ASV pārstāvis pie Atlantijas pakta organizācijas Spafords savukārt izteicies, ka viņš esot pārsteigts par apātiju, kāda valdot Eiropas valstu galvaspilsētās, kad runājot par padomju agresiju.

Ģen. Eizenhaueru Parīzē sagaidīja feldmaršals Montgomerijs. Viņš nodos Rietumeiropas aizsardzības štābu, kas līdz šim atradās Fontenblo, Eizenhauera ricībā, jo Rietumeiropas aizsardzība iekļaujas Atlantijas pakta ietvaros. Pirms tam feldmaršals Montgomerijs apmeklēja Vāciju kā augstā komisāra Kirkpatrika viesis. Viņam bijušas sarunas arī ar Rietumvācijas ministru prezidentu Dr. Adenaueru.

Lielbritānijas impērijas konference

ARĪ PAKISTĀNA GATAVA PIEDALĪTIES APSPRIEDĒS

Londona (pa). — 4. janvārī Londonā ministru prezidents Etlijs atklāja britu impērijas konferenci, kurā piedalās visas impērijas sastāvdaļas, izņemot Pakistānu. Pēc pēdējām ziņām tomēr jāsecina, ka arī Pakistāna piedalīsies impērijas apspriedēs, jo radušās izredzes Kašmiras jautājuma kārtošanā. Konferencē jāapspriež šādi punkti: 1) Anglu impērijas attiecības ar Ķīnu, uzskati Formozas jautājumā un notikumi Korejā; 2) Vakareiropas aizsardzības problēmas; 3) Jēlvielu un izejvielu sadale sakarā ar bruņošanos; 4) Miera līgums ar Japānu un varbūtējā Japānas militāro spēku iesaistīšana Tālo austrumu aizsardzībai; 5) Vidējo austrumu aizsardzība un Lielbritānijas - Ēģiptes attiecības; Varbūtējā Klusā okeāna pakta noslēgšana, kas būtu kā paralleļe Atlantijas paktam.

Konferenci atklājot, ministru prezidents Etlijs sniedza pārskatu par Lielbritānijas saistībām sakarā ar Eiropas aizsardzību, kā arī informēja par beidzamām sarunām Vašingtonā ar prezidentu Trūmenu, kur starp citu skarti arī Vācijas un Japānas jautājumi. Atbildes runā Indijas ministru prezidents Neru pasvītrojis, ka ir nelietderīgi un aplami Ķīnas tautas republiku uzlūkot kā padomju satelītu. Ķīna, varbūt, esot Pad. savienības sabiedrotais, bet svarīgāks tomēr esot apstāklis, ka ar Ķīnu jāsadarbojās un jāņem vērā tās uzskati. Runājot par bruņošanās programmu, Indijas ministru prezidents ieteica nekādā ziņā neizlaist no redzes loka pasaules miera izredzes. Pat daļējs karš ar Ķīnu vai tās saimniecisks boikots pasaulei sagādātu tikai arvien jaunus saspīlējumus, tāpat kā ārprātīgā bruņošanās sacensība.

Atklāšanas dienā notika arī slepenā kroņa padomes sēde, karaļa Džordža VI vadībā. Tādā veidā tā notiek pirmo reizi britu impērijas vēsturē, jo tajā piedalījās visu impērijas daļu ministru prezidenti.

Paredz ka impērijas konferencei sekos impērijas aizsardzības ministru apspriede, lai pārrunātu aizsardzības iespējas Klusā okeāna un Dienvidaustrumāzijas telpā. Indija, Pakistāna, Burma un Ceilona būtu viens centrs Austrumāzijas aizsardzībā, bet Austrālija, Jaunzēlande un Malāja veidotu otru.

Sākusies franču ofensīva Indoķīnā

Parīze (ag). — Par spīti stingrajai cenzūrai, no Indoķīnas saņemtas ziņas, ka ģen. Tasinji ievadījis franču ofensīvu pret komūnistu vienībām, kas pēdējās nedēļās smagi spiedušas Monkaju — lielo franču atbalstpunktu uz Ķīnas robežas. Lielā stila ofensīva paredz atbrīvot komūnistu ielenkto Tjienjenu un savukārt ielenkt vietnamiešus. Šai nolūkā franči uzbrūk divi kolonnās gar priekšpiekrasti. Svētdien jau ieņemta Taumaju — 20 km uz rietumiem no Monkajas. Ar šī svarīgā atbalstpunkta iegūšanu, atvieglot tālāki franču karaspēka panākumi.

Ģen. Tasinji deklarējis, ka neatdos komūnistiem vairs ne pēdas Tonkinas zemes. Taču arī ofensīvas panākumu gadījumā joprojām vēl paliek problēma par apdraudēto Tonkinas apgabala ilgstošu aizsardzību. Hočimina vienības nepārtraukti saņem atbalstu no komūnistiskās Ķīnas. Viņu priekšrocība ir tā, ka tās vienmēr var savilkt spēkus un izdarīt pārsteiguma iebrukumu vienā vai otrā Tonkinas daļā. Gan ģen. Tasinji Parīzē bijis pieprasījis steidzamu pastiprinājuma sūtīšanu uz Indoķīnu, taču līdz šim franču valdības ieskati ir, ka karaspēka lielākā daļa jāpatur Francijā — Eiropas aizsargāšanai.

Indoķīnas ekspedicijas korpusā patlaban cīnās 63.000 franču, bet kopā ar franču kolonīālā karaspēka, marokāņu un ārzemnieku leģiona vienībām Indoķīnā aizstāvju skaits sasniedz 150.000. Kopš cīņu sākuma 1946. gada decembrī līdz šim krituši, pazuduši un smagi ievainoti 19.000 vīru. Šīs cīņas Francijai izmaksājušas 600—800 miljardu franku.

JAUNA AVIĀCIJAS BAZE VĀCIJĀ

Bonna (pa). — Britu gaisa spēki Vācijā ierīkojuši jaunu lidlauku. Tas atrodas preti Ķelnei. Reinas otrā krastā. Bez tam vēl izstrādāti plāni 2 lidlauku būvei, kas atradīsies Diseldorfas tuvumā.

Laika zīmes

Pag. gada 14. dec. ASV prezidents Trūmens paziņoja nacionālās krīzes stāvokli. Teikdams, ka Amerika atrodas „kara malā", viņš nevis lietoja retorikas frazi, bet ieturēja to tiešā nozīmē. Karu — lielo atomu karu ar Krieviju — Vašingtonā tagad uzskata par tikpat lā nenovēlamu un tuvāku nekā jebkad. Arī amerikāņu augstākās autoritātes — Maršāls, Ečesons un ģen. Brodlijs — pēdējā divi mēneši notikumu rezultātā un pamatojoties uz iegūtu informāciju, revidējuši savu agrāko uzskatu par Pad. savienības militārajiem nodomiem un to realizēšanas brīdi.

Līdz šim visi amerikāņu plāni un viņu rīcībā dibinājās uz apsvērumu, ka Krievija vēl nebūs sagatavota globālam karam līdz pat 1953. vai 1953. gadam. Šāds viedoklis tagad atmests, un amerikāņu valsts vadītāji pielaiž varbūtību, ka Kremlis pārcēlis uz šo pavasari datumu, kad spert izšķirīgo soli Rietumeiropā. Šis slēdziens nav dibināts vienīgi uz dedukciju vai minējumiem; amerikāņu un angļu izlūkošanas dienesta ieguvis dažus konkrētus pieturas punktus minētā slēdziena pamatošanai. Pēc Drju Pīrsona informācijas, iegūtie dati gan vēl neparādot, ka sarkanās armijas trieciens būtu gaidāms jau tuvākajos trīs mēnešos.

Mēs, kas visi jau kaut cik ievingrinājušies sātaniski gudrā „lauztā tērza" nodomu uzminēšanā, tomēr apzināmies, ka šādi „konkrēti pieturas punkti", varbūt, darīti aģentiem pieejami, lai sekmētu padomju nervozu kaŗu. Bet uz šādu iespējamību attiecīgie valstsvīri nedrīkst dibināt savus plānus. Viņiem jau drīzāk jārēķinās pat ar iespēju, ka kaŗi var iesākties tik ātrā tempā, ka [illegible] vairs nevarēs.

Tāpēc arī atbildīgie plānotāji Vašingtonā tagad rēķinājās ar jaunāko, un tāpēc arī Ečesons turas tikai pie reālitātēm, uzsādīdams šādas tēzes: 1) Tieši tagad mēs atrodamies visbīstamākā kara briesmu periodā; 2) Balstot no aukstasiņīga briesmu novērtējuma, mēs patlaban neesam karam sagatavoti; 3) Mūsu pūliņu apjoms un tempu nepieciešams kāpināt lielā mērā; 4) Padomju militārais spēks ir liels.

Kara briesmas visīstākas padara viens īpatns apstāklis: Kremļa diktātors ar visu savu gudrību var būt aizgājis savā bistamā spēlē jau pārāk tālu, un tagad viņš var gandrīz vai automātiski spert tādu soli, no kura atkāpties vairs nevarēs, uz visnopietnāko neapdraudot sava totālitārā režīma pastāvēšanu. Vispārējais stāvoklis tā tad ir ļoti nopietns. Krīze raksturīgā kārtā jau sasniegusi punktu, kur diplomāti, pirms viņi piepem kādu lēmumu, iepriekš konsultē karavīrus, lai redzētu vai projektēto lēmumu būs iespējams ieskvīvināt. Arī šī laika zīme nav vairs pārprotama.

P. R.

No ziemeļiem līdz dienvidiem

SARKANAIS KĻUVIS BALTS — SNIEGS — TĀ KĻŪST BAUDA KLAUSĪTIES — GĪSENA AGRĀK UN PAGĀD — PĒDĒJI ZA[illegible] VALODU — SUDRABA UN ZELTA PILSĒTĀ — ATKAL ZI[illegible] VĀCIJĀ

CEĻOJUMA PIE[illegible]

„Laimīgais," teica kaimiņi, „tu brauksi uz dienvidiem!" — Jā, pie mums ikviens jūtās laimīgs, kas kaut dienu var pavadīt ārpus Šlēzvigas-Holšteinas. Tik grūtos apstākļos dzīvo šejienes bēgļi. Būtu taisnīgi izsludināt vīzas par tādiem, kas atrodas sevišķi grūtos apstākļos, lai veltītu viņiem visu iespējamo palīdzību.

*

„Hamburga ir pasaules vārti," raksturoja Sevenrins Dūms. Un tā tas ir. Te satek pasaules ceļi un jaunumi, te sanāk pasaules jaudis un tautas. Cilvēkus, kuŗus neesi gadiem sastapis, pēkšņi ieraugi Hamburgā. Jo visi brauc uz šiem vārtiem, lai nokļūtu pasaulē. Pirms šeit gadiem pēdējo reizi redzēju Horstu, ar ko kopīgi dziedēju kara laukā gūtās brūces kādā Dienvidvācijas slimnīcā. Nu viņu sastapu Hamburgā. Horsts bija paša pamatos pārvērties. Toreiz — 1947. gadā — viņš bija „Staļina dēls" un dziedāja slavas dziesmas savam Josifam. Viņš lamāja mani, ka cīnos zaļpelēkā svārkā pret sarkano armiju (ka viņš tāds pats „mopsis" bijis, to gan Horsts toreiz neteica). Nu Horsts domā citādi: „Jūs, latvieši, brīnum redzīga tauta. Kaut mums, vāciešiem būtu tāds skats, — mēs būtu pasaules kungi. Nā, nā, ar boļševikiem mums nedrīkst būt pa ceļam." — Mainās laiki, mainās cilvēku uzskati. Gods vācietim — viņš savlaicīgi atmodies no komūnistiskā murga. Daudz citu vēl mauž laimīgos maldos.

*

Kad Vācijas latvietis redz sniega pārslas krītam no Dieva debesīm, ikviena sirds un domas ir tālajā dzimtenē. Svētlaimīga sajūta pārņem celinieku, kad Hanoverā, izkāpjot no slēgta vagona kupejas, uz viņa pleciem nokļūst balta ziemas sega. Cik sniega gan jau Rīgas ielās? Ko dara mūsu tur palikušie bērni? Kāds viņiem ziemas prieks — vai viņi laižas no kalna ragaviņām, vai slidinājas uz Ķīšezera ledus?...

*

Tas nav vēl pamaz tik sen, kad Getingenā dzīvoja un turienes universitātē vācu studējošo jaunatni mācīja prof. Teodors Celms. Uz dienvidu galu braucot, iznāca dažas stundas uzkavēties šinī vācu universitātes pilsētā un sarunāties ar vācu studentiem, kas klausījušies mūsu cienījamā profesora lekcijas.

„Tā bija bauda un reizē laime būt šī sirmā latviešu profesora klausītājam," saka viens no viņiem.

„Profesors Celms ar savu šarmu un autoritāti prata sugestēt un aizraut studentu saimi. Studentu „vājā puse" taču arvien bijusi savus profesorus paāzēt, kā saka, pakert uz zoba, bet latviešu profesors mums bija kas pārdabīgs; pret viņu izjutām un arvien vēl izjūtam dziļāko cieņu. Zēl, ka profesors no mums tik ātri šķīrās," apliecina vācu studējošā jaunatne.

Un sirdi iezogas lepnums: latvieši, lai kur tie atrastos un lai kādu pienākumu veiktu, dara godu savai tautai.

*

Tas bija 1946. g. sākumā, kad pieci latviešu karavīri izkļuvām brīvībā no dzelzceļu žogiem. Sveši ceļi bija zem mūsu kājām, bet māju mums nebija. Klīdām no nometnes uz nometni. Retais mūs vēlējās saprast un uzņemt savā vidū. Mēs bijām gan no gūsta atbrīvoti, bet tomēr karavīri un kā tādi, diemžēl"... nedrīkstiet būt mūsu vidū..." Tā klīstot, liktenis mūs noveda Gīzenā.

Un nu viens no šiem pieciem gadījuma pēc ir atkal tanī pat Gīzenas dzelzceļstacijas ēkā, kur pirms gadiem, dzīves rūpju un nedienu salauzti, ieradās latviešu karavīri, lai pārlaistu svešās Vācijas nakti. Telpas kaktā stāv vēl tas pats sols, uz kura toreiz atpūtās slimākais no mums. Viņš sala, jo bija ziema, un plecus tam sildīja tikai plānais armijas svārks.

Tad nāca kāda sarkanā krusta māsa. Viņa netaujāja, kas mūsu biedram kait, kas viņš tāds un no kurienes nācis. Viņa redzēja, ka viņš ir slims, ka viņam salst, ka viņam jāpalīdz. Māsa novilka savu mēteli un pārklāja pār atbrīvoto gūstekni... Paldies tev, Ursula, — varbūt ka tā tevi sauca. Tu saprati karavīru jau toreiz... Viņš sargās tevi no tā, no kā bēgi tu, un kā dēļ mēs esam svešā, kaut arī tavā zemē.

*

Kad pie Bruchzales izbrauc cauri pirmajiem tuneļiem, tad jūti, ka esi iebraucis Dienvidvācijā. Kalni, lejas, tuneļi, sniegu klāti vīna lauki. Un pēkšņi — kaut daudzos gadus Vācijā dzīvodams, esi mācījies vāciski — šo valodu pēkšņi vairs neproti! Visi „salaiž" švābiski un „gel" skan visās malās.

Vēlāk, jau krietni aiz Stutgartes, uz Švābu Gmindes pusi, nodalījumā iekāpa drukns lauku vīrs. Viņš bija jautrs sarunu biedrs. Daudz stāstīja, daudz arī taujāja. Mēs sapratāmies labi. —

Bet tad — ak, nedienā! — švābs man jautāja, no kurienes braucu.

„No ziemeļiem, no pašas Lībekas!" atteicu.

„Ak tad holšteinietis?" jautāja švābs.

„Nē — latvietis!"

„Ārzemnieks?!"

„Jā — latvietis!"

Ar to pietika: švābs zaudēja valodu. Viņš nepateica pat, cik tālu vēl līdz Švābu Gmindei.

*

Te nu viņa ir — mūsu Vācijas latviešu galvaspilsēta Švābu Gminde, slavenā Eslingenas alzstājēja.

Tīri, gaiši dzīvojamie bloki, augsti pacēlušies kalna virsotnē. Salīdzinot ar drūmajām angļu joslas kazarmām izsistiem logiem un drēgno aukstumu dzīvojamās telpās, šīs liekas kā pilis. Bet šī jau arī ir Švābu Gminde — sudraba un zelta pilsēta, un tās dabai un laudīm piemīt šo metallu dzidrā skaņa. Nometnē pulsē dzīviņa un jaužams rosīgs latviskais gars no pagraba līdz jumta stāvam, kur strādā Latvijas redakcija, apgāds un Ārējās informācijas fonds.

Rosīgi darbotas draudze un skolas, jo nometnē dzīvo gandrīz tikai latvieši. Lielākā tiesa gaida aicinājumu izceļošanai, jo šī ir viena no amerikāņu joslas caurlaides nometnēm, kur novietoti tie, kam izceļošanas lietas jau ievadītas. Nupat gan gmindiešiem nācis nepatīkams pārsteigums, jo paziņota drīza nometnes likvidēšana, kas ziemas laikā nav patīkama.

*

Dienas dienvidos skrien vēja spārniem. Te pirmdiena, te jau nedēļas beigas. Un ziemeļnieks sāk posties atceļā. Gar acīm nozib Manheima — Vācijas Čikaga, Frankfurte pie Mainas... Te nakts, bet rīta gaismā jau redzams Lineburgas tīrelis. Brrr...

Edvīns Erms

Jauni darba un emigrācijas piedāvājumi

Angļijā darba un dzīves iespēju var atrast šķiedru un marmora cepļa meistars, kas prot strādāt arī pie mākslīgas un pusdārgu akmeņu apstrādes. Labs atalgojums un dzīvoklis. Palīdzēs tālākizglītoties vai sākt[illegible] meistaru var dabūt darbu ar atalgojumu līdz 3 šil. stundā, atkarībā no darba spējām; abiem nepieciešamas angļu valodas zināšanas. Tāpat vajadzīgi: 3 koka liestu meistari stulmju zābakiem kādā privātā pasākumā pie laba atalgojuma; profesors kādā Anglijas universitātē, tekstilmašīnu nozarē ar 1800 märc. algu gadā, kā arī pensiju un ģimenes piemaksām; 2 asistenti tekstilmašīnu nozarē tai pat universitātē; tērauda gravieris banknošu un pastmarku gatavošanai ar 500—750 märc. atalgojumu gadā; rokas gravieris pasta (tērauda) zīmogu gatavošanā ar līdz 3 šil. atalgojumu nedēļā; metalurģijas inženieris kā kvalificēts tehniķis cinkoksida ražošanā ar 800 (sākumā) līdz 2000 märc. atalgojuma gadā; mācīti ādu apstrādātāji ar atalgojumu pēc angļu strādnieku likmēm; bērnu kurpju virsu taisītājs ar 6 märc. atalgojumu nedēļā; māte un meita vispārējiem viesnīcas darbiem ar labām angļu valodas zināšanām; 10 nekvalificēti strādnieki (sievietes, vīrieši vai arī precēti bezbērnu pāri) vispārējiem viesnīcas darbiem, galvenokārt mazgāšanai, ar izpeļņu sievietēm 5, vīriešiem 10 märc. nedēļā; 8 neprecētas labas izskata viesu apkalpotājas, 6 vejas mazgātājas (ar mašīnām), 12 kalpones un aptīrītājas un 12 spēcīgas un veselīgas ēdienu sagatavotājas viesnīcu darbam ar atalgojumu pēc angļu parastām darba likmēm; neprecēta farmaceite ar augstskolas izglītību un aptiekas asistente ar mazām angļu val. zināšanām darbam lielā slimnīcā (kandidātēm iespējams pēc pārbaudījuma iegūt angļu farmaceitu diplomu); precēts piensaimniecības speciālists. Kandidāti nedrīkst pārsniegt 55 gadu vecumu.

Norvēģijā vajadzīgi: 2 mašīnburtlicēi ar 162 Norv. kronu, 2 rokas burtlicēi ar 155 kr. un 2 iespiedēji ar 160 kr. atalgojumu nedēļā (vēlamas angļu un vācu val. zināšanas), priekšroka vieniniekiem; korķu speciālists, tipogrāfs, audēji un vērpēji, galvanizators, virpotājs un sulainis.

Īrijā vajadzīgi: cepuru veidotājs ar 3,5 märc. atalg. nedēļā; traipu tīrītājs vilnai, dabīgam un mākslīgam zīdam ar vismaz 1 g. praksi pie 3,5 märc. ned. atalgojuma; mākslas izšuvējs neapstrādātam kleitu materiālam pie akorddarba ar caurmēra izpeļņu 5 märc. ned.; ķīmiskās krāsotavas meistars, kas varētu vadīt valkātu mētelu impregnēšanas un krāsošanas nodaļu, ar algu 5 märc. nedēļā (labi jāprot angļu val.) un drēbju krāsotājs, katolis. Pieteikšanās IRO birojos.

INVALIDIEM VAJADZĪGS PAPILDUS GALVOJUMS

Bij. baltiešu karavīri-invalīdi, kas izsaukti uz transitnometnēm izceļošanai uz ASV, tur pavada vairākus mēnešus, bet tālāk netiek, un viņiem jāatgriežas pamatnometnēs, jo pieprasa papildus galvojumus. Daudziem tas nav savlaicīgi norādīts. Atstātot pamatnometnes, tie likvidējuši vai atdāvinājuši savu iedzīvi tautiešiem, kas laikā tecējumā arī jau izkliduši, un tā nonākuši neapskaužamos apstākļos. **E. M.**

Latviešu ārsti aizjūrā

Pie latviešu ārstu [illegible] Amerikas valstu dienes[illegible] latviešu ārsti un zobā[illegible] Ārsta [illegible] mācīt [illegible] darbības kādas būvfirmas [illegible] tiešas iegūšanai tur [illegible] 7 gadi, jāizturas [illegible] tam strādā tur, [illegible] vietējo ārstu.

ASV Pensilvānijas štats nolēmis izmēģināt bij. DP ārstus trīs tbc sanatorijās. Interesentiem jāraksta: M. C. Stayer, M. D., Director of the Bureau of TB Control, Harristburg, Pennsylvania, USA, uzdodot ticību un tautību. Turpat labas izredzes arī vienam ķirurgam. Tenesijas štatā bez licences var dabūt darbu psichiātriskās iestādēs bez sevišķām priekšzināšanām psichiātrijā. Štatā ir 4 šādas iestādes: Western State Hospital, Tennessee P. O. Box 16, USA; Central State Hospital, Nashville, Tenn., USA; Eastern State Hospital, Lyons View, Tenn., USA; Tennessee Home Training School for Feeblemindet Persons, Donelsons, Tenn., USA. Kentaki štats izmiedz ierobežotas iespēces ar darba tiesībām slimnīcās, bet ne privātprakses tiesībām. Arī tur ir 4 psichiatriskās slimnīcas: Kentucky State Hospital, Danville, Ky., USA; Western State Hospital, Hopkinsville, Ky., USA (tur strādā 2 latv. ārsti); Central State Hospital, Lakeland, Ky., USA (1 latv. ārsts); Eastern State Hospital, Lexington, Ky., USA. Vašingtonas štatā ir 3 psichiatriskās slimnīcas: Northern State Hospital, Sedro Wolley, Wash., USA (3 latv. ārsti); Western State Hospital, Fort Stallacoon, Wash., USA (1 latv. ārsts); Eastern State Hospital, Medical Lake, Wash., USA. Nebraskas štatā meklējot darbu, ieteicams griezties pie Lutheran Resettlemen Service for Nebraska direktora Mr. Jay C. Lees, 927 Summer str., Linkoln, Nebr., USA. Tur ir 4 psichiatriskās iestādes: Beatrice State Home, Beatrice, Nebr., USA (3 latv. ārsti); Hasting State Hosp., Igleside, Nebr., USA (3 latv. ārsti); Lincoln State Hospital, Nebr., USA (3 latv. ārsti); Norfolk State Hospital, Norfolk, Nebr., USA. Ziemeļkarolainas štatā mag izrediģ. veikt ārstu pārbaudījumus. Arī tur ir 4 psichiātriskas iestādes: State Hospital, Butner, N. C., USA (1 latv. ārsts); State Hospital, Goldsboro, State Hospital Morganton, N. C., USA; State Hospital Raleigh, N. C., USA (1 latv. ārsts). Ilinoisas štatā var strādāt kā internists slimnīcās, bet pielaišana valsts pārbaudījumiem saistīta ar grūtībām un ieilgumiem. Kolorado štats LU absolventus pie valsts pārbaudījumiem nepielaiž. Guzes Memorial Hosp., Pacific, USA, strādā 3 latviešu ārsti. Vēl būtu darbs internistam, tbc speciālistam un rentgenologam. Līgums trīsgadīgs. Interesentiem jāgriežas pie Mr. George A. Stevens, M. D., Director of Interns, Sioux Valley Hosp., Sioux Falls. Kāds latviešu ārsts tur jau iztur rējis pārbaudījumus, nokalpojis internatūru un uzsācis privātpraksi. Rietumvirdžinijas štata Hintonas slimnīcas direktors (V. L. van Sent, M. D.) vēlas pieņemt darbā latviešu ķirurgu un internistu. Arī ASV brunotie spēki, sakarā ar pēdējiem notikumiem, ņēma darbā ārstus un ārstes, kas nav ASV pavalstnieki.

Latviešu ārstu apvienības trimdā ASV un Kanādas kopas priekšnieks doc. Dr. med. K. Apinis (Box A. Pendleton, Oregon, USA) atgādina reflektantiem Eiropā jau laikus izmācīties angļu valodu, kā arī lūdz iepazīstināt ārstus paziņot savas adreses.

Bij. karavīru aizplūšana sākusies

Divi nedēļas pirms Ziemsvētkiem DP komisija Ventorfā sāka laist tālāk līdz šim aizturētās bij. baltiešu karavīru lietas, iesaistot arī viņus patrinātā emigrācijas procesā. Ja nav citu apgrūtinājumu, intervijās parasti pārbauda vienīgi mobilizācijas un atlaišanas faktus no gūsta un bij. leģionārs var doties tālāk pie konsula. Prakse rāda, ka par apgrūtinājumu neuzskata arī faktus, ja kāds gūstekņu nometni atstājis jau agrāk un viņam par to nav atlaišanas dokumentu.

Patlaban Ventorfā no pamatnometnēm ierodas liels skaits bij. latviešu karavīru ar ģimenēm, kas uz izsaukšanu gaidījuši gadu vai bieži vēl vairāk. Viņi procesu iziet 2—3 nedēļās un var doties tālāk uz Gronu. Tiem, kam gadījušies sarežģījumi DP komisijā, šinīs dienās iekārtota Ventorfas transitcentra palīgnometne Kukshāfenā, uz kurieni no Ventorfas jau nosūtīti pirmie transporti ar nogaidītājiem. Dzird runājam, ka ar 1. februāri uz Kukshāfenu pārvietošot arī pašu transitcentru.

VĀCIEŠI VAIRS NEGRIB MAKSĀT

Visi tie strādātāji, kas apdrošinājušies vācu iestādēs, pēc 6 mēnešiem var saņemt bezdarbnieka pabalstu. Tā lielums atkarīgs no algas un ģimenes sastāva. Līdz šim pabalstu bez ierunām dabūja visi izceļotāji Ludvigsburgā un Vildflekenā. Turpretī Gronā stāvoklis šinīs dienās krasi mainījies. Vairākiem latviešiem paskaidrots, ka bezdarbe pabalstu viņi nevar saņemt, jo nu jau skaitās ASV vai Kanadas pavalstnieki un atrodas ceļā. Kad kāds reflektants jautājis, pēc kāda likuma viņa lūgumu noraida, ierēdnis atbildējis: „Likumu pašreiz izstrādā Hamburgas apgabala landrāts. Bet to es jums varu noteikti pateikt — naudu jūs nedabūsit."

Nometņu dzīve

ESLINGENAS nometnei likvidējoties, pārtraukusi darbību arī Eslingenas latviešu ģimnāzija. Pēdējā izlaidumā, kas bija 4. skolas pasāvēšanas laikā, ģimnāziju beidza Ivars Benks, Jēkabs Ķiploks, Ivars Ramanis un Juris Ulmanis.

NEIŠTATES nometne, Holšteinā, Ziemsvētkos atcerējās savus slimos tautiešus Heiligenhafenas un vietējās vācu slimnīcās, apdāvinot tos svētku veltēm. Atsaucīgu sirdi un devīgu roku bija Eitinas nometnes latvieši. Bij. Neištates nometnes angļu komandants Mr. Gils pie sevis aicināja trūcīgo daudzbērnu ģimeņu bērnus un pacienāja pie svētku galda.

VĒSTULES REDAKCIJAI

PAR DZĪVOKLIEM VAR NEMAKSĀT

Amerikāņu ģenerālā ģimetrēcijas pārvalde iekļautos DP pirms atsāknēšanas uz transitnometni noviete īpašās casulaidos (pajūrine) nometnēs, kur tie saņem IRO apģērbi un apgādi. Tikai emigrācijai nepakļautie DP iekļauti vācu saimniecībā resp. pašapgādē. Britu ģenerālā stāvokļiis ir neskaidrāks, jo tur visi DP (izņemot transitnometnēs iesauktos) iekļauti vācu saimniecībā, un nometnēs dzīvojošiem jāmaksā samērā liela īres nauda, tāpat jāmaksā par elektrību, ūdeni un gāzi, kas bieži vien sastāda ievērojamu summu. Tā Lībekas Mārenes kazarmās 4 cilvēku ģimenei par telpām un gāzīti (bez ūdens) jāmaksā 200 DM mēnesī.

Pirms divi mēnešiem Eslas nometnes iedzīvotāji sāpīgāk sajutās dzīvokļa īres naudu, atsaucoties uz kādu vienpadsmi IRO un vācu pārvaldes starpā, ka DP, kas iekļauti emigrācijas plānojumā, tiešām saņemt telpas par brīvu. Vācu finanšu pārvaldes nostāja, kas sākumā bija ļoti radikāla, pēc dažām apspriedēm pārsauca mainījusies, un Eslas nometnē par dzīvokļiem latviešu DP nav maksājuši septembrī, oktobrī, novembrī un decembrī mēnešus. Naudu nepiedzen, un finanšu pārvalde situāciju akceptē.

Būtu ļoti ieteicams noskaidrot vai minētais ir tikai vietēja nokārtojuma, vai arī to varētu attiecināt uz visu britu joslu.

K. Videnieks, Ventorfā

PAR SVEŠO VIETVĀRDU RAKSTĪBU

Manuprāt nav jābaidās no „umlautiem" vāņu vietu vārdos, bez kuŗiem tos daudzreiz nemaz nevar atrast uz kartes. Arī lielākā autoritāte prof. J. Endzelīns rakstā „Latvieši un viņu valoda" (Latviešu Rakstu krājums, otrs revidēts iespiedums, Rīgā, 1934., 52. l. p.) aprunāti divi reizes rakstījis usvārdu „Glücks". Analogi būtu Lübeck'a, Göttingen'a.

A. Plakans, Getingenā

Redakcijas piezīme: Būtu vēlams dzirdēt mūsu valodnieku domas kā šajā jautājumā, tā par svešu vietvārdu rakstību vispār.

Trešdien, 1951. g. 10. janvārī

NAKTS [illegible]

[illegible] AR 150 MĀKSLINIEKIEM, [illegible] LATVIEŠU [illegible] [illegible] — MĀKSLEŅU UN [illegible]

Latvijas Iekšstrādnieku [illegible] vietnieku [illegible]

Kad 1947. g. maijā no Vācijas [illegible] [illegible] [illegible]

ārsti aizjūrā

...A. Kentaki štats izsniedz ierobežotas ...ces ar darba tiesībām slimnīcās, bet ... privātprakses tiesībām. Arī tur ir 4 ...niatriskās slimnīcas: Kentucky State ...pital, Danville, Ky., USA; Western ... Hospital, Hopkinsville, Ky., USA (...t strādā 2 latv. ārsti); Central State Hospital, Lakeland, Ky., USA (1 latv. ārsts); Eastern State Hospital, Lexington, Ky., USA. Vašingtonas štatā ir 3 psichiatriskās slimnīcas: Northern State Hospital, Sedro Wolley, Wash., USA (3 latv. ārsti); Western State Hospital, Fort Stallacoom, Wash., USA (1 latv. ārsts); Eastern State Hospital, Medical Lake, Wash., USA. Nebraskas štatā meklējot darbu, ieteicams griezties pie Lutheran Resettlemen Service for Nebraska direktora Mr. Jay C. Lees, 927 Summer str., Linkoln, Nebr., USA. Tur ir 4 psichiatriskās iestādes: Beatrice State Home, Beatrice, Nebr., USA (2 latv. ārsti); Hasting State Hosp., Igleside, Nebr., USA (2 latv. ārsti); Lincoln State Hospital, Nebr., USA (2 latv. ārsti); Norfolk State Hospital, Norfolk, Nebr., USA. Ziemeļkarolainas štatā mazāk izredžu veikt ārstu pārbaudījumus. Arī tur ir 4 psichiatriskas iestādes: State Hospital, Butner, N. C., USA (1 latv. ārsts); State Hospital, Goldsboro, State Hospital Morganton, N. C., USA; State Hospital Raleigh, N. C., USA (1 latv. ārsts). Ilinoisas štatā var strādāt kā internists slimnīcās, bet pielaišana valsts pārbaudījumiem saistīta ar grūtībām un izdevumiem. Koloradu štats LU absolventus pie valsts pārbaudījumiem nepielaiž. Guam Memorial Hosp., Pacific, USA, strādā 1 latviešu ārsti. Vēl būtu darbs internistam, tbc speciālistam un rentgenologam. Līguma trīsgadīgs. Interesentiem jāgriežas pie Mr. George A. Stevens, M. D., Director of Interns, Sionk Walley Hosp., Sionk Falls. Kāds latviešu ārsts tur jau iztērējis pārbaudījumus, nokalpojis internship'u un uzsācis privātpraksi. Rietumvirdžīnijas štata Hintonas slimnīcas direktors (V. L. van Sent, M. D.) vēlas pieņemt darbā latviešu kirurgu un internistu. Arī ASV brunotie spēki, sakarā ar pēdējiem notikumiem, saista darbā ārstus un ārstes, kas nav ASV pavalstnieki.

Latviešu ārstu apvienības trimdā ASV un Kanādas kopas priekšnieks doc. Dr. med. K. Apinis (Box A. Pendleton, Oregon, USA) atgādina reflektantiem Eiropā jau laikus iemācīties angļu valodu, kā arī lūdz iecelotājus-ārstus paziņot savas adreses.

VĒSTULES REDAKCIJAI

PAR DZĪVOKLIEM VAR NEMAKSĀT

Amerikāņu ...ošā emigrācijas procesā iekļautos DP pirms aicināšanas uz transitnometni novieto īpašās caurlaides (pipeline) nometnēs, kur tie saņem IRO aprūpi un apgādi. Tikai emigrācijai nepakļautie DP iekļauti vācu saimniecībā resp. palīgdarbos. Britu josla stāvoklis ir nelabvēlīgāks, jo tur visi DP (izņemot transitnometnēs izsauktos) iekļauti vācu saimniecībā, un nometnēs dzīvojošiem jāmaksā samērā liela īres nauda, tāpat jāmaksā par elektrību, ūdeni un gāzi, kas bieži vien sastāda ievērojamu summu. Tā Libekas Mēzenes kazarmās 6 cilvēku ģimenei par telpām un pāšēju (bez uztura) jāmaksā DM 45 mēnesī.

Pirms divi mēnešiem Ērelas nometnes ...ētājiem sāpēja maksāt dzīvokļa īres naudu, atsaucoties uz kādu vienošanos IRO un vācu pārvaldes starpā, ka DP, kas iekļauti emigrācijas plānojumā, tiesīgi saņemt telpas par brīvu. Vācu finanču pārvaldes nostāja, kas sākumā bija ļoti radikāla, pēc dažādu apstākļu pārbaudes mainījusies, un Ērelas nometnē par dzīvokļiem latvieši DP nav maksājuši septembra, oktobra, novembra un decembra mēnešus. Naudu nepiedzen, un finanču pārvalde situāciju akceptē.

Būtu ļoti ieteicams noskaidrot vai minētais ir tikai vietējs nokārtojums, vai arī to varētu attiecināt uz visu britu joslu.

K. Videnieks, Ventorfā

PAR SVEŠO VIETVĀRDU RAKSTĪBU

Manuprāt nav jābaidās no „umlautiem" vācu vietu vārdos, bez kuriem tos daudzreiz nemaz nevar atrast uz kartes. Arī lielākā autoritāte prof. J. Endzelīns rakstā „Latvieši un viņu valoda" (Latviešu Rakstu krājums, otrs revidēts iespiedums, Rīgā, 1936., 52. l. p.) apzināti divi reizes rakstījis uzvārdu „Glücks". Analogi būtu Lübeck'a, Göttingen'a.

A. Plakans, Getingenā

Redakcijas piezīme: Būtu vēlams dzirdēt mūsu valodnieku domas kā šajā jautājumā, tā par svešu vietvārdu rakstību vispār.

ka Normans būtu ieguvis par pacientiem

ūtu lieka laika izšķiešana, ja viņš dodas uz

runā par Jaunzēlandi, jo viņam šķiet, ka tu- ūtu man labāks."

iņš ir labs patriots — viņš turas pie britu

tas vispār nebūs vajadzīgs," sacīja Džēna, u skatu uz savu jauno šefu.

m — jūs uzticaties vecajam Puaro? Nu, es jamo, to es jums apsolu. Taču man ir cieša undze, ka vēl ir kāds tēls, kas nav iznācis kāda loma, kas līdz šim vēl nav tikusi spēca pieri. „Jā, jaunkundze, šai noziegumā ir s apstāklis. Viss uz to norāda..."

ēc ierašanās Parīzē Herkuls Puaro un viņa a vakariņas kādā mazā restorānā, un abi ro viesi. Dženai vecais Dipons šķita tikpat ņa dēls. Taču viņai negadījās iespēja ar to aro jau no paša sākuma bija paņēmis viņu Ar Žanu viņš sapratās tikpat labi kā Lontais, jaunekļigais raksturs šeit viņam patika . Lai nu kā — visu laiku sarunādamās un a tomēr nopūlējās uztvert druskas no abu as, jo viņai interesēja, kāda īsti izziņa Puaro aruna, acīmredzot, slepkavībai nemaz nebija ro, kura intereses šķita piederam archaiolem Persijā un turklāt likās nopietnas un ija savu sarunu biedri uz pagātni. Un Žana ājās par šo izdevušos vakaru, jo liktens viņa piešķīris tik gudru, ziņkāru klausītāju. skaidrs, kurš no visiem ierosināja, ka abiem aiziet uz kino; taču, kad abi jaunie bija ika savu krēslu tuvāk galdam un ieminējās iako pētījumu veikalniecisko pusi. „Jādomā, sliktajos laikos nauda sagādājama visai . „Vai jūs pieņemat arī privātas dāvanas?"

(Turpinājums sekos)

NAKTS DRĪZ BŪS PAGĀJUSI

Anglijas latviešu luteriskās draudzes 5000 trimdinieku

TRIMDĀ AP 150 MĀCĪTĀJU, NO TIEM 10 ANGLIJĀ — LATVIJAS BAZNĪCAS SATVERSMI PIESKAŅOS ŠEJIENES APSTĀKĻIEM — PĀRKĀRTOS DRAUDŽU ROBEŽAS — KOPĒJI KAPI ANGLIJĀ KREMĒTIEM — MĀCĪTĀJU UN BAZNĪCAS DĀRGUMU LIKTENIS DZIMTENĒ

Latvijas līdzstrādnieka intervija ar archibīskapa vietnieku prāv. E. Bergu

Kad 1947. g. maijā no Vācijas angļu joslas sākās lielā latviešu pārcelšanās uz Angliju par strādniekiem, viņu vidū bija arī latviešu mācītāji, kam tāpat dienišķā maize bija jāpelna vaiga sviedros, tikai atpūtas stundās rodot laiku trimdinieku garīgai stiprināšanai. Tā lēni, bet sīksti auga latviešu luteriskā baznīca Anglijā. Stāvoklis ievērojami uzlabojās, kad ierēdās arehibīskapa vietnieks prāv. E. Bergs, apmetoties Londonā, un uzņemoties turienes Miera draudzes aprūpi. Sākās straujš baznīcas

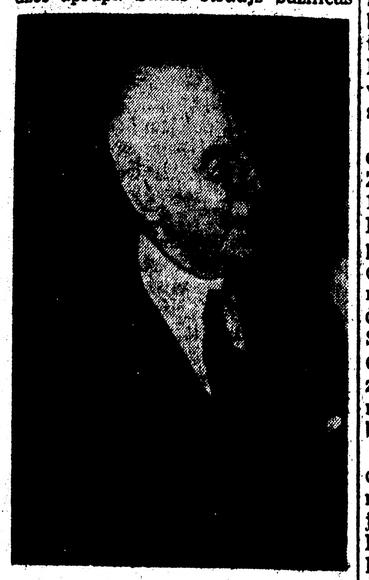

Archibīskapa vietnieks prāv. E. Bergs

organizācijas un uzbūves darbs. Pirmajā laikā tā bija ne vien latviešu garīgā aprūpētāja, bet arī vienotāja, organizējot sabiedrisko dzīvi, līdz izveidojās sabiedriskās organizācijas.

Tagad savā 4. darba gadā Latviešu ev. lut. baznīca ar gandarījumu var teikt, ka tā savu pienākumu izpildījusi. Baznīcas organizācija, apgabalu un draudžu izveidošana lielās linijās veikta. Draudzēs reģistrēti ap 5000 trimdinieku. Tos garīgi aprūpē 10 mācītāji, ieskaitot prāv. E. Bergu, kas visi atbrīvoti no EVW schēmas. Runājot par draudzēs reģistrēto skaitu, prāvesta balsī gan jūtams, ka varētu vēlēties, lai reģistrēto būtu vairāk. Tad draudžu un mācītāju skaitu, varbūt, vēl varētu palielināt. To pašreiz kavē arī materiālie apstākļi. Draudzes nodeva gadā noteikta 12 šiliņu, bet mācītāji ar pateicību pieņem arī lielākas artavas. Diemžēl, ne visi draudzēs reģistrētie nokārto savus maksājumus. Atklāti runājot, bez Amerikas luteriešu atbalsta Anglijā latviešu baznīca nevarētu veikt savu darbu tik plašos apmēros kā tagad. Amerikāņi sedz katras draudzes budžetu līdz 60 proc., par ko Amerikas luteriešiem un viņu pilnvarniekam Dr. D. L. Ostergrenam pienākas dziļa latviešu baznīcas un visu luterticīgo latviešu pateicība. Taču amerikāņu balsts turpmāk samazināsies, sākot jau ar 1951. g. Tādēļ latviešu trimdinieki jāmudina izpildīt arī savu materiālo pienākumu pret baznīcu. Ja viņi to vēlas stipru un negrib redzēt savus mācītājus — sevišķi mazajās draudzēs — atkal pie ķerrām fabriku pagalmos, tad jārūpējas par draudzes un mācītāja budžeta sabalansēšanu.

Ļoti atzinīgus vārdus archibīskapa vietnieks veltīja draudžu dāmu komitejām, kuras ar savu čaklumu un izrīcību atvieglojušas mācītāju darbu. Sirsnīga un cieša ir sadarbība ar laicīgām latviešu organizācijām Anglijā, kā Daugavas Vanagiem, Latviešu biedrību Lielbritānijā un koriem, kuru dalībnieki vienmēr atbalstījuši baznīcas dievkalpojumus un pasākumus. Tagad, kur sabiedriskajā darbā stājušās šīs organizācijas, latviešu baznīca spēs veikt vēl labāk savus tiešos garīgās aprūpes pienākumus. Liels palīgs baznīcas dzīvē ir pārvalde, kuras priekšsēža vietnieks ir sūtnis Anglijā K. Zariņš.

Trimdā devušies ap 150 latviešu ev. lut. mācītāju. No tiem Anglijā, Zviedrijā, Kanādā un Austrālijā pa 10, bet Beļģijā, Norvēģijā, Dānijā, Francijā, Jaunzēlandē un Venecuēlā pa 1. Rosīgi darbojas latviešu draudzes Amerikā, kur tagad ir ap 70 mācītāju. Pārējie vēl Vācijā. Trimdā ordinēti divi latviešu mācītāji — J. Sapietis, kas darbojās Skotijas draudzē, un E. Lappuķe Francijā. Jāatzīmē, ka anglikāņu baznīcas prese mūsu mācītāja ordinēšanai trimdā bija veltījusi lielu ievērību.

Nav vēl sakopoti dati par latviešu dzimstību, kristībām, laulībām un nāves gadījumiem. Runājot par t. s. jauktām laulībām, jāņem vērā, ka latviešu neprecējušos sieviešu Anglijā ir mazāk nekā vīriešu, kādēļ še grūti dot kādus priekšrakstus vai norādījumus, atstājot šo jautājumu katra personīgajam lēmumam. Cik vērojams, jauktās laulībās dzīves biedri izraugas galvenokārt baltiešu un angļu aprindas. Nav biis gadījumu, kur latvieši apprecētos ar citu rasu pārstāvjiem. Runājot par baznīcas garīgo literātūru, trimdinieki ir apgādāti bībelēm un dziesmu grāmatām. Kur to vēl trūktu, draudzes locekļiem jāgriežas pie saviem mācītājiem, kas labprāt palīdzēs sagādāt. Pastāvīgu preses izdevumu latviešu baznīcai Anglijā nav, bet atsevišķās vietās iznākuši vienreizēji publicējumi žurnālu veidā. Liels notikums baznīcas garīgajā dzīvē būtu Andrēja Egliša un Lūcijas Garūtas kantātes Dievs, tava zeme deg, atskaņošana, bet, laikam, tas palīks tikai iecerējums, jo kantātes atskaņošanai vajadzīgs ap 60 dziedātāju koris un solisti. Taču prāv. E. Bergs nav zaudējis ticību, ka šo ideju, varbūt, kādreiz īstenos.

Par dzimtenē palikušajiem mācītājiem un viņu grūto dzīves un darba ceļu tuvāku ziņu nav. Tāpat nav ziņu, kas noticis ar baznīcas vērtībām. Kā zināms, baznīcas centrālo archīvu ar metriku grāmatām komūnisti atņēma. Vācieši to savukārt iekļāva savā Ģimeņu lietu archīvā. Domājams, ka tas būs pa daļai vai pat pilnīgi gājis bojā. Tikai pašās kara beigās baznīca dzimtenē sāka noglabāt savus dārgumus. Izņemti Rīgas Doma baznīcas vēsturiskie logi, to skaitā arī Gustava Ādolfa attēls stiklā; tāpat Jēzus baznīcas tikko iesvētītā krāsainu stiklu mozaika. Noglabāts Straupes baznīcas aizvesto pieminas logs un Kuldīgas baznīcas trīs logi. Kara liesmās un komūnistu postīšanas kārē gājuši bojā daudz dievnamu un baznīcas dārgumi.

Izjustiem vārdiem archibīskapa vietnieks runāja par anglikāņu baznīcas gādību un atbalstu latviešu baznīcai Anglijā. Kenterberijas, Jorkas, Londonas, Čičesteras un Bristoles archibīskapi, bīskapi un citi amata brāļi izrāda sirsnīgu pretimnākšanu un atver savu baznīcu durvis latviešu trimdiniekam. Liela nozīme bija arī archibīskapa prof. Dr. T. Grīnberga apmeklējumam Anglijā 1949. g. vasarā. Toreiz archibīskaps piedalījās Luterāņu visspasaules savienības eksekutīvās komitejas darba konferencēs Oksfordā un vēlāk garākā brauciena apmeklēja trimdiniekus visos lielālākajos centros. Prāv. E. Bergs bieži sarakstās ar archibīskapu. Sirmā latviešu baznīcas vadītāja lielākās rūpes ir palīdzība Vācijā palikušajiem tautiešiem, kara invalidiem, slimiem, darba nespējīgiem un veciem. Viņš lūdz un aicina Anglijas tautiešus nenocietināt savas sirdis un palīdzēt tiem, kas ir kauls no mūsu kaula, miesa no mūsu miesas, tā apliecinot Dieva un dzimtenes milestību arī darbos.

Nākotnes nodomos Anglijas latviešu baznīcas dzīvē paredzēta Latvijas baznīcas satversmes pieskaņošana Anglijas apstākļiem. Kā zināms, ar 1951. g. 1. janvāri latvieši darba izvēlē un kustības brīvībā pielīdzināti angļu strādniekiem. Ņemot vērā iespējamo latviešu pārvietošanos, paredzēts pārkārtot arī draudžu robežas. Domāts arī par kopēju atdusas vietu Anglijā kremētiem latviešiem, lai vēlāk viņu pelnus varētu pārvest dzimtenē.

Latviešu baznīca savu pienākumu Anglijā līdz šim izpildījusi. Bet daudz grūtumu un pārbaudījumu vēl ir nākotnē. „Nakts drīz būs pagājusi, diena ir tuvu; tāpēc noliksim tumsības darbus un tērpsimies gaismas bruņās' (Rom. 13,12), — ir prāv. E. Berga ticības stiprinājums un svētība trimdiniekiem, ieejot 1951. gadā.

Bredfordā, dec. beigās.

Jūlijs Vaivars

Latvietis vada šifera fabrikas būvdarbus Kanadā

VĒSTULE LATVIJAI NO TORONTAS

Vankuveras tuvumā Ņūvestminsterā sākuši kūpēt šīfera fabrikas dūmeņi. Šīs fabrikas paplašināšanas un pārkārtošanas darbus vadījis pazīstamais Brocēnu šīfera fabrikas direktors inž. Otto Liepiņš. Viņa lietpratība jau atbalsojusies Torontā, un par viņa darbu interesējas arī Kanadas austrumu pusē. Līdz šim Britu Kolumbijā ar traucējumiem darbojās divi šīfera fabrikas. To novecojusī apartura nespēja konkurēt ar ASV ražotspējām. Vienu no tām, kas nīkuļoja Vankuverā fabrikas administrācija nolēma pārcelt uz Ņūvestminsteru un izveidot to par plašāko šīfera rūpnīcu Kanadā. Šī uzdevuma veikšanai pilnvaroja mūsu tautieti inž. O. Liepiņu. Tas viņam arī godam izdevies un jaunā fabrika iekārtota plašajās ēkās, Fraseres upes krastā.

Pieredzes bagātais latviešu inženieris pastāsta, ka jaunajā šīfera fabrikā visa ražošanas iekārta un paņēmieni racionālizēti. Daudz pūļu prasījusi mašīnu pārveidošana un papildināšana ar visjaunākām konstrukcijām. Jaunā uzņēmuma produkcija liecina, ka mūsu tautieša darbs vainagojies labām sekmēm. Šai laikā viņam bijusi izdevība izpētīt vietējo Kanadas būvmateriālu tirgu un dažādu šīferītu plākšņu ražošanas veidus. Šīferīts ir asbesta cementa produkts, ko visplašākos apmēros pielieto celtniecībā. Eiropā šīferīta ražošanai parasti pielieto tā izgudrotāja Hačeka metodi. Kanadā to nelieto, jo tās pamatā primitīvāka apdare, kas izdevīgāka komerciali. Še ražošanas procesa vadmotīvs: vairāk ražot, lētāk pārdot, tāpat kā ASV rūpniecībā.

Inž. O. Liepiņš Kanadā ieceļojis 1949. g. vasarā. Arī Vācijā, Bodenverderā viņš darbojās šīferīta rūpniecībā kā direktors-rīkotājs. Inž. O. Liepiņš saņēmis uzaicinājumu iekārtot šīfera fabrikas arī ASV. Tā latvieša darbs, zināšanas, pieredze un lietpratīga organizācija nepaliek nepamanīta arī tādās zemēs, kur technika sasniegusi savus kalngalus.

Torontā, janvārī.

Ed. Keišs

Sūrā darbā

Kā dzīve un stādā latvieši Francijas laukos

VĒSTULE LATVIJAI NO ŽAKMINJĒRAS

Esmu ģimenes cilvēks ar sievu un divi dēliem. Še dzīvojam jau trešo gadu. Sākumā, kāmēr vēl bijām tikai trīs, strādājām abi ar sievu visus lauksaimniecības darbus. Cēlāmies rītos pl. 5, slaucām govis, barojām cūkas. Tad sieva devās virtuves darbos, es uz lauka, bet dēls uz skolu. Tā līdz pl. 20. Pusdienas laiks no 1½ — 2 stundām. Vēlāk saimniece uzzināja, ka sieva prot šūt, un piesēdināja viņu pie mašīnas. Tā sieva apšuva no galvas līdz kājām saimnieka 5 bērnus. Pa šo laiku saimniece veica visus darbus. Kad pienāca kulšana, 7 dienas „stiepu" līdz 100 kg smagus maisus. Viegli nebija, taču pieradu, jo esmu jauns ar labu veselību. Pirmos vakarus gan ēdienam neskatījos virsū, bet likos gultā, jo tā bija vilinošāka par vakariņam.

Tuvojoties ģimenes pieaugumam, vieta bija jāmaina, jo sieva vairs strādāt nevarēja. Šeit nopelnījām visiem trijiem uzturu un kopā 8000 franku mēnesī. Tas ir divi pāri labu kurpju.

Tad devos meža darbos, jo bija ziema, un uz laukiem šajā laikā darbu atrast grūti. Dzīvojām ļoti sliktos apstākļos, mazā 15 kv. m. dēļu barakā. Edienu sieva gatavoja laukā, pašu iekārtotā pavārdā. Labā laikā jau vārīt varēja, bet kad pūta stiprs vējš, uguni dzina uz visām debess pusēm, tā kā no vārīšanas nekas neiznāca. Dzīvokli dabūt nelaimējās: apkārtējiem saimniekiem dzīvokļi gan bija, bet naudas nevajadzēja.

Ar pavasara sākumu un dēla piedzimšanu laimējās atrast darbu un labu dzīvokli kādā lielā farmā. Strādāju viens — par slaucēju un manā ziņā nodoti visi liellopi. Dzīvojam 1 km no galvenās farmas savā „lopu muižā". Darbu sāku pl. 5, tā ir ļoti daudz, bet galvenais esmu pats kungs un pats strādnieks. Ziemā saimnieks dod kādu farmas strādnieku palīgos. Kaut gan esam divi, atbildība jānes man. Daļu piena pārstrādāju sviestā, kuļu to arī paša vajadzībām un braucu uz tirgu pārdot. Gluži kā kādreiz dzimtenē . . .

Šo darbu veicu jau 20 mēn., kā darbdienās, tā svētdienās. Šai laikā esmu izmantojis vienu vienīgu brīvdienu. Atvaļinājumu izņemu naudā, jo ta ir vajadzīga vairāk. Še izpelnu 15.000.— franku mēnesī, klāt vēl sviests piens, maize un saknes. Tā viens strādādams, tagad izpelnu vairāk nekā kādreiz abi ar sievu. Ar visu to, par savu dienas algu varu nopirkt 1,5 kg gaļas. Labs uzvalks maksā ap 20.000 franku. Tāds ģodien ir dzīves standarts Francijā, pie kam ne visi laukstrādnieki izpelna tik daudz. Parastā laukstrādnieka alga ir 7—8000 franku mēnesī ar uzturu un dzīvokli.

Ogļracis L. raksta: „Kaut gan esmu cēlies no arāju cilts, lauku darbos tomēr nedomāju doties. Še nostrādāju savas stundas un esmu brīvs, un ja pats neesi kūtrs un labi nostiprini savu šachtu, tad tik traka tā lieta nemaz nav. Nelaimes jau notiek arī virszemē . . ."

Mežinieks S. raksta: „Sezonas laikā varu nopelnīt itin labi, pat pāri 1000 frankiem dienā. Ja vēl sieva piepalīdz nomizot kādu koku, tad izpelna vēl labāka. Turpretī sezonai beidzoties, un lietainās dienās, kad strādāt nav iespējams, ietaupītie franki strauji sarūk."

Kāds cits mežinieks E. raksta: „Nopelnīt varu tikai visnepiecieša-māko; par naudas iekrāšanu nav ko domāt. Vienīgais, ko varu atļauties nedēļas nogalē ir pudele vīna un kupls dūms."

Mans draugs laukstradnieks L. V. stāsta: „Dzīve Francijā ir tiešām ļoti grūta. Par sevi vēl nevarētu sūdzēties, to dienu kaut kā pavadu. Turpretī sievai ir darba pilnas rokas, pat svētdienās nav miera, jo visa saimniecība viņas ziņā. Nopirkt nekā daudz nevaram, kaut strādājam abi jau trešo gadu. Uzturs ir plāns, šis tas jāpiepērk par savu naudu, un tā nekas liels no algas pāri nepaliek, jo viss ir neiedomājami dārgs. Vienīgais apmierinājums, ka daudz tautiešu atrodas citās zemēs un labākos apstākļos."

To pašu gribas teikt arī man.

Žakminjera, decembrī

J. Škrastiņš

MEKLĒ
mašinburtiol
pastāvīgam darbam ar ciešu algu. Piedāvājumus lūdz sūtīt šī laikraksta kantorim ar of. Nr. 954.

Kovboji un asimilācija

VĒSTULE LATVIJAI NÓ AUSTĀLIJAS

Aleksandrs Liepa Tiltā raksta, ka viņa dēls Ēriks Ferdinands par vari gribot būt kovbojs. Un nesen Latvijā lasīju rakstu, kur šis kovboju jautājums saistīts ar asimilāciju. Jā, kur gan tagad nerēgojas asimilācija — dejās, mājās, kovbojos! Es arī esmu spiesta visu laiku domāt par šo bubuli, bet man viņš, tāpat kā spoki, dienas gaismā nerādās. Liepa teiks: „Tu neesi Amerikā, kovboji ir tikai Amerikā." Nav tiesa. Austrālijā ir ne tikai Amerikas kovboji, skatāmi skaisti un cēli ik kino programmā amerikāņu filmās, bet vēl arī Austrālijas kovboji — gan brīvā dabā, gan austrāliešu filmās. Un tāpat kā Amerikas latviešu bērni, par viņiem jūsmo, arī mūsējie, sākot ar 12 g. v. Lolitu, 10 g. v. Ilonu un beidzot ar 4 g. v. Laimu, par 7 g. v. Jāni nerunājot, jo tas no Ziemassvētku vecīša vairs negaida nekā cita, kā tikai īstu zirgu, tādu kā Roi Rodžeram vai Hoplong Kasedijam. Te gan nav amerikānisku firmu, kas ražotu kovboju apģērbus vecāku kabatu tukšošanai, taču arī šejienes bērni prot izlīdzēties, lai atgādinātu savus pasaku princus — mēs labu laiku nevarējām saprast, kāpēc bērniem patīk rotaļas, kurās mute un deguns jāaizklāj ar trīsstūrī pārliektu kabatas lakatiņu un jāsien ap vidu josta, aiz kuras bāžams kāds ierocis.

Lai gan pazīstu daudz latviešu bērnu, tomēr tas te nav dzirdēts, ka tādēļ vien kāds teiktu: es esmu vai būšu austrālietis; nesaka pat, ka grib būt dienās kovbojs. Nebūs jau tik traki ar Liepas dēlu un citiem latviešu puikām arī Amerikā. Varbūt drusku straujākas ir meitenes 12—15 g. vecumā. Tās visas tagad taisās par filmu aktrisēm, raksta vēstules uz Holivudu, krāj „zvaigžņu" attēlus un grib redzēt visas filmas. Kāda jaunaustrāliete, 12 g. v., nupat jau bija paspējusi aizbēgt no Adelaides uz Melburnu, lai dotos tālāk uz Holivudu. Bet kad vienīgie 7 šiliņi bija izdoti un pēdējās sviestmaizes apēstas, tad bija vien jāpieteicas tuvākajā DP hostelī, lai aicinātu tēvu braukt pakaļ.

Ar šādām sērgām arī mēs savā laikā esam izslimojušies, kādā veidā nu tās kuram uzbrukušas. Arī mums jau pamatskolā bija „aktrišu kompānija", kuras dalībnieces saucās cita par Lia Maru, cita par Ossi Osvaldu un daža lielā sajūsmā pat par Hariju Lidki. Tāpat rakstījām filmu zvaigznēm vēstules un lūdzām fotografijas ar parakstiem, kā tagad mūsu meitenes. Divām latviešu meitenēm Adelaidē gadījās pat savu nekā nezinošo tēvu iepit šādā afērā: meitenes rakstījušas Esterei Viljamsei no ģimeņu nometnes. Vēstuļu cejojuma laikā arī pa pārcēlušās uz citu vietu, bet nometnē palikusi tikai tēva darba vietas adrese, un tādēļ pa lielu uzjautrinājumu citiem darbiniekiem fabrikas birojā pienākusi kartīte ar aktrisi peldērpā.

Šīs lietas pārdomājot ar veselu prātu, liekas, ka nav iemesla ne bažām, ne uztraukumam. Latvieši veselām sērijām skatījuši visādas Toma Miksa, Harija Pīla un citas filmas arī Latvijā un neviens vēl nav kļuvis ne par kovboju, ne Holivudas filmu aktieri. Varbūt Liepa teiks, ka toreiz Amerika bija tālu, bet tagad latviešu bērni tur dīvo. Nav ko baidīties. Holivuda Ņujorkai gan ir tuvāk nekā Rīgai, bet normālā dzīve no īstās aktiera vai kovboja dzīves ir pietiekami tālu, lai vairs nepatiktu, kad ar to būtu jāsastopas ne rotaļā, bet īstenībā.

Un asimilācija šai sakarībā? Vai tad mūsu bērniem, kad viņi pieaugs, būs tik vien iedzimta prāta, lai tie salīdzinādami neatšķirtu, kas ir jaukākais un labākais, ja vien būsim viņiem devuši iespēju salīdzināt mūsu tagadējo dzīvi ar pagājušo, mūsu gara bagātības ar svešajām, mūsu zemi ar citām? Ja mēs Latvijā, skolās iedami, mācījāmies par visu pasauli, par citām zemēm un tautām visās viņu dzīves nozarēs, vai tad tiešām mēs tagad dzīvosim kā ar maisu uz galvas, lai mūsu bērni redz un dzird tikai to, kas viņu apkārtnē? Un vai tad Latvija tiešām būs tā vienīgā vieta pasaulē, par ko mūsu bērni nekā nebūs dzirdējuši un nekā nezinās? Bet ja viņi zinās vismaz to, ko mēs paši zinām, tad viņi arī jutīs pret Latviju to, ko mēs jūtam, un tad viss pārējais vairs nav svarīgs.

Aelaidē, novembrī.

Lonija Kukura

INDIĀNAS ŠTATS VĒL GRIB 2500 DP

Iesaistot baznīcu un labdarības organizācijas, rūpnīcas un lauksaimniekus, kā arī tautību grupu pārstāvjus, Indiānas štata gubernātors uzsācis plašu akciju, lai papildus šai štatā jau iecelojušiem 3500 DP līdz imigrācijas akcijas beigām š. g. jūnijā dotu iespēju iecelot vēl 2500 bēgļiem. Šai štatā, tāpat kā cituviet ASV, īpaši sajūtams ārstu trūkums. Taču sakarā ar stingrajiem likumiem par ārstu prakses tiesībām, kā arī iecelojušo ārstu nepilnīgas valodas pārvaldīšanas dēļ, tiem jāsāk strādāt kā slimnīcu darbiniekiem.

Bonegila vai Sibirija?

VĒSTULE LATVIJAI NO AUSTRĀLIJAS

J. Zvaigzne Latvijas 14. okt. n.-rī ievietojis rakstu par Bonegilas nometni, asi oponējot manam šīs nometnes aprakstam.

55.000 gājuši caur Bonegilu, un nebūtu jābrīnas, ka to vidū gadījušies arī neapmierinātie. Kādā agrākā rakstā esmu pieminējis arī mūžīgi neapmierinātos, kas nožēlo atbraukšanu Austrālijā, jo te tomēr piens un medus netek.

Ja, dažas Bonegilas barakas atgādina šķūņus, tad ir arī vairākas, kas sadalītas 10 mazās istabiņās ar atsevišķām ieejām. Neesmu dzirdējis gadījumu, kur kāds latviešu darbinieks būtu atteicies runāt latviski ar savu tautieti. Zinu gan dažus pretējus piemērus: immigrants, kas pēc dokumentiem skaitas latvietis, sarunā ar kādu latviešu darbinieku neveikli apjūk un prasa turpināt sarunu vāciski, jo viņš latviešu valodu labi nepārvaldot. Par latviešu darbinieku norobežošanos no immigrantiem, piem., Jāņu vakarā, varu paskaidrot, ka Bonegilā nav latviešu pārstāvja vai biedrības, kas varētu sarīkot un uzaicināt visus latviešus uz kopējām Jāņu vakara svinībām. Katrs latvietis Jāņus var svinēt pēc savas patikas.

Par ēdienu būtu tiešam grēks sūdzēties. Esmu Bonegilā divi gadus bijis pavārs un nezinu gadījumu, kur kāds būtu cietis badu. Arī es savā rakstā ieminējos par neapmierinātiem, kam nepatīk aitas gaļa, jo tā bieži atkārtojas ēdienu kartē. Bet atcerēsimies Vācijas nometņu dzīvi pirms naudas reformas, kur par aitas gaļu varējām tikai sapņot! Ir tiesa, ka ēdienu kartē nav dažādību, bet tāda šī aina ir visā Austrālija.

Negribu ticēt, ka arī pats J. Zvaigzne piešķir nopietnību kāda ukraiņa izteicienam: „Ja man būtu jaizvēlas starp Sibiriju un Bonegilu, tad man būtu ilgi jādomā." To pat nevar uzskatīt par neveiklu humoru.

Adelaidē, novembrī

P. Purkalītis

Kurelieši objektīvā skatījumā

Šim epizodam latviešu tautas likteņa gaitā esam vairījušies pieskarties. Bet tagad to darījusi Ingrida Viksna savā romanā Mums jābrien jūrā (Latvijas 1950. g. 89. un 90. numuros). Literatūrā raditais priekšstats par vēstures posmiem vai atsevišķiem epizodiem ieliet tautā kā patiesība. To rāda A. Grīna Dvēseļu putenis. Cilvēki, kas nav piedalījušies strēlnieku cīņās vai atbrīvošanas karā, sevišķi vēlākās paaudzes, gūst priekšstatu par šo laikmetu un notikumiem gandrīz tikai no Dvēseļu puteņa, bet ne no oficialajām vēstures grāmatām Tādēļ ikkatra cilvēka pienākums darīt iespējamo, lai zināmi tautas dzīves cēlieni vai atsevišķi spilgti gadījumi ieietu literatūrā objektīvā skatījumā.

1944. g. vasarā, kad sarkanā armija vēlās pār Latvijas robežām, Ogres, Lielvārdes un Jumpravas rajonā veidojās latviešu vienības. Tās pamatā komplektējās no Rīgas pils. un apriņķa aizsargiem un, ja nemaldos, skaitījās Rīgas aizsargu pulka slēgtās vienības. Tās bija pakļautas Rīgas apriņķa priekšniekam Veidem līdz ar to arī Rīgas novada komisāram Fustam. Par vienību komandieri uz vietas bija ģen. Kurelis ar štāba priekšnieku, atvaļinātu kapt. Upelnieku. Sīkāku organizāciju nezinu. Nav arī pilnīgi skaidrs skaitliskais sastāvs, bet tas svārstījās ap 1000.

Bez pakļautības Rīgas apr. vadībai šīs vienības savā aizbildniecībā bija ņēmis arī vācu virspavēlnieka štābs, kas vēlējās tās speciāli apbruņot un atstāt frontes aizmugurē kā partizānus, vāciem atkāpjoties no Vidzemes. Zināmu daudzumu ieroču arī saņēma, bet vai atkāpjoties kāds palika boļševiku aizmugurē, nezinu. Ja palika, tad gan ļoti maz. Atejot frontes vienībām, atgāja arī kurelieši un novietojās Kurzemē, Talsu-Dundagas rajonā Štābs un lielākā daļa vienību (500—600 cilvēku) apmetās Annahites fabrikā, bet ltn. Rubeņa rota kādās lauku mājās, ziemeļos no Usmas ezera. Jaunajā novietojumā vienības nonāca ļoti nenoteiktā stāvoklī. Bija pazudis Rīgas apr. priekšnieks Veide, bet arī viņš neko nevarētu līdzēt, jo nebija vairs Rīgas apriņķa un līdz ar to trūka loģiskā pamata turpināt eksistēt arī Rīgas aizsargu pulka vienībām.

Kurzemē kureliešiem veidojās pilnīgi jauna situācija arī cilvēku ziņā. Daudzi leģionāri, kas nevēlējās atstāt Latviju, pamet savas vienības, kuras sūtīja uz Vāciju un pievienojās kureliešiem vai arī klīda nelielās grupiņās vai atsevišķi pa Dundagas rajona mežiem. Tāpat arī zināma daļa 19. divizijas karavīru pameta savas vienības un gāja iepriekšējo ceļu. Še jāatzīmē fakts, ka vācu vadība pamatoja plkv. Lobes nodošanu kara tiesai ar to, ka viņa pakļautībā esošās 19. div. papildus vienības (Feld Ersatz Depot) esot izklīdušas, nonākot Talsu rajonā, resp. pievienojoties kureliešiem.

Grūti pateikt, par cik ģen. Kurela štābs organizēja propagandu, lai karavīri pamet savas vienības un pievienojas viņiem, par cik to darīja paši karavīri, lai rastu sev morālu attaisnojumu par izvairīšanos no kaujas, uń par cik to visu ietekmēja naids pret vāciešiem un vispār neskaidrais, traģiskais latvju tautas stāvoklis tanīs dienās. Domājams ir bijis no visa pa daļai.

Nav arī iespējams pateikt, cik cilvēku šādā veidā 1944. g. rudenī saplūda Dundagas mežu rajonā. Var vērtēt, ka to bija ap 3000. Stāvokli vēl haotiskāku padarīja tas, ka šajā rajonā darbojās boļševiku partizāni un arī kāda izbēgušu žīdu grupa. Visai šai masai — gan organizētai, gan arī tās neorganizētai daļai, vajadzēja sevi kaut kādā veidā uzturēt. Radās nelikumīgas rekvizīcijas, pat laupīšanas. Notika arī atsevišķi uzbrukumi vācu karavīriem. Viss tas pievērsa vācu vadības uzmanību šim rajonam. Launākais bija tas, ka visi minētie notikumi saistījās ar kureliešu vārdu, kaut arī nav zināms neviens gadījums, kur tamlīdzīgas lietas būtu darījušas slēgtas vienības.

Iejaucās augstākais SS un policijas vadītājs Jekelns, kas bija atbildīgs par aizmugures drošību. Notika sarunas abu štābu starpā par kureliešu pārņemšanu Jekelna padotībā, iesniedza vārdiskus sarakstus. Pēdējos gan laikam tikai par slēgtām vienībām, jo vēlāk vācieši ģen. Kurelim pārmeta, ka esot slēpts faktiskais skaits. Bet to jau arī neviens nezināja. Neņemot vērā ievaditās sarunas, kādā dienā vācu policijas vienības pēkšņi ielenca kureliešu galveno novietojumu Annahites fabrikā un atbruņoja tur esošos cilvēkus. Apm. 500 nosūtīja uz Vāciju un ievietoja koncentrācijas nometnē. Ģen. Kureli nosūtīja uz Vāciju Leģiona ģenerālinspektora rīcībā, bet viņa tuvākos līdzstrādniekus nodeva lauku kara tiesai, notiesāja uz nāvi un sodu izpildīja. Ja nemaldos nošāva piecus virsniekus, atceros kapt. Upelnieku un ltn. Gregoru. Galvenās grupas atbruņošana notika bez sadursmes, bet neliela kauja norisinājās starp vāciešiem un atsevišķi novietoto ltn. Rubeņa rotu. Vācu versijā ltn. Rubenis lauzis iepriekšējo vienošanos. Sadursmes norisē smagi ievainoja ltn. Rubeni, viņš no ievainojuma mira un rota izklīda. Līdz ar to beidza eksistēt arī kurelieši, bet seku likvidēšana turpinājās vēl ilgāku laiku.

Pateicoties ģenerālinspektora, bet jo sevišķi plkv. Silgaiļa pūlēm, Vācijā koncentrācijas nometnē ievietotos izdevās atbrīvot un tā paglābt no bojā ejas. Plkv. Silgailim izdevās pārliecināt augstāko SS un policijas vadītāju Dundagā, Kacmani, ka šie cilvēki nav noziedznieki, ne dezertieri parastajā nozīmē, bet gan atstājuši savas vienības, negribēdami pamest savu tēvu zemi. Kacmanis tomēr pieprasīja individuālu izmeklēšanu, uzdodot to kārtot Leģiona ģenerālinspektoram. Izmeklēšanu vadīja plkv. Palkavnieks un atbrīvoja gandrīz visus. No koncentrācijas nometnē ievietotājiem 500—600 cilvēkiem tur palika tikai kādi 40—50, kurus paši kurelieši uzrādīja kā viņu vidū iekļuvušus komūnistus resp. komūnistu aģentus. Daudz grūtāk kārtojās Dundagas mežos klīstošo liktenis. Pieliekot lielas pūles, pēc ilgām sarunām ģen. Bangerskis dabūja Kurzemes virspavēlnieka štāba un augstākā SS un policijas vadītāja garantijas, ka minētās iestādes neiejauksies, ja cilvēki sekos viņa aicinājumam nākt ārā no mežiem. Bija jāpārvar visādas grūtības, notika dažādi pārpratumi, bet tomēr ap 2000 cilvēku salasījās noteiktajos pulcēšanās punktos Liepājā un Ventspilī. Vienu brīdi šķita, ka vācu vadība neturēs deto vārdu, jo prasīja tiesāt dezertierus. Bet ģen. Bangerskim izdevās atvairīt vācu iejaukšanos. Arī šeit formalo lietas nokārtošanu uzdeva latviešu kara juristiem. Nezinu vai kāda lieta vispār nonāca līdz tiesai.

Tādas bija īsumā kureliešu gaitas. Gan nevaru tās attēlot pilnīgi pareizi un sīki, bet tas arī nav izšķirīgi. Galvenā ir lietas būtība. Kādas domas un centieni tad bija šī pasākuma pamatā? Ingrida Viksna tos ietver vārdos — „Un patiesi var iznākt tā, ka tad, kad latviešu virus vajadzēs dažu dienu cīņai nevienam nepiederošā zemē, tādu vairs nebūs! Tur Kurela viriem ir liela taisnība."

Rakstniece visumā pareizi tvērusi labāko Kurela vīru domu. Un arī es šai iztirzājumā runāju tikai par tiem kureliešiem, kas sekoja kādai idejai, bet ne par tiem, kas kureliešu vārdu izmantoja savtīgos nolūkos. Bet ir cits jautājums, vai šādai domai bija dabīgs pamats. 1944. g. jūlijā sabruka vesela vācu armija Vitebskas rajonā. Boļševiki izrāvās līdz pat Kaunai, un viens nozarojums sasniedza Jelgavu un Tukumu. 16. un 18. vācu armijas zem boļševiku spiediena vēlās pār Latviju. Mūsu pašu samērā labi atpūtušās un sakārtojušās divizijas (ap 20.000 cilvēku stiprumā), atkāpjoties no Opočkas, abas izšķīda dažu dienu laikā. Tas viss notika to cilvēku acu priekšā, kas formēja Kurela vienības. Vēlāk Kurzemē tikai ar vislielāko piepūli apm. 350.000—400.000 stiprajām vācu 16. un 18. armijām izdevās noturēt ap 200 km garo fronti. Rietumnieki bija jau izdarījuši invāziju Francijā. Tas skaidri parādīja turpmāko notikumu norisi. Kur šādos apstākļos varēja domāt par cīņu nevienam nepiederošā zemē? Kā varēja domāt ar dažiem tūkstošiem vīru spēt vairāk nekā ar simtiem tūkstošu visumā labi apbruņotu un organizētu vīru armijām?

Pēc manām domām visu šo epizodu radīja latviešu tautas traģiskais mulsums 1944. vasarā, kad boļševiku nāvējošais tvans no jauna sāka velties pār Latviju. Ik katrs latvietis gribēja ko darīt, lai glābtu savu zemi, bet tikai nesaprata, ko un kā rīkoties. Šo mulsumu vēl pastiprināja gan apzinīgi gan arī neapzinīgi boļševiku aģenti. Tie atrada pieeju cilvēku sirdīm ar saukli — neatstājiet tēvu zemi, tie uzkurināja vēl asāk naidu pret vāciešiem, tie izplatija baumas par angļu sekošanu sarkanarmijas vienībām utt. Laikā, kad katrs cilvēks tvēra pēc mazākās cerības, ka nebūs jānokļūst boļševiku varā un arī nebūs jāatstāj tēvu zeme, radās Kurela vienības. Ne mirkli neapšaubu ģen. Kurela un viņa tuvāko līdzstrādnieku latviešu sirdis. Bet izšķirīgos brīžos, sevišķi karā, nepietiek tikai ar sirdi vien. Tiem, kas grib vadīt, galvenām kārtām jābūt spējīgiem aukstasinīgi apsvērt stāvokli, izprast to un tad meklēt pareizāko izeju. Šķiet, liela loma bija tam apstāklim, ka ne ģen. Kurelim, ne arī kapt. Upelniekam (faktiski galvenā persona) nebija priekšstata par otrā pasaules kara veidu. Cinītājam vēl vienmēr ir vajadzīga vairāk sirds nekā prāts, bet komandierim, sevišķi tagadnes karā, vairāk prāta nekā sirds.

Ko deva šis pasākums latviešu tautai? Neko pozitīvu nespēju saskatīt, bet negatīvu gan. Ja nebūtu bijis kureliešu, tad vismaz ap 1000 leģionāru vairāk būtu izbraukuši uz Vāciju un vismaz puse no tiem būtu šaipus dzelzs priekškara. Tāpat uz Vāciju vai Zviedriju būtu izbraukuši vēl vairāk latviešu, jo tieši šajā laikā notika visstraujākā evakuacija. Te atļaušos minēt, ka „nolādētie vācieši" dažos mēnešos visgrūtākajos kara apstākļos izveda uz Vāciju tik daudz latviešu, ka visa rietumu pasaule tikpat daudz gados nespēj izvest no Vācijas. Šī mūsu tautas glābšanas tik svarīgā brīža saukļus — neatstāt tēvu zemi, tikai ne uz Vāciju — sevišķi pastiprināja Kurela vienību esamība. Tas deva cerību, ka pulcējas viri, kas izcīnīs Latviju.

Varēja notikt vēl ļaunākas lietas. Mēs neviens nespējam šodien pateikt, kas būtu noticis Kurzemē, ja pirmās Kurzemes kaujas laikā, oktobra vidū, ziemeļos no Dobeles visa 19. divizija vai vismaz lielākā daļa būtu sekojusi aicinājumam pievienoties kureliešiem. Iespējams, ka būtu radies pārrāvums, ko vācieši nespētu likvidēt, jo nebija brīvu spēku, un līdz ar to sabruktu visa Kurzemes fronte. Ja tas būtu noticis, tad visi tie, kas pēc tam atstājuši Latviju, būtu nokļuvuši boļševiku varā. Šo gadījumu pieminu tādēļ, ka tajās dienās visvairāk 19. divizijas karaviru sekoja aicinājumam pievienoties kureliešiem. Tā doma, kas neapšaubāmi gribējusi tikai labu savai tautai, var atnest daudz ļauna, ja nav pieskaņota dzīves realitātei.

Nobeidzot šo iztirzājumu, atļaušos lūgt latviešu rakstniekus, pieskaroties tik smagām problēmām kā mūsu cīņām un karaviru gaitām otrajā pasaules karā, sīki iepazīties ar lietu būtību. Nepajauties atsevišķu cilvēku domām un izteicieniem — arī ne maniem —, bet meklēt pēc iespējas vairāk kontakta ar cilvēkiem, kas šos jautājumus pārzina. Ja to būtu darījis Alfreds Dziļums tad Tornas grāvrači arī būtu veidojušies citādi. Sirsnīgi lūdzu, neienesiet šo traģisko laikmetu latviešu literatūrā nepareizā skatījumā.

K. Augstkalns

Kaparkona nāves brauciens

1945. g. 3. maijā sabiedroto lidmašīnas uzbruka un Neištates jūras līcī nogremdēja pasažieru kuģi Kaparkona, uz kura atradās 5000 KZ nometņu iemītnieki, to starpā arī ap 200—300 latviešu. Daļu līķu, kas bija izskaloti un apglabāti starp Hafkrūgu un Šarboicu, tagad izrok un pārved uz jauniem īpaši iekārtotiem kapiem Hafkrūga tuvumā, kur tos apkops un izdaiļos. Par kuģa bojā eju tā otrais virsnieks Welt am Sonntag stāsta:

1945. g. sākumā Gdiņas ostā jau ilgāku laiku bezdarbībā guļ Dienvidamerikas kuģniecības lepnums Kaparkona. Tas būvēts 1927. g., ir 27.500 tonnas liels un 10 gadus kalpojis luksus braucieniem starp Hamburgu un Buenos Airesu. Janvāra vidū reizē ar sniega vētrām sarkanā armija virzās zemes iekšienē. Kaparkona saņem pavēli iziešanai jūrā. Uz kuģa uzkāpj 10.000 Ritprūsijas bēgļu, un bez pārtikas tas dodas Libekas virzienā. Neištatē bēgļus izsēdina krastā, bet kuģim jādodas atpakaļ uz austrumiem. Kapteinis Gerdts aiz nenoskaidrotiem iemesliem nošaujas. Viņa vietā stājās 40 g. v. jūras kapteinis Bertrams. Pēc remonta Neištates ostā, Kaparkona iziet uz Helu, no kurienes ved ievainotos uz Kopenhāgenu. Pa to laiku stāvoklis austrumos top aizvien draudošāks un kuģa otrais brauciens uz turieni izpaliek. 13. apr. Kaparkona atrodas Kopenhāgenā. Tad nāk radio pavēle doties uz Neištati.

Ar 350 vīru apkalpi, to starpā 80 kara jūrniekiem, Kaparkona 14. apr. vakarā izmet enkuri līci, apm. 2,5 jūras jūdzes no Neištates. Kuģis ir neapbruņots, bet apkalpe skaitās kara dienestā.

Kapteinis dodas uz Hamburgu, lai saņemtu no rederejas tālākus rīkojumus. Otrā dienā pirmais virsnieks, kas pilda kapteiņa vietu, saņem no jūrniecības valstskomisāra pavēli sagatavot kuģi 10.000 KZ gūstekņu uzņemšanai. Neilgi pēc tam līci ierodas 3000 tonnu lielais Athen un ziņo, ka tam ir pavēle uz kuģa atrodošos 2500 KZ iemītniekus nodot Kaparkonam. Virsnieks protestē, ka tam nav iespējams rīkojumu pildīt.

Atgriežas kapteinis un saņem brīdinājumu, tomēr dara visu, lai KZ neuzņemtu uz kuģa. 26. apr. kapteinis stāv Neištates krastmalā, kad kāds SS hauptsturmfīrers ar pavadoņiem tuvojas tam un draud viņu nošaut, ja vēl ilgāki liegšoties KZ vīrus uzņemt uz kuģa. Pārliecinājies, ka, upurējot dzīvību, tomēr nebūs nekas panākts, kapteinis piekāpjas.

27. apr. Athena pietauvojās Kaparkonam. Pa gaiteņiem virzās nelaimīgo gājiens. Tur ir 26 tautību piederīgie: politiskie, kriminālie, garīdznieki uc. Nākošā dienā pienāk otrais transports, arī 2500 viri; klāt vēl 500 krasta artilēristu, visi ap 50 g. un vēl vecāki, kas norīkoti apsardzībai. Cilvēku novietošanu vada pats kapteinis. Tiem stingri noliegts atstāt savas telpas. Nākošās 5 dienās mirst 126 nelaimīgie.

28. apr. vakarā beidzas pārsēdināšana. Uz kuģa atrodas 5000 KZ gūstekņi, 500 apsardzības un 76 apkalpes viri, kā arī maza SS komanda. Uztura jautājums pilnīgi nenokārtots, jo no Athenas saņemts pavisam nieciga krājums. Tāpat nepietiekoši ar laivu no Neištates piegādātā dzeramā ūdens, kamēr kuģa virtuvē vislabākā gadījumā ēstu ēdienu var pagatavot 1800 personām.

30. apr. Athena no Libekas atved vēl trešo KZ gūstekņu partiju — 3000 vīrus. Tos tomēr neizdodas pārvietot uz Kaparkonu un Athena noenkurojās tā tuvumā. Drīz līci ierodas arī 3000 t. lielais Thielbeck, uz kuģa klāja atkal ir 2500 KZ iemītnieku. Kopā ar apm. 2 jūdzes tālāk uz dienvidiem stāvošo 22.000 t lazartes kuģi Deutschland. 30. apr. pie Neištates jūrā atrodas 4 kuģi.

1. maijā Kaparkonam tuvojas velkonis ar 3 dziļi iegrimušiem prāmjiem, kuros KZ gūstekņi. Soreiz tie no Danciga-Stuthofas ar apm. 1000 cilvēkiem, to starpā daudz slevietes. Atvestie pārvarē Poļijas žīdi, kā arī daži nacisti. Tā kā arī šos Kaparkona vairs nevar uzņemt, velkonis aizbrauc un novieto prāmjus kādus simts metrus uz rietumiem.

2. maijā jau agrā rītā ļoti rosīga sabiedroto gaisa spēku darbība. Kuģus vairākas reizes pārlido Hurricane un Spitfire tipa lidaparāti. Klīst ziņas, ka Hamburga krītusi, un angļi jau stāv pie Libekas. Athena piedod tvaiku un iebrauc ostā. Vakarā SS komandants pavēl mirušos izsviest jūrā, kam nepiekrīt kuģa kapteinis un uzdod savam otram virsniekam likus nogādāt krastā un rūpēties, lai tos apglabātu Neištates kāpos. Pārvešana notiek naktī ar liellaivām.

Tad ataust liktenīgais 3. maijs. Uz kuģiem miers, toties satraukums Neištatē. Birgermeisteram ziņots, ka lielāka grupa KZ gūstekņu kājām ierādušies no Šlēzijas. Bez tam naktī 1000 KZ vīriešu un sievietes no prāmjiem nokļuvuši uz sauszemes un, pārtiku ubagodami, klīst pa priekšpilsētu. Priekšpusdienā SS viri tos aiztur un sadzen zemūdeņu skolas telpās. Arī 3000 KZ no Athena pārved un novieto tās territorijā.

Pl. 15 pie apvāršņa iznirst 4 bumbvedēji un uzbrūk Kaparkonam. Pirmie raķešu šāvieni trāpa kuģa vidu, ēdamzālē nonāvējot lielāko daļu sardzes vīru. No eksplozijas vietas ceļas dūmi. Nākošās 15 min. notiek 5 jauni uzlidojumi un kuģis saņem smagus trāpījumus. Kapteinis ar dažiem virsniekiem stāv uz komandtilta, kamēr pārējie apkalpes locekļi cenšas nomierināt ļaudis. KZ bezcerīgi virzās starp sardzi uz klāja.

Pl. 15.20 kapteinis pavēl nolaist atlikušās glābšanas laivas, bet gandrīz visas tās izrādas sadauzītas un cauršautas. Pūlis dodas uz pakaļējo kāju pie vienīgās veselās laivas. Tajā sev vietu iekaro arī SS komandants un 3 štāba palīdzes, vienīgās sievietes uz klāja. Laiva vēl karājās gaisā, kad trūkst tauva un tā no 20 m augstuma iekrīt jūrā; neviens no iekšā sēdētājiem nepaliek dzīvs.

Pl. 16.40 otrais virsnieks pa tauvu sasniedz bortu un ielaižas ūdenī. Liesmas arvienu vairāk apņem kuģi. Deg puskaili un kaili cilvēki.

Neaprakstāma drāma notiek arī uz ūdens. Slīcēji ķeras pie glābšanas riņķiem, ap kuriem jau desmitiem nelaimīgo spiež to zem ūdens. Tālumā saskatāmi daži melni punkti, kas ātri tuvojas. Tās ir kara jūrnieku motorlaivas. Otrais virsnieks skalī sauc un māj ar roku, bet tās jau ir pārpildītas un aizbrauc garām.

Uznāk tumši mākoņi ar spēcīgu krusu. Uz kāda neliela dēļu plosta bez gūstekņiem ir vēl kuģa pulka. Pārcilvēcīgām pūlēm tiem izdodas sasniegt krastu.

Pl. 20 Kaparkona grimst, bet viena daļa paliek virs ūdens. Kuģa priekšdaļā saspiedušies dzīvi palikušie 80 viri, kurus naktī noņem un pārved malā. Nogrimst arī blakus stāvošais Thielbeck, no kura 2500 cilvēkiem izglābjas tikai 20. Tāpat izdeg un nogrimst arī Deutschland. Uz Kaparkona mira 5000 KZ gūstekņi, sardzes un apkalpes viri. Viņi mira dienā, kad būtu piedzīvojuši atbrīvošanu.

J. V.

Kīnas spēks un vājums

UN karaspēka sakāve Ziemeļkorejā izvirza divus vērā liekamus faktus, kas rietumpasaulei jāiegaumē, ja tā grib nākošos kritiskos mēnešos vadīties no reālitātēm. Pirmkārt, komūnistiskā Kīna tagad jāatzīst par ievērojamāko militāro spēku Āzijā. Otrkārt, rietumnieki pagaidām nespēj mobilizēt tik daudz spēku, lai iespaidīgi ietekmētu Kīnu Korejā vai kādā citā Āzijas kara laukā.

Nākuši pie rūgtās atziņas, ka Kīna ir pirmšķirīgs militārs lielums, ne Vašingtona, ne Londona šodien negrib iesaistīties ar to atklātā cīņā Līdz ar šo atziņu sabrukusi pasaciņa, ka Amerikas jūras un gaisa spēki vieni paši spētu apturēt komūnistu ekspansiju Āzijā. No šīm iluzijām amerikāņu ģenerāļiem tagad jāatsakās. Ja arī komūnistu uzvaras Korejā vēl nav pilnīgi iznīcinājušas UN karaspēku, tās tomēr pierādījušas, ka Āzijā nevar iegūt uzvaru ar tankiem, lidmašīnām un aviācijas bazes kugiem. Lai Āzijā sekmīgi cīnītos, masām jāstāda preti masas.

Arī atomieroči nespēj iedvest sarkano ķiniešu karavadoniem bailes. Nesen pats Maotsetungs izteicies, ka Kīna esot vienīgā zeme pasaulē, kuras ricībā esot patiesi aizsardzības ieroči pret atombumbu. „Viņi var sagraut Mukdenu un Tientsinu," teicis Mao. „Bet mūsu stiprums slēpjas Kīnas ciematos. Tik daudz atombumbu pasaulē nebūs, lai šos mūsu cietokšņus, ķiniešu nabadzīgos ciematus, kur tveras mūsu dzīvais spēks, noslaucītu no zemes."

Āzijas lielākais ierocis ir cilvēku masas, ļaužu miljoni, kurus var mobilizēt, ātri apmācīt un sviest kaujās. Kīnas politiskiem vadītājiem nav sevišķu tieksmju taupīt dzīvo spēku Cilvēks viņu uztverē ir lētāks nekā ierocis. Šo lēto „ieroču" ķiniešiem ir milzums. Komūnistiem Kīnā regulārā armijā ir 4—5 milj. labi apmācītu viru, tiem pievienojās 3—4 milj. t. s. tautas milicijas. Šie skaitļi nemaz nav kavējuši Kīnas valdību uzaicināt brīvprātīgos, lai papildinātu Korejas karā retinātās armijas rindas.

Turpreti ASV Āzijā nav sabiedroto, kuŗus varētu droši apbruņot ar Amerikas arsenālos ražotiem ieročiem. Pieredze Korejā rāda, ka amerikāņiem trūkst pat rezervju, lai apturētu komūnistu masas, nemaz jau nerunājot par to sakaušanu. Indija gan ir vienīgā zeme, kas cilvēku skaita ziņā var nostāties līdzās Kīnai. bet indieši nekādā ziņā negrib cīnīties ar Kīnas komūnistiem ārpus Indijas robežām. Indijas valdība pat atteicās sūtīt kādu nieciņu karaspēka vienību uz Koreju, bet tā vietā centīs likt lietā visu savu ietekmi, lai atrunātu Pekingas valdību no tālākas ekspansijas Āzijā.

Protams, paliek vēl Čangkaišeka karaspēks Formozā. Pie zināmiem apstākļiem to varētu iesaistīt sauszemes cīņās, jo sevišķi, ja tam būtu Amerikas aviācijas un flotes atbalsts. Tomēr vadoties no bēdīgās pieredzes pagātnē, nav ne mazākā iemesla ticēt, ka šī Formozā saformētā ķiniešu armija būs kaujas spējīgāka par tām armijām, kas savlaicīgi padevās Mao. Labi apmācītais un Amerikas ieroču apbruņotais ķinietis, nokļuvis uz sauszemes, vispirms domās, kā atgriezties savā ciemā un turpināt mierīgu dzīvi. Šīs iespējas viņam bagātīgi sola Kīnas komūnisti. Ja arī kādreiz Čangkaišeka vienībām izdotos izcelties krastā, nav nekādu izredžu, ka Kīnas iedzīvotāji būtu atsaucīgi šai operācijai. Bet bez tautas atsaucības ar komūnistiem nevar cīnīties.

Plānojot Āzijas aizsardzību pret komūnistiem, Amerika ģenerāļi nav iegaumējuši, ka Maotsetungam ir aktīvi sabiedrotie Indoķīnā, Malajā un Burmā, ir politiski līdzjūtēji Siamā un Indijā, bet nekur nav kustības, kas gribētu ziedot savas asinis amerikāņu vadītā cīņā, kas brīvības vārdā sakās apkarojam verdzību. Turklāt ja Kīnas komūnisti sāk militāru ekspansiju, viņi pilnīgi droši varētu rēķināties ar visu to ķiniešu miljonu atbalstu, kas šodien izkaisīti plašajā dienvidaustrumāzijā, ārpus Kīnas robežām.

Vinigā zeme ir Japāna, kas būtu ar mieru karot pret komūnistiem. Japānai ir savs 75.000 lieis armijas kodols. Šo „nacionālo policijas rezervi" 6 mēnešu laikā var paplašināt līdz 200.000. Tomēr vienīgās aprindas Japānā, kas šodien atbalsta brīvprātīgo vervēšanu Korejai, ir bij. Japānas militāristi, kuŗi šajā apstākli saskata pirmo iespēju atjaunot Japānas impēriju. Pati japāņu tauta turpreti par brīvprātīgiem negrib neka dzirdēt, un raisās vaļā no katras domas par jebkādu karu. Lai iegūtu savā labā japāņu tautas masas, amerikāņiem agri vai vēlu vajadzēs pabarot izsalkušo Japānas imperiālismu. To pašu imperiālismu, ko viņi ar komūnistu palīdzību sakāva, tagad vajadzēs aicināt talkā, lai sakautu komūnistus.

TĒV

Prof. E. Blese

RELATĪVA

Ir nodrāzta patiesība, ka viss pasaulē ir relatīvs. Bez tīri subjektīvās un individuālās relātivitātes, kas izplūst atsevišķa cilvēka gaumes, garīgās un vispasaules uztveres dažādībā, cilvēku sadzīvē pastāv arī vēl pati par sevi saprotama objektīva un kolektīva relātivitāte. Tādi ir dzīves parādības, kas atkarīgas no vietas, no cilvēka stāvokļa pēdējā no viņa vecuma, no visdažādākiem apstākļiem un beidzot gan arī no paša visvarīgākā relātivitātes faktora — laika. Bet bez mūžīgā palieka vēl bezgala daudz citu mainīgo relātivitātes parādību, un gandrīz visa mūsu dzīve ir tādu dažādu relātivitātes īpašumu kopa.

Ja uz šo konstatējumu pamata veidotu plašus secinājumus, tad varam viegli nonākt pie relātivitātes atziņas par augstāko visas cilvēces attīstības un gara dzīves principu, un mums var sākt likties, ka nekur — ne politiskā, ne morālā, nedz pat tīri intelektuālā un visādā ziņā pat praktiskā dzīvē nekā kaut cik absolūtu un stabila nav.

Ir īpaši plīna relātivitātes ir dzīves mākslas laikmetos, kā tas, kādu nupat mēs, latvieši, pārdzīvojam savās mūsdienās gaitās. Ja metam acis kaut vai tikai uz mūsu kultūras dzīvi, tūlīt kļūst redzams, ka taisni šai nozarē stabilākās normas ir stipri satricinājušas. Kultūras pasākumiem trūkst gan finansiālā pamata, gan tehniskā līdzekļu, trūkst intereses, trūkst nereti arī pašu veiciņu. Vai tādos apstākļos kā pārdzīvojamie nebūtu jāpriecājas par kuŗu katru kultūras darbu un kultūras darbības izpausmi? Tāpat arī katrs jauns darbs mūsu trimdas rakstniecībā varētu patiesībā tikt kvalificēts kā jauns mūsu nacionālo garīgo vērtību krājuma papildinājums. Vai tādēļ kāds neizsmuks, ka kritiķis, kas kaut cik objektīvi gribētu novērtēt kādu mūsu garīgo veidojumu trimdā, ir spiests savā rīcībā savā vērtētājā darbā ņemt vērā visādus izņēmumus un atrunas, ņemot par labu to, ko patiesībā viņš par labu atzīt nevarētu un citos apstākļos pat nedrīkstētu? Ar to, domāju, rodas pārmērīga relātivitāte uz paša mūsu kultūras dzīves pamatos un nereti arī pašā svarīgākā mūsu kultūras un gara dzīves nozarē — mūsu rakstniecībā.

Bet vai tiešām tāds absolūts relātivisms, tāda absolūta skepse visās sadzīves un gara dzīves parādībās ir gluži atzīstama? Jau senais romiešu Horācijs, kas arī bija stipri brīvdomīgs gars un samērā viegli ļāvās mainīgās dzīves visdažādākām pārgrozībām, tomēr bija spiests teikt savus gadu tūkstošus pārdzīvojušos vārdus: Est modus in rebus, sunt certi denique fines, quos ultra citraque nequit consistere rectum, t. i.: ir lietās mēra, un ir galu galā noteiktas robežas, aiz kuŗām un iekšpuses

Plkv. Kripēns

Vēl patiesīb

Ar gandarījumu konstatēju, ka manim tomēr ar A. Iksēnu vienisprātis attiecībā uz plkv. Kalpaka personības dīženumu, kuŗam blakus kā lielīgs nevar tikt nostādīts nedz kāds no Latvijas brīvības, nedz pēdējā kara varoņiem. Man tomēr jāatzīmē A. Iksēna argumentācija kā viņa slēdzienu izraisītāja, kā brīvīsmu plaši daudzinājuši. Ka tas tā varēja būt, nemaz nešaubos, bet subjektīvi vērtējumi, notikumu tieši iespaidoti, vēstures priekšā bieži kļūst nepatiesi. Tāpat kā karavīrs kaujā tieši tāpēc norises brīdī var apvērt tikai tik daudz no kaujas lauka, cik tālu sniedzas viņa kompetences, tā arī kauju laikā vienas daļas taktas spriedumi par cīņām un cīnītājiem iespaido notikumi, kas risinājās tās tuvumā. Pareizais vērtējums, izdarot vispārēju ieskatu, nāk kaujām un karjem beidzoties, kad esam pietiekami distancējušies no pārdzīvotā un guvuši vēsturisku perspektīvu.

Mūsu brīvības karš savā norisē bijis stipri komplicēts. Tikai sīkas tā studijas spēj nostiprināt atmiņā notikumu secību. Minot savā atbildes rakstā notikumus no Valmieras pulka vēstures, A. Iksēna dati par kādu mānesi nesakrīt ar faktiem. Laikā, kad Kurzemē risinājās slavenās Vendzāļas Tērbatā, jo ierodas frontē 29. martā (pie Apes). Tai laikā fronte Kurzemē atradās jau uz Lielupes, Olaidribas labad šķirošu Valmieras pulka cīņu gaitas Vidzemē 3 posmos: 1) uzbrukums Apes-Alūksnes virzienā ar sekojošu atiešanu zem pārspē-

...ves brauciens

...stāv Neištates krastmalā, ... SS hauptsturmfirers ar pavadoņiem tuvojas tam un draud viņu nošaut, ja vēl ilgāki liegšoties KZ virsniekam uzņemt uz kuģa. Pārliecinājies, ka upurējot dzīvību, tomēr nebūs mākslā panākts, kapteinis piekāpjas.

27. apr. Athena pietauvojās Kaparkonam. Pa gaiteņiem virzās nelaimīgo gājiens. Tur ir 26 tautību pārstāvji: politiskie, kriminālie, garīdznieki uc. Nākošā dienā pienāk otrais transports, arī 2500 vīri; klāt vēl 500 krasta artileristu, visi ap 50 g. un vēl vecāki, kas norīkoti apsardzībai. Cilvēku novietošanu vada pats kapteinis. Tiem stingri noliegts atstāt savas telpas. Nākošās 5 dienās miruši 126 nelaimīgie.

28. apr. vakarā beidzas pārsēdināšana. Uz kuģa atrodas 5000 KZ gūstekņi, 500 apsardzības un 76 apkalpes vīri, kā arī maza SS komanda. Uzdevuma jautājums pilnīgi nenokārtots, jo no Athenas sapemts pavisam nelielas krājums. Tāpat nepietiekoši ar ... Neištates piegādātā dzeramā ... kuģa virtuvē vislabākā ... siltu ēdienu var pagatavot ...ām.

... Athena no Libekas atved ... KZ gūstekņu partiju — 300 ... tos tomēr neizdodas pārvietot ...ņu un Athena noenkurojas ...vumā. Drīz līci ierodas arī ...lais Thielbeck, uz kuģa kuģ ... 2500 KZ iemītnieku. Kopā ar ... atlidzes tālāk uz dienvidiem ...000 t lazartes kuģi Deutsch... apr. pie Neištates jūrā ...

... Kaparkonam tuvojas vēl ... divīji iegrimušiem prāmju ... KZ gūstekņi. Soreiz tie ...-Stuthofas ar apm. 1000 ... to starpā daudz sievietes ... svarā Polijas ūdi, kā arī ... Tā kā arī šos Kaparkonā ... nevar uzņemt, velkonis ... un novieto prāmjus kādus simts metrus uz rietumiem.

2. maijā jau agrā rītā ļoti rosīga sabiedroto gaisa spēku darbība. Kuģus vairākas reizes pārlido Hurricane un Spitfire tipa lidaparāti. Klīst ziņas, ka Hamburga kritusi, un angļi jau stāv pie Libekas. Athena piedod ...valku un lebrauc ostā. Vakarā SS komandants pavēl mirušos izvest ...līdz, kam nepiekrīt kuģa kapteinis un uzdod savam otram virsniekam ...ķus nogādāt krastā un rūpēties, lai tos apglabātu Neištates kapos. Pārvešana notiek nakti ar liellaivām.

Tad ataust likteņgais 3. maijs. Uz kuģiem miers, toties satraukums Neištatē. Birgermeistaram ziņots, ka lielāka grupa KZ gūstekņu kājām ierodušies no Šlēzijas. Bez tam naktī 1000 KZ vīriešu un sievietes no prāmjiem nokļuvuši uz sauszemes un, pārtiku ubagodami, klīst pa priekšpilsētu. Priekšpusdienā SS vīri tos aiztur un sadzen zemūdeņu skolas telpās. Arī 3000 KZ no Athena pārved un novieto tās territorijā.

Pl. 15 pie apvāršņa iznirst 4 bumbvedēji un uzbrūk Kaparkonam. Pirmie raķešu šāviņi trāpa kuģa vidu, ...damzālē nonāvējot lielāko daļu sarg... virsu. No eksplozijas vietas ceļas ...dumi. Nākošās 15 min. notiek 5 jauni ...lidojumi un kuģis saņem smagus trāpījumus. Kapteinis ar dažiem virsniekiem stāv uz komandtilta, kamēr pārējie apkalpes locekļi cenšas no...nierināt laudis. KZ bezcerīgi virzās ...starp sardzi uz klaja.

Pl. 15.20 kapteinis pavēl nolaist atlikušās glābšanas laivas, bet gandrīz visas tās izrādas sadauzītas un cauršautas. Pūlis dodas uz pakaļējo klāju pie vienīgās veselās laivas. Tajā sev vietu iekaro arī SS komandants un 3 ...ītība palīdzes, vienīgās sievietes uz klaja. Laiva vēl karājās gaisā, kad krūkst tauva un tā no 20 m augstuma ...krīt jūrā; neviens no iekšā sēdētājiem nepaliek dzīvs.

Pl. 16.40 otrais virsnieks pa tauvu sasniedz bortu un ielaižas ūdenī. Liesmas arvienu vairāk apņem kuģi. Deg puskaili un kaili cilvēki.

Neaprakstāma drāma notiek arī uz ūdens. Slīcēji ķeras pie glābšanas riņķiem, ap kuriem jau desmitiem nelaimīgo spiež to zem ūdens. Tālumā saskatāmi daži melni punkti, kas ātri tuvojas. Tās ir kara jūrnieku motorlaivas. Otrais virsnieks skaļi sauc un māj ar roku, bet tās jau ir pārpildītas un aizbrauc garām.

Uzņāk tumši mākoņi ar spēcīgu krusu. Uz kāda neliela dēļu plosta bez gūstekņiem ir vēl kuģa pulka. Pārcilvēcīgām pūlēm tiem izdodas sasniegt krastu.

Pl. 20 Kaparkona grimst, bet viena daļa paliek virs ūdens. Kuģa priekšdaļā saspiedušies dzīvi palikušie 89 vīri, kurus naktī noņem un pārved malā. Nogrimst arī blakus stāvošais Thielbeck, no kuŗa 2500 cilvēkiem izglābjas tikai 20. Tāpat izdeg un nogrimst arī Deutschland. Uz Kaparkona mira 5000 KZ gūstekņi, sardzes un apkalpes vīri. Viņi mira dienā, kad būtu piedzīvojuši atbrīvošanu.

J. V.

TĒVZEMEI UN BRĪVĪBAI

Prof. E. Blese

RELATĪVAIS UN ABSOLŪTAIS

Ir nodrāzta patiesība, ka viss pasaulē ir relatīvs. Bez tīri subjektīvās un individuālās relātivitātes, kas izpaužas atsevišķa cilvēka gaumes, garžas un visas pasaules uztveres dažādībā, cilvēku sadzīvē pastāv arī vēl pati par sevi saprotama objektīva un kollektīva relātivitāte. Tādēļ ir dzīves parādības, kas atkarīgas no vietas, no cilvēka stāvokļa sabiedrībā, no viņa vecuma, no vispārīgiem apstākļiem un beidzot gan laikam no paša vissvarīgākā relātivitātes faktora — laika. Bet bez minētiem paliek vēl bezgala daudz citu sadzīves relātivitātes parādību, un faktiski visa mūsu dzīve ir tādu tīras relātivitātes izpaudumu kopa.

Ja uz šo konstatējumu pamata veidosim plaškus secinājumus, tad varam viegli nonākt pie relātivitātes atzišanas par augstāko visas cilvēces sadzīves un gara dzīves principu, un mums var sākt likties, ka nekur — ne politiskā, ne morālā, nedz pat tīri intellektuālā un visādā ziņā jau praktiskā dzīvē nekā kaut cik absolūta un stabila nav.

It īpaši pilna relātivitātes ir dzīve tādos laikmetos, kā tas, kādu nupat mēs, latvieši, pārdzīvojam savās trimdas gaitās. Ja metam acis kaut vai tikai uz mūsu kultūras dzīvi, tūliņ kļūst redzams, ka taisni šai nozarē stabilākās normas ir stipri sašķobījušās. Kultūras pasākumiem trūkst gan financiālā pamata, gan tehnisko līdzekļu, trūkst intereses, trūkst nereti arī pašu veicēju. Vai tādos apstākļos kā pārdzīvojamie nebūtu jāpriecājas par kuŗu katru kultūras darbu un kultūras darbības izpaudumu? Tāpat arī katrs jauns darbs mūsu trimdas rakstniecībā varētu patiesībā tikt kvalificēts kā jauns mūsu nacionālo garīgo vērtību pūra papildinājums. Vai tādēļ kāds brīnums, ka kritiķis, kas kaut cik objektīvi gribētu novērtēt kādu mūsu garīgo veidojumu trimdā, ir spiests nereti rīkoties savā vērtētajā darbā pret saviem uzskatiem un atziņām, pieņemot par labu to, ko patiesībā viņš par labu atzīt nevarētu un citos apstākļos pat nedrīkstētu? Ar to, diemžēl, rodas pārmērīga relātivitāte arī pašos mūsu kultūras dzīves pamatos un nereti arī pašā svarīgākā mūsu kultūras un gara dzīves nozarē — mūsu rakstniecībā.

Bet vai tiešām tāds absolūts relātīvisms, tāda absolūta skepse visās sadzīves un gara dzīves parādībās ir gluži attaisnojama? Jau senais romietis Horātijs, kas arī bija stipri brīvdomīgs gars un samērā viegli ļāvās mainīgās dzīves visdažādākām pārgrozībām, tomēr bija spiests teikt savus gadu tūkstošus pārdzīvojušos vārdus: Est modus in rebus, sunt certi denique fines, quos ultra citraque nequit consistere rectum, t. i.: ir lietās mērs, un ir galu galā noteiktas robežas, aiz kuŗām un iekšpuses kuŗām nevar pastāvēt patiesība(jeb pareizais). Un tiešām, vai tad nepārejošas mūžīgas patiesības, vismaz reliģiskā un morāliskā dzīvē, vairs nepastāv nemaz? Vai prasība, lai katrā individā būtu dzīva kaut caurmēra labuma un ļaunuma izpratne, lai būtu modra nepieciešamā paškritika un paškritika, būtu jau galīgi atmetama? Vai tad cilvēcei pa gadu tūkstošiem tiešām nav bijis nekādu vērtīgu, mūžīgu sasniegumu, uz kuŗiem mēs varētu balstīties? Tā taču nav: ļaužu sadzīves mūžīgās pamatnormas taču ir un paliek, ja arī mums šķiet, ka tās dzīvē it kā stipri nobīdītas pie malas. Un tai pašā laikā īsteni pareizais un vērtīgais patiesībā ir diezgan viegli izjūtams un nemaz nav ne tik grūti saskatāms nedz arī tik neizprotams, ja vien tikai drusku papūlamies. Sirdsapziņa cilvēcē tomēr gluži apklususi vēl nav, un — vismaz savā lielākajā daļā — arī mēs taču esam cilvēki, kas spējam izšķirt labu no ļauna.

Tāpat tas ir un tāpat tam būtu jābūt arī kultūras darbā. Bez šaubām ir, labi, ja kādā nometnē vairāk pēc kultūras šlāpstošie gari pavada kādu brīdi nacionālās kultūras atmosfairā kādā sarīkojumā. Bet arī še tomēr esam bijuši spiesti dažreiz konstatēt diletantismu, un pret to mūsu kritika arī arvienu ir uzstājusies. Vēl bargāki šai kritikai būtu jābūt tur, kur lieta saistās ar individuāliem veidojumiem — ar atsevišķiem literāriem darbiem vai citādiem individuāli garīgiem darinājumiem. Bez šaubām, šāda individuāla garīga darbība visiem spēkiem veicināma, jaunie iesācēji šais nozarēs mudināmi un audzināmi. Ir labi saprotams, ka šādu darbu darinātāji tīri cilvēciski ir ieinteresēti, lai viņu darbs parādītos atklātībā. Bet tad šo darbu darinātājiem gan būtu ieteicams griezties kaut vai pie saprātīgākiem saviem tuviniekiem vai lietpratējiem, un pēdējiem tad būtu jāaizrāda, ka nereti ir labāk sarakstīto nemaz vēl nelaist klajā un darināt pavisam jaunu darbu. Katrā ziņā ieteicams vismaz vēlreiz jo nopietņi iedziļināties uzrakstītajā un to vēl varbūt pārveidot un pārlabot. Katram literāram darbam taču jāveic arī savs īpatnējs uzdevums: tam jābūt cienīgam vispārīgi būt par literāru darbu, un ja tas nevar būt labāks par jau bijušajiem un esošajiem, tad vismaz tas nedrīkst būt arī zemāks vai vājāks, jo ar to mūsu garīgā kultūra neko negūs. Te nebūtu vietā atrunāties ar trimdas apstākļiem: sak, labi ja parādās atklātībā kaut kas, jo citādi neparādīsies nekas. Pēc mazvērtīga darba nav nekādas nepieciešamības, un pie tam ir taču mums trimdā nākuši klajā pirmo reizi arī ļoti labi darbi. Ja nu autors tomēr nāk atklātībā ar negatavu darbu, tad viņš izdara noziegumu pret mūsu nacionālo kultūru, to gremdēdams, un līdz ar to arī pret mūsu trimdas sabiedrību, ierosinādams to izdot naudu par mazvērtīgu darinājumu. Ja tad kritiķis, varbūt pats personīgi autoru pazīdams un gribēdams nākt viņam pretī, izsaka pēdējam kaut atturīgu atzinību, lai gan patiesībā autors būtu pelnījis norājumu vai pat noraidījumu, tad pārmetumu pelna kritiķis. Viņš tad ir grēkojis pret klasisko principu: Amicus Plato, sed magis

(Turpinājums 6. lpp.)

Karola Dāle

Atmiņas par Annu Rūmani-Ķeniņu

Cik atceros, pirmo reizi ar Annu Rūmani-Ķeniņu iepazinos 1932. g. Daudz jau biju dzirdējusi par visai pazīstamo sabiedrisko darbinieci, jaunatnes audzinātāju, sieviešu tiesību cīnītāju un rakstnieci; biju kautra un nedroša.

Apmulsums izgaisa pirmā mirklī, jo aizgājējai piemita tā vienkāršība un sirsnība, kas tik raksturīga smalka kultūras gara apdvestām personībām. Drīz biju jau iesaistīta spriegā sarunā par mākslu, izglītību, kultūras jautājumiem. Šai pirmā reizē arī uzzināju, ka Anna Rūmane-Ķeniņa ir viena no pirmajām trim latvietēm (otrā bijusi E. Jakobsone-Ritiņa un trešā, ja atmiņa nevīļ, Dr. Klāra Hibšmane), kas studējušas Cīriches augstskolā, Šveicē. Vēlāk aizgājēja studē arī Francijā.

„Iedomājieties, mēs bijām pirmās", teica aizgājēja. Vai tas nozīmēja pirmās latvietes, kas vispār studēja? Nē — vēl vairāk: Cīriches augstskola Šveicē toreiz bija pirmā, kas vispār sievietei pavēra durvis uz augstāko izglītību. Un ja tur pašā sākumā studēja trīs latvietes, tad tas lieku reizi liecina par latviešu sievietes alkām pēc izglītības. Tas ir svarīgs kultūrvēsturisks fakts un ar A. Rūmanes-Ķeniņas aiziešanu sēstas pie veļu galda viena no pirmajām celmlauzēm latviešu sievietes augstskolas izglītības laukā, aizliet vesela paaudze.

A. Rūmanes-Ķeniņas rakstnieces gaitas vairāk saistās ar posmu pirms un īsi pēc 1905. g. Jau Tēvijā 1898. g. parādās 19. g. s. franču literatūras apskati ar Annas Rūman vārdu. Reizēm autore parakstās arī kā Aina Rasmere, darbojoties Pēterburgas Avīžu pielikumā Austrums (Zeiferta laikā), Jaunajā Razā, Rīta Skaņas. Aizgājēja raksta skices, stāstiņus, arī drāmu Melnais Ērglis (Zalkša Almanachā Nr. 4, 1908. g.). Aizgājējas stāstiņi ir liriski, it kā dzeja prozā. Saistītā valodā A. R.-Ķ. nav dzejojusi. Druvā, 1912. g. iespiests autores stāsts Mātes bēdas. Pēc tam aizgājēja galvenām kārtām pievērsās sabiedriskai darbībai.

Visas šeit minētās sīkās literārās ziņas ar autora atļauju izrakstītas no rakstnieka Pētera Ērmaņa 1937. g. Valtera un Rapas apgādā iznākušās grāmatas Paziņu portreti.

Rīgā, Tērbatas ielā A. Rūmane-Ķeniņa kopā ar Ati Ķeniņu vada augstāko meiteņu skolu. Tur par skolotājiem strādā arī dzejnieki Saulietis, Fricis Bārda un citi. Šai laikā nelaikē satiekas arī ar citiem rakstniekiem un gleznotājiem — Kārli Skalbi, Antonu Austriņu, Falliju, Rozentālu, Baltpurviņu, Madernieku uc. Īsi pēc pirmā pasaules kara aizgājēja ir Latvijas ārlietu ministrijas darbiniece. Strādā, dzīvo un studē Parīzē, un Annai Rūmanei-Ķeniņai ir ne mazums nopelnu Latvijas de jure atzīšanā — aizgājējai ir respektējama personības ietekme, gara kultūra, taktu un personīga pazīšanās, kas nekur nav tik nepieciešama kā diplomatijā.

Būdama apveltīta dzīvu, nerimtīgu atziņu meklētājas garu, A. R.-Ķ. allaž dzīvoja kādā smalkā garīguma gaisotnē, kur neviļus uzrāva līdz sev arī citus.

Aizgājēja bija laba runātāja ar dziļu pārliecinātāju spēku. Ateros to dzirdējusi daudzās sanāksmēs, — gan Latvijas akadēmiski izglītoto sieviešu apvienībā, kur A. R.-Ķ. bija goda biedrene, gan savdabīgajā „Open door" biedrībā, kuŗas vadītāja bija Dr. phil. Milda Paļeviča, gan citur. Šķiet — aizgājēja bija arī goda filistre kādā sieviešu korporācijā kā arī goda biedrene kādā studeņu biedrībā, bet kur un kā, no atmiņas pagaisis.

A. R.-Ķ. bijis lemts personīgi tikties ar daudz ievērojamām personībām — lai minām Mahatmu Gandiju, Aisedoru Dunkani. Šķiet, aizgājēja bija arī personīgi pazīstama ar Eleonoru Dūzi. A. R.-Ķ. bija tuva ikviena māksla. Viņa bija labos draugos ar dejotājām Ellu Ilbaku, Milu Cīruli, Beatri... Vigneri uc.

Trīsdesmitajos un četrdesmitajos gados A. R.-Ķ. mājā arvien varēja sastapt lielu daļu latviešu inteliģences: rakstniekus, māksliniekus, ārstus, inženierus, tiesībniekus.

Viesi tēr...ja brīvi, dažbrīd iekaisa, dedzīgi strīdējās gan par mākslu, politiku, gan citiem kultūras jautājumiem. Dzima jauna idejas, radās ierosmes. Šo pārrunu sirds un dvēsele allaž bija mājasmāte pati.

Mūža licēja Laima bija likusi aizgājējai krāšņu, pieredzes bagātu mūžu, tak visām dienām vijās cauri arī sāpes un rūgtums. Jo dziļi A. R.-Ķ. skāra mīļotās meitas zaudējums īsi pēc pirmā pasaules kara Parīzē. Dēlu Ilmāru Ķeninu nogalināja lielinieki vāciem ienākot Rīgā, un dēls Marģers Ķeniņš — aviācijas inženieris, Latvijas posta un pārdzīvojamā laika sagrauzts, mira ar dīloni pēc 1944. gada Rīgā. Savu māti ir vienīgi pārdzīvojuši divi dēli: Valdemārs, saukts Māris — Latvijā, un komponists Tālivaldis Ķeniņš — Parīzē. Tomēr arī liela žēlastība ir bijusi aizgājējas tiesa — Annai Rūmanei-Ķeniņai bijis ļauts apgulties zem senču zemes zaļajām velēnām.

Sit tibi terra levis!

Pāvils Kliņs

Profesionāļu kopa

Lielai daļai latviešu rakstnieku un žurnālistu pēc sešiem mēnešiem Vācijā draud proletārizēšanās, kas lielā mērā nozīmē radītāja darba galu. Noskrandis dzejnieks ar plecu paraustīšanu atcerēsies prof. Jurēviča pausto viedokli, ka pasaulīgās mantas krāšana ir nevēlama no nacionālās ideoloģijas un morāles viedokļa, tāpat kā viņš neko nevarēs iesākt ar J. Rudziša atklāto rūgtumu par sabiedrības neatsaucību.

Vācijā nodibinātā rakstnieku, žurnālistu un grāmatrūpniecības darbinieku (burtliči, metieri) kopā grib sagaidīt nākotni tādu, kāda tā nāk, ar tiem līdzekļiem, kādi ir tās rīcībā — organizāciju un labu gribu. Tās pieticīgais mērķis ir izdot grāmatas un pārdot tās. Atlikums, kāds no šī pasākuma rastos, nāktu par labu vispirms Vācijā palicējiem rakstniekiem un žurnālistiem. Nebūtu ērti šeit vārdiski uzskaitīt visus tos, kam jau tagad vajadzīgs atbalsts. Taču zināmas priekšrocības tas dotu latviešu rakstniekiem visā pasaulē — apgāda darbības plāns paredz, ka līdzekļi atgriežas ražošanas procesā, tā sagādājot iespēju nākošo grāmatu izdošanai — pakāpeniski pa vienai katru mēnesi. Kopas dalībnieki darbības uzsākšanai nepieciešamos līdzekļus skaidrā naudā atlicina no savām algām, kā arī iegulda pasākumā savu darbu. Autoriem katrā ziņā nodrošināti viņu honorāri, kas līdz šim bieži vien tā nebija — pelnītājs ne reti bija izdevējs viens pats. Otrkārt — tas dod iespēju publicēties autoriem. kas gan pieder latviešu rakstniecībai, bet nav tai katēgorijā, ko izdevēji parasti dēvē par „ejošiem autoriem". Tāpat pavērtas iespējas sevi parādīt jauniem autoriem. Bez tam — Vācija ir un paliek lētākā tipografijas zeme pasaulē, kas var interesēt ik vienu rakstnieku jebkurā kontinentā.

Kā redzams, aiz pieticīgā mērķa stāv dažs uzdevums, kas ir tikpat nozīmīgs, cik tas var likties riskants, īpaši, ja apsver, ka jaunais apgāds darbību uzsāk dažādu nelāga piemēru saduļķotā vidē un laikā, kad izkaisītajiem latviešiem interese par grāmatu varētu likties apsīkusi. Ja šāda atzīšanās ieraudzījusi dienas gaismu, tad tas drīkstētu liecināt, ka Vācijā palicējiem nav cita līdzekļa, ar ko vismaz pa daļai nodrošināt rakstīšanas iespējas nākotnē, kā vienīgi pašpalīdzība. Nekādu fondu, no kuŗiem saņemt atbalstu, mums nav. Vienīgais fonds ir pašu griba un lasītāju interese.

Pašos rakstniekos un žurnālistos šis pasākums radis plašu atbalsi; to apliecina arī tas, kā apgāda pārstāvju vidū viss lielais vairums ir rakstnieki, dzejnieki un žurnālisti. Tādā kārtā paši rakstītāji, pulcēdamies ap jaundibināto apgādu, veicina savu profesionāļu uzņēmumu, aktīvi iesaistoties kopējā darbā. Tā pirmo reizi latviešu grāmatrūpniecības vēsturē uz lietiškiem un praktiskiem pamatiem ir radīts organisms, kuŗa locekļi ir tie, kas paši veido rakstīto un iespiesto vārdu — grāmatu, mūsu kultūras pamatu.

Kaut darbs tikai sākumā un pāragri spriest par tā izveidošanos, taču no šī pieticīgā grāmatu izdošanas mērķa nākotnē varētu izveidoties kāda plašāka latviešu gara darbinieku organizācija, kas pulcē un saista vārda mākslas pratējus no visiem kontinentiem. Tas, ko šāda organizācija spētu veikt ar latviešu lasītāja atbalstu, nav nieka lieta — jau minēti tie, kam vajadzīgs atbalsts. Bez ta... līdz šim pilnīgi novārtā pamesta mūsu rakstnieku darbu tulkošana svešvalodās. Un pavisam bez kādiem impulsiem un iespējām ir jaunā paaudze, kas turpinās latviešu grāmatu pēc mums. Sacensības ar godalgām te mināmas pirmā vietā. Milzīgu svētību, trimdai ieilgstot, dotu arī citu kontinentu latviešu rakstnieku viesošanās Eiropā un otrādi, tāpat kā mūsu autoru piedalīšanās starptautiskos kongresos. Mums nav arī gandrīz nekādas jaunatnes literatūras.

Jaunā kopa pastāv kā vācu apgabaltiesai pieteikta apgāda sabiedrība ar nosaukumu Litera. Sekojot vācu priekšrakstiem, sabiedrības vārdam jābūt atvasinātam no tās darbības veida. Šī organisma kodols gan ir apgādā Latvija nodarbinātie rakstnieki, žurnālisti, burtliči un metieri, taču tā nav izolēta grupa. Par tās locekli var kļūt ikviens latviešu rakstnieks, žurnālists vai burtlicis jebkurā pasaules malā; apgāds arī sagaida, ka tā dalībnieku — pārstāvju skaits vēl pieaugs, un taisni no profesionāļu vidus uz viņu pašu ierosmes pamata.

Uz dažkārt dzirdēto jautājumu kādas ir šīs kopas attieksmes ar laikrakstu Latvija, var atbildēt vienā vārdā — vislabākās. Būdams pasaulē iegājies laikraksts, tas ieinteresēts turpināt savu iznākšanu, ko arī darīs, bet jaundibinātā rakstnieku, žurnālistu un grāmatrūpniecības darbinieku kopa Litera savu darbu veiks neatkarīgi no tā. Tikko iznācis Hugo Puriņa novelu krājums Ekselences piezīmes, janvāra beigās iznāks Augusta Gailīta jaunais romāns, bet februārī Elvīras Kociņas romāns. Lai šo un nākamo grāmatu iznākšanu nodrošinātu, nepieciešams plašs abonentu tīkls — uz abonementa sistēmu balstās visa apgāda darbība. To izveidot ir uzdevums, kuŗa veikšana atkarīga no lasītājiem un pārstāvjiem.

Varbūt te būtu vietā kāds dedzīgs sauklis ar atgādinājumu saglabāt latviešu kultūru, taču tā vien liekas, ka daudz no tā, kas bijis saucāms, jau izsaukts politiskās un sabiedriskās cīņās. Latviešu rakstniekam atliek griezties pie patstāvīgā, saimnieciski neatkarīgā latvieša visā pasaulē ar lietišķo aicinājumu — pērciet latviešu grāmatas, kļūstiet par jaunā apgāda abonentiem. Jums būs ko lasīt, rakstnieks varēs turpināt savu darbu. Taisni no jums, kas esat nostājušies paši uz savām kājām stabilākos apstākļos un drošākās zemēs, no jums atkarājas, vai un cik ilgi latviešiem vēl būs savas grāmatas, vai un cik ilgi latviešiem vēl būs savi rakstnieki un žurnālisti. Nāciet mums talkā. Tad ne rakstniekam būs iemesls sūdzēties par rūgtumu, ne kādam tiesības pārmest, ka uzņēmīgais un enerģiskais latvietis pasaulē kļuvis par materiālistu.

Dīkv. Krīpēns

Vēl patiesības labad

Ar gandarījumu konstatēju, ka esam tomēr ar A. Iksēnu vienisprātis attiecībā uz plkv. Kalpaka personības diženumu, kuŗam blakus kā līdzīgs nevar tikt nostādīts nedz kāds no Latvijas brīvības, nedz pēdējā kara varoņiem. Man tomēr jānoraida A. Iksēna argumentācija kā viņa slēdzienu izraisītāja, kā brīvības cīņu laikā vidzemnieki plkv. Jansonu plaši daudzinājuši. Ka tas tā varēja būt, nemaz nešaubos, bet subjektīvi vērtējumi, notikumu tieši iespaidoti, vēstures priekšā bieži kļūst nepatiesi. Tāpat kā kaŗavīrs kaujā tieši tās norises brīdī var aptvert tikai tik daudz no kaujas lauka, cik tālu sniedzas viņa kompetences, tā arī kauju laikā vienas daļas tautas spriedumi par cīņām un cīnītājiem iespaido notikumi, kas risinājas tās tuvumā. Pareizais vērtējums, gūstot vispārēju ieskatu, nāk kaujām un kaŗiem beidzoties, kad esam pietiekami distancējušies no pārdzīvotā un guvuši vēsturisku perspektīvu.

Mūsu brīvības kaŗš savā norisē bijis stipri komplicēts. Tikai sīkas tā studijas spēj nostiprināt atmiņā notikumu secību. Minot šavā atbildes rakstā notikumus no Valmieras pulka vēstures, A. Iksēna dati par kādu mēnesi nesakrīt ar faktiem. Laikā, kad Kurzemē risinājās slavenās Ventas kaujas, Valmieras pulks vēl formējās Tērbatā, jo ierodas frontē 29. martā (pie Apes). Tai laikā fronte Kurzemē atradās jau uz Lielupes. Skaidrības labad šķirošu Valmieras pulka cīņu gaitas Vidzemē 3 posmos: 1) uzbrukums Apes-Alūksnes virzienā ar sekojošu atiešanu zem pārspēka spiediena uz Melnupes krastiem laikā no 29. marta līdz aprīļa mēneša vidum, 2) aizstāvēšanās Melnupes krastos — līdz 26. maijam; 3) vajāšana virzienā Ape-Alūksne-Gulbene-Krustpils no 27. maija līdz 5. jūnijam. Uzbrukuma posmā Valmieras pulks uz 31. martu pēc sīvām kaujām sasniedza līniju Rēzaka, Alsviķi (tieši šo punktu ieņemt neizdevās), Mariņkalns (Alūksnes tiešā tuvumā), pēc kam pārspēka priekšā smagās atvaires kaujās pamazām tika spiesta atpakaļ līdz Melnupei. Par cīņu smagumu šinī pirmajā cīņu posmā runā zaudējumi, jo no pulka sākuma sastāva apm. 1200 vīriem Melnupes krastos ierindā skaitījās tikai ap 350 kaŗavīru. Aizstāvēšanās laiks Melnupes krastos arī bagāts daudzām grūtām kaujām. Vajāšanas posms iesākās 27. maijā, kad tika ieņemta Ape, dažas dienas vēlāk Alūksne un Gulbene, bet 5. jūnijā pulks bija jau Krustpilī (Alūksnē Valmieras pulks varēja būt maija mēneša pēdējās dienās, bet nekādā ziņā 3. maijā). Viļaku Valmieras pulks nekad nav ieņēmis. Sākoties uzbrukumam par Latgales atbrīvošanu, kas ziemeļu rajonā tika ievadīts 9. janvārī, šo ciemu tanī pat dienā ieņēma Daugavpils pulks.

Vajāšana bieži vien nav kas viegls, ko varētu apzīmēt ar vārdiņu „tikai". Pareizi izvesta vajāšana prasa lielu piepūli no cilvēka, un tā jāveic reglamenta vārdiem runājot — „līdz pēdējam elpas vilcienam".

Noslēgumā vēlreiz pasvītroju, ka diskusiju esmu spiests turpināt patiesības labad.

Dīvi pienāks brīdis, kad okeans uz nezināmu laiku galīgi atšķirs tautiešus pasaulē no Vācijā palicējiem. Pēdējo vidū ir mūsu rakstnieki, žurnālisti, mākslinieki un burtlicī.

Veiciniet pasākumu, kas cenšas atbalstīt viņu kopējo eksistenci nākotnē, tā kaut daļēji sagādājot arī radošā darba iespējas.

Pērciet tikko iznākušo **Hugo Puriņa** **noveļu krājumu**

Ekselences piezīmes

Ernas Geistautes grafiskais ietērps, 218. lpp., **cena DM 5.—**

Iemaksājiet abonementa naudu līdz 20. janv. par **Augusta Gailīta jauno romānu**

PĀRI BANGAINIEM ŪDEŅIEM,

kas iznāks janvāra beigās. **Cena DM 6.50,** apm. 300 lpp. Abonentiem 20 proc. atlaide.

Jūs varat jau tagad, bet vēlākais līdz 20. febr. iemaksāt naudu arī par

Elvīras Kociņas jauno romānu

EIROPAS VĀRTOS,

kas iznāks februāŗa beigās. **(Cena DM 6.50,** apm. 300 lpp.).Tā jūs iegūsiet 20 proc. abonementa atlaidi.

Lasītāji pasaulē, palieciet kopā ar saviem autoriem!

LITERA

Rakstnieku, žurnālistu un grāmatrūpniecības darbinieku apgāds (14a) Schwäbisch Gmünd, Artillerie-Kaserne

Grāmatu apgādu darbs Vācijā turpinās

Spitējot trimdinieku izklīšanai, daži grāmatu apgādi Vācijā vēl turpina darboties, balstīdamies uz lētajiem techniskajiem izdevumiem, kas citur pasaulē ir daudz augstāki. Tā pirms Ziemsvētkiem Grāmatu

Ernas Geistautes vāka zīmējums Luija Bromfilda Lieti nāk

Drauga apgādā (īpašn. H. Rudzītis Ņujorkā; pilnvarnieks A. Priedītis, Vācijā) iznākušās Luija Bromfilda romāna Lieti nāk abas grāmatas ar Ernas Geistautes vāka zīmējumu. Darbs aptver 550 lappuses, un tā veikšanai bija vajadzīgi divi mēneši. Tas uzskatāms par zināmu sasniegumu grāmatrūpniecībā, jo pastāvīgie kara draudi ievērojami ierobežojuši papīra tirgu, Vācijā tā cenas cēlušās pat līdz 100 proc. un tas grūti dabūjams, tāpat kā Zviedrijā un Anglijā. Interesējoties par papīra iegādes iespējām citās zemēs, izrādījies, ka tur stāvoklis nav labāks un Beļģijā pat iespējams pirkt papīru, kas importēts no Padomju Latvijas. Sarežģījumus grāmatu ražošanā rada arī tas, ka dažu visai apzinīgu pārstāvju panākumi un materiālās priekšrocības pamudinājušas iesaistīties grāmatu branžā arī cilvēkus, kam šī nozare ir vai nu sveša, vai pietrūkst atbildības. Tie vai nu pasūta grāmatu eksemplāru skaitu, ko nespēj izpārdot pat ilgākā laikā, tā radot maldinošu uzskatu par iespējamiem tiražiem, vai arī apzinīgi kavējas norēķināties par pārdotajām grāmatām.

Visumā interese par grāmatu izdošanu tomēr palikusi līdzšinējā un radušies arī daži jauni vai darbību ārzemēs atjaunojuši vecie apgādi. To vidū mināms Rakstnieku, žurnālistu un grāmatrūpniecības darbinieku apgāds Litera Vācijā, kā arī Abučs Zviedrijā un Dobelis ASV. Arī H. Rudzīša apgāds, kā jau minēts, blakus darbībai Ņujorkā domājis par grāmatu izdošanu Vācijā arī turpmāk, un Bromfilda romāns Lieti nāk nav uzskatāms par tā pēdējo izdevumu. Savus nodomus apgāds tomēr vēl neatklāj. J. Dobelis pats dzīvodams ASV, paredzējis Vācijā izdot Aidas Niedras jauno stāstu un noveļu krājumu Pasaules plauksta uc. darbus.

Relatīvais un absolūtais

(Turpinājums no 5. lpp.)

amica veritas, t. i. Platons man gan draugs, taču vairāk man draudzene ir patiesība.

Tādēļ arvieņu jāpatur prātā absolūtais un mūžīgais, un it īpaši atsevišķam individam savā gara darbībā jāsargās izslēgt seklumā un izplūst paviršībā. Ir jācenšas, lai arī mūsu trimdas laika gara ražojumi būtu relātīvi pilnīgi, lai tajos tiešām būtu ielikts viss, kas iespējams un kas nepieciešams saskaņā ar prasībām, kādas vispārīgi vēršamas pret cilvēka gara veidojumu. Literārā darbā tās ir prasības, lai darbam būtu pašvērtīgs un iekšēji patiesīgs saturs, lai tas būtu pareizs tēloto personu psiholoģijas un nevainojams stila ziņā. Autoram jāattīsta sevī vajadzīgā paškritika, lai viņš pats spētu spriest un sajust, vai vajadzīgās prasības darbā ievērotas vai nē. Būs taču kādreiz arī mūsu tautai atkal laimīgākas dienas, un tad nākotnes kritika novērtēs objektīvi arī tagadējā trimdas laikmeta literāros sasniegumus. Diemžēl jau tagad var teikt, ka par vienu otru darbu tā būs spiesta izteikties visai atturīgi, lai nesacītu vairāk. Piepildīs trimdas laikā mūsu garīgo vērtību apcirkņus ar pelavām arī nav nekāda gudrība. Lai atceramies gudros vārdus, ka pat tuksnesī nekad nebūs noiet no īstā ceļa un pat vistumšākajā naktī nebūs zaudēt savas mūžam gaišās vadītājas zvaigznes.

Tatjana Vestene Gronā mizo kartupeļus

Pēdējais siets uz Savienotajām valstīm — Grona dažreiz saved kopā cilvēkus, kas gadiem ilgi personīgi nav tikušies. Lūk — Tatjana Vestene! Viņa ir tik pat uzņēmīga, šarmanta un smaidīga kā kādreiz Latvijā vai trimdas laikos Lībekā.

„Redzat, kādas manas rokas!" apsveicinoties saka māksliniece. „Vakar četras stundas mizoju kartupeļus virtuvē. Savā mūžā tik daudz kartupeļu nebiju nomizojusi. Agrāk no dejošanas man sāpēja kājas. Šodien sāp rokas."

Kādreizējā pazīšanās ar šiem vārdiem atkal atjaunota. „Bet no darba es nebaidos," saka mūsu primabalerīna, kas piecos trimdas gados apmeklējusi vai visas nometnes Vācijā un viesojusies arī Anglijā. „Vienīgās bailes man no jūras. Jau kuģi ieraugot vien sametas slikta dūša."

Tāpēc pēc viesizrādēm Aglijā Tatjanas Vestenes pirmais jautājums nometnes vadībai bija — kā viņa varētu tikt pāri okeānam lidmašīnā? Par to paziņas viņu zobojuši vēl ilgu laiku. Tatjana Vestene dodas uz Ņujorku, klusībā lolodama cerības, ka arī Amerikā varēs dejot. Viņas nākamais mērķis ir Detroita, kur jau ar sekmēm darbojas Lēmanis un Tillaka, kas iecerējuši drīzumā rīkot savu baleta vakaru.

Tatjana Vestene no latviešiem Vācijā atvadījās Lībekā Mēzenes nometnē kopā ar Paulu Brīvkalni, kas šeit nodibinājusi savu vārdu kā operdziedātāja. Vācu mūzikas kritiķi viņu uzskata par labāko Zalomi. Paula Brīvkalne tuvākā nokotnē dziedās arī vēl Oldenburgas un Duisburgas operā. Pašreiz viņa iestudē Vāgnera Tanheizeru.

„Bet to jūs gan nealzmirstiet uzrakstīt, ka Paulu Brīvkalni pēdējais Paulas Jēger-Freimanes raksts Latvijā apbēdināja," piebilst Tatjana Vestene. Brīvkalne nekad nav noliegusi savu tautību. Bet vācu operu programmās nav parasts minēt solistu tautību. Tāpēc par Brīvkalni bija vienīgi rakstīts a. G. (als Gast).

Savus kollēgas atmiņā pārskatot, Tatjana Vestene sarunai beidzoties kā kuriozitāti min, ka Kanariju salās baletdejotāja Vera Krauze ar savu spāņu viru atvērusi restorānu Dancing Palace Riga. Jā — latvieši tagad laikam atrodas visur pasaulē.

B. K.

Ko vācieši uzskata par saviem ievērojamākiem jaunlaika rakstniekiem

Minchenes universitātes teātra zinātnes institūta profesors Dr. A. Kučers arī šogad izdarīja aptauju pie saviem studentiem, lai noskaidrotu, kuŗus 20 vācu rakstniekus pēc naturālisma posma tie uzskata par ievērojamākajiem. Šo autoru saraksts iznācis šādā šķirā: 1) Hermans Hese, 2) Gerhards Hauptmans, 3) Rainers M. Rilke, 4) Tomass Manns, 5) Ernsts Vīcherts, 6) Hans Karosa, 7) Berts Brechts, 8) Verners Bergengrīns, 9) Francs Kafka, 10) Karls Cukmaijers, 11) Hugo von Hofmanstāls, 12) Ernsts Jingers, 13) Francs Verfels, 14) Stefans Cveigs, 15) H. George, 16) Georgs Trakls.

Šī gada aptaujas rezultāti dīezgan jūtami atšķiras no iepriekšējiem. Hese pag. gadā bija tikai trešā vietā, vēl gadu pirms tam piektā, bet 1936. g. tikai septiņpadsmitā vietā. Pēdējā gada laikā ar vietām apmainījies Rilke un Hese. No četrpadsmitās vietas stipri priekšgalā izvirzījies Vīcherts, nobīdot Cukmaijeru desmitā vietā. Dr. Kučera tabulā kopš 1945. g. pilnīgi no jauna parādījušies Jingers, Kafka, Trakls un Cveigs. Visās aptaujās kopš 1932. g. tabulas cetrās pirmajās vietās turējušies Hauptmans, Rilke un Manns.

KAS IR MISIONĀRS

Valsts apgāds Maskavā tikko publicējis Ļegkina un Petrova jauno svešvārdu vārdnīcu, kas, kā katrs padomju zinātnes pasākums, uzrāda atkal jaunus sasniegumus. Tālāk minētie dažu dēfiniciju piemēri rāda, kā kārtīgam bolševikam šādas lietās jāstrādā:

Kas ir misionārs? Ļegkins ar Petrovu savā vārdnīcā paskaidro, ka tie „parasti ir imperiālistisku agresoru pirmie spiegi un izlūkošanas aģenti". Nobeļa prēmiju, saskaņā ar šo vārdnīcu, „piešķir rēgulāri ne par sasniegumiem zinātnē un īstiem darboņiem miera labā, bet gan, ievērojot buržuāzijas šķiras intereses" Tāpat nav ko piebilst liberāļu dēfinējumam: Liberālis ir tāds cilvēks, „kam ir galīgi reakcionāra nostāja, kas atklāti nostājas kontrrevolūcijas pusē un sabiedrojas ar to frontī, kas vērsta pret strādnieku šķiru".

RABLĒ DARBI TOMĒR NAV PIEDAUZĪGI

Šefildas tiesai nesen bija jāizspriež, kādi no tai iesniegtiem literāriem un citiem iespieddarbiem atzīstami par piedauzīgiem un izņemami no apgrozības. Par šefildiešu tikumību nobažījušās amerikāņu tiesai bija iesniegušas ne vien dažādas kioskos pērkamas „magazīnas" ar parastajiem kailumuzņēmumiem, pornografiskas pastkartes un līdzīgus ražojumus, bet arī 16. g. s. slavenā franču rakstnieka Fransuā Rablē darbus. Tiesai par godu jāsaka, ka tā gan aizliedza pornografisko pastkaršu un lubuliterātūras izplatīšanu, bet, labi apspriedusies, beidzot tomēr atzina, ka Gargantuā un pantagruela autora darbi nebūtu tiem pielīdzināmi, jo Šefildas universitātes studentiem pat pārbaudījumos prasa zināšanas par Rablē un viņa darbiem.

Svens Hedins saka — mums jāsaprot Ķīnas prasības

Kāda Rietumvācijas laikraksta līdzstrādnieks nule intervijā ar Svenu Hedinu uzzinājis, ka pēc ievērojamā pētnieka domām Tibetas likteņa ir apzīmogots, un pašreizējie notikumi ir loģiska vēsturiskas attīstības konsekvence. „No 1644. g. līdz 1911. g. Tibetu pārvaldīja Ķīna," teicis Hedins, „un tikai kopš 1911. g. Tibeta kļuva patstāviga. Tādēļ mums jāsaprot Ķīnas pašreizējās prasības — vai mums tas patīk vai nē." Visā pasaulē pazīstamais pētnieks savā laikā bijis arī Korejā, un par austrumu pasaulē ir tajās domās, ka tur valdnieki var mainīties no stundas uz stundu, tāpat kā var mainīties arī Āzijas un vispār tālo austrumu uzskats.

Par Vāciju ievērojamais zinātnieks joprojām domā, ka tā ir pasaules sirds. Svens Hedins pašreiz velc savu mūža darbu, kam paredzēti 95 sējumi. No tiem gatavi jau 34, kas satur zinātniskus pētījumus un aprakstus par viņa ekspedicijām Āzijā laikā no 1927. līdz 1935. g. Atlikušo 25 sējumu sarakstīšanai, kas norit Svena Hedina personīgā vadībā, vēl paies vairāki gadi. Brīvajā laikā strādā zviedru zinātņu akadēmijas locekļu sarakstījs darbu Lieli vīri un karš, kas parādījies atklātībā 1950. gada rudenī.

KULTŪRAS CHRONIKA

Bradfordas latviešu bibliotēkai, kas nodibināta LBL sadarbojoties ar bVV un Vācijas pieprasīti 2000 sējumi. Pie tam tēkas paredzēts iekārtot arī dailamatniecības stendu.

Londonas avīze jaunajā gadā pieteikusi paplašinātu apjomu — līdzšinējo 6 lappušu vietā 8 lappuses.

Vijolnieks K. Zariņš, bij. Liepājas operas koncertmeistars, janvāra vidū koncertēs kā E. Homborga mūzikas noorganizētās trio dalībnieks Toronto, Ilona Sudrabiņa — klavierspēlē.

Teātra māksliniece Alma Māka iestudējusi angļu valodā K. Skalbes pasaku Kaķīša dzirnaviņas, kā arī citu latviešu rakstnieku darbus, ko sagatavojusies demonstrēt Kanadas literatūras cienītājiem.

Ceļojošs Kārlis Munters un koloristu dziedātāju līga Muntere drīzumā atgriezīsies Ņujorkā no Halifaksas, kur viņas mākslinieciskajiem nodomiem nav pievērušās cerētās sekmes.

Baletsoliste Vera Kelle Toronto gatavojas savam patstāvīgam baleta vakaram. Viņa veikusi arī priekšdarbus baleta skolas noorganizēšanai latviešu bērniem, bīdus klasiskajam baletam mācot arī rakstādejas un mūsu tautas dejas.

Pianista Viktora Kviesa koncerts paredzēts Montrelli februārī vai martā. Pie Montrelias latviešu biedrības nodibinātā orķestra un literārā sekcija, kas drīzumā uzsāks darbību.

Montrelias latviešu teātris parpeilgā iestudēt Jāņa Jaunsudrabiņa luga Zelta pilsēta, jo traks.

Andrējs Ozoliņa apgāds paredzējis izdot Jāņa Sudrabiņa kara atmiņu tēlojumu Asiņaina gaisma aust ar A. Šeduras ilustrācijām. Apgāds Rīts Anglijā sagatavo J. Sudrabiņa dzejoļu krājumu Svelpa ma kalnā.

Publicists Žanis Unāms pabeidzis ap 600 lpp. plašu darbu par vācu okupāciju. Laiku atspulgs un gatavo lekciju ciklu par dienas aktualitātēm.

Marija Urnežus

Dziesma bēgļu bērnam uz jūras

Izgaist uguns pēdējā,
Nozūd zemes vīle,
Tur tavs sapnis palika —
Zilā zaigo dzīle.

Okeāna šūpoles
Tevi mazu svaida,
Vējš nāk līdz no dzimtenes,
Viļņus vej un vaida.

Grūtu sirdi māte tur
Tevi cieši rokās,
Māju nav tev vairs nekur,
Tumšā viļņi lokās.

Augstu ceļ un dziļi pok
Cerības un bēdas.
Vilnis aug un vilnis plok,
Neatstājot pēdas.

Dusi. Liktens šūpolēm
Jāpāraug tev pāri.
Tur, aiz viļņu galotnēm
Spulgo svaigzne vāri.

Okeānā, 20. dec. 1950. g.

Ingrida Vīksna

Mums jābrien jūrā

ROMĀNS

(38. turpinājums)

„Te nu ir tava godība!" viņš teica sev ļgni un ar nepatiku uzmeta acis savam neskaidrajam attēlam kādā saplaisājušā spoguļa atliekā, blakus prāva manufaktūras veikala skatlogam. „Lauķis, vairāk nekas. Tas ir viss, kas no tevis vēl palicis pāri..."

Gandrīz ar niknu spītību Juris izslējās visā augumā un droši klaudzināja apkaltos zābakus pa izlauzīto bruģi. Lai tik mēģina viņu ķert kāds, kam nepatīk tik kareivīgi soļi!

Tomēr bez kādiem starpgadījumiem Deksnis sasniedza norunāto satikšanās vietu, kur tam bija dažu stundu ilga apspriede ar vairākiem leģiona virsniekiem un Kurzemes pašvaldības viriem. Nokārtojis šīs savas neatliekamās lietas, uzklausījis ziņojumus un padomus, kas tam bija jānogādā tālāk uz štābu, Juris atvadījās no apspriedes dalībniekiem un teicās tūlit doties atpakaļ uz māju. Citādi grūti bija izvairīties no pusdienām, kuŗas jau gaidīja visus runas vīrus ar visiem Ventspils slepenajiem labumiem. Bet Juri tirdīja citas domas un citas vēlēšanās, un viņa kabatā svila noplēsts papīra stūris ar sveču gaismā uzrakstītu adresi, ko viņš jau sen zināja no galvas, kopš kādā dīvaina vakara Liepājā. Un nu Deksnis ātri apsviedās ap stūri, lai velti nekavētu laiku un ātrāk nokļutu Baložu ielā. Katrā elpas vilcienā viņš juta satraukumu, kādu sen, sen nebija izjutis, un klusībā minēja un šaubījās, ar kādu skatu un kādiem vārdiem gan viņu sagaidīs. Viņš atcerējās pārāk skaidri, cik nesavaldīgi viņš bija uzvedies toreiz Liepājā, un nu viņu māca bailes, vai šis vakars, kas viņam dīvainā kārtā bija nozīmējis tik daudz, nav sabojājis vairāk, nekā viņš spētu par labu griezt.

Īsi un apņēmīgi pieklauvējis pie meklētā nama durvīm, Juris saspringa gaidās, līdz pēc īsa mirkļa iekšpusē atgriezās slēdzene.

Pavērusi durvis spraugā, Dagnija atkāpās soli, un atspiedās pret sienu. Viņa juta, ka nespēj novaldīt pēkšņo karstumu, kas tai iesitās sejā, un klusībā pateicās pievakares krēslai, kas slēpa viņas vaigus. Un tai pašā mirklī, kā pēkšņs un negaidīts gaismas stars viņas smadzenēs iezibsnījās kāda žilbiga nojauta, vēl juceklīga un neskaidra, bet tā uz īsu brīdi padarīja viņu apreibušu un klusu, un, dziļi ievilkusi elpu, viņa dzirdēja pati sevi sakām gluži svešādā balsī:

„Tas esat jūs? Patiesi?"

„Es gan — ar miesu un kauliem, un nekāds gars. Varbūt esmu jūs iztraucējis?"

„Nē, nemaz..." Dagnija teica ātri. „Nāciet dziļāk."

„Es ceru, ka neesmu jūs pārsteidzis pārāk nepatīkami," Deksnis teica, pakārdams virsdrēbes. „Bet es visu laiku glabāju adresi, ko jūs man vienreiz uzticējāt — Liepājā."

„Toreiz Liepājā... Dagnija ātri aizgriezās un pārliecās galdam, lai sakārtotu tur dažas grāmatas un izsvaidītus papīrus. Toreiz Liepājā... Viņš tomēr nebija aizmirsis! Un es pati? Vai tā toreiz bija tikai nejaušība, viegla spēle, izdzertā vīna skurbums? Nē! Arī es neesmu šo vakaru aizmirsusi. Arī es nē — kaut visu laiku esmu centusies par to nedomāt. Kā es esmu krāpusi sevi! Kā melojusi pati sev, lai nu vienā acu mirklī apjaustu patiesību... Un tais pāris mirkļos, kamēr viņa raudzījās, kā Deksnis pakaļ uz vadža savu mēteli un cepuri, Dagnijas atmiņai izjoņoja cauri kādas tālas un versmainas nakts atmiņas.

Trauksme. Krievu uzlidojums Liepājai. Skudra, Gaigals un viņi abi Sārta dzīvoklī. Gaigals ar Skudru ierebuši. Pagraba patvertne. Virs galvas motoru rūkoņa un zenītartilērijas ugunis. Gluži tuvu vairāki bumbu sprādzieni. Viens vienīgs sveces gals, kas īsi raustīdamies saļimst. Atkal jauns bumbvēdēju vilnis un dobja dunoņa. Un tad, šai dimdojošā tumsā Juŗa pēkšņais tuvums. — Vai tās patiesi bija bailes, kas man lāva viņam piekļauties? Tikai bailes? Man, kuŗai agrāk nekad nav bijis bail no šiem maitu putniem! Kādēļ toreiz es tik padevīgi lāvos Juŗa sargātajam augumam? Un tad neganta, izslāpusi mute. Vēl un vēl. Es nebēgu, es nevairījos, es neatrāvos. Kā mēs izjutām šai tumsā viens otru, kā mēs gavilējām apslāpētās trīsās! Tad nāca garš, vienmuļš sirēnas kauciens. Tās bija beigas. Beigas. Un mēs gājām atkal augšā. Mēs vairs nepalikām vieni. Mēs arī nepieminējām šo mirkli. Juris tikai raudzījās manī — visu laiku. Toreiz Liepājā...

Varbūt bija pagājuši tikai daži mirkļi, kamēr Dagnijas atmiņā noplaiksnījās šis īsais tuvuma brīdis, tad viņa pacēla savas samulsušās acis un uzlūkoja Juri, kas ļoti nopietns un nekustīgs stāvēja istabas vidū, velti un izmisīgi meklēdama pēc kāda vārda, ar ko pāršķelt klusumu.

Dagnija gribēja kaut ko teikt, pavirzīties kādu soli sāņus no Dekšņa skata, bet pēkšņā vājumā viņas pleci tikko manāmi paliecās uz priekšu, un šis vienas nodevīgās kustības pietika, lai Deksnis satvertu viņu savās rokās.

Juris atglauda tālu atpakaļ Dagnijas gaišos matus un viegli noskūpstīja viņas acis.

„Es zinu, ka tā nav bijusi nejaušība. Nekas nav bijis par velti... Un lai visi labie gari sargā Biržarāju saimniekus. Tagad es saprotu, kādēļ..."

Dagnija neatbildēja. Viņa atcerējās Juri, kā tas bija snaudis tēvoča platajā gultā, kur viņa to pirmo reiz bija ieraudzījusi, un cik smagu un nežēligu skaidrību viņā bija ienesusi šī diena. Lielajam, nopietnajam karavīram toreiz nebija pieder̄jusi neviena doma viņas galvā, bet nu šodien, šai brīdī Dagnija izjuta Juri kā vienīgo drošo un stipro balstu savā dzīvē, kur viss cits trūka, ļodzījās un izira.

„Mēs esam tik sveši viens otram, un tomēr..." pēc ilga klusuma Dagnija paraudzījās Juri.

„Nē, mēs pazīstam viens otru jau tūkstošiem gadu, mums tikai nekad nebija gadījes sastapties. Liktenis to mums bija aiztaupījis šīm smagajām dienām, lai mēs vieglāk spētu tās panest."

„Vai tu tici liktenim?"

„Līdz šim es smējos, kad kādreiz ar draugiem gadījās runāt līdzīgas lietas. Tu zini — visi karaviri ir vismaz drusku māņticīgi, bet nu es nesmejos vairs. Mana likteņa vārda ir Biržarāji. Un tu?"

Dagnija uzvārīja tēju un uzlika galdā Biržarāju šķīnīti, sviestu un pēdējo saziedējušo rupjmaizes klaipu, un kad viņi bija paēduši krietnas vakariņas, Deksnis piecēlies pāris reizes pārstaigāja šauro istabu, un tad spēji nostājās Dagnijas priekšā.

„Vai tu nebrīnies, ka esmu ieradies tik divainā apģērbā?" viņš jautāja.

„Jā — mazliet — bet man nav bijis vaļas par to padomāt," Dagnija pasmaidīja.

„Es atnācu šovakar, lai tev kaut ko pavēstītu. Bet nu man tas nākās daudzkārt grūtāk."

„Kādēļ grūtāk?"

„Daudz, daudz grūtāk..." Juris aizdedzināja cigareti, un viņa rokas kustības bija satrauktas un asas. „Es negribu krist tavās acīs. Un es bīstos — ko tu domāsi par mani? Varbūt, ka esmu glēvulis."

„Nē, — nekad. Vienalga, ko tu arī nebūtu izdarījis," Dagnija teica nopietni.

„Redzi," Juris apsēdās pretī Dagnijai un saņēma viņas rokas. „Es esmu kļuvis dezertieris. Jau labu laiku."

„Tu?"

„Jā." Juris palocija galvu. „Tai dienā, kad mēs satikāmies Liepājā uz ielas, es biju saņēmis pavēli doties uz Vāciju. Nekad vēl es nebiju juties nejēdzīgāki, un visu šo laiku esmu domājis un cīnījies pats ar sevi — ko darīt? Un tad es izšķiros — man ir tikai viena izeja, ja gribu palikt uz savas zemes — kurelieši."

„Vai tā ir dezertēšana? Taču nē!" Dagnija šaubīdamās paraudzījās Juri.

„Jā un nē. Formāli tomēr. Arī citādi daudzu acīs. Es zinu, ka lielā daļa kureliešu ir goda vīri, viņu doma ir laba, un tomēr, un tomēr... Es varu tev atzīties — man bija grūts šis solis. Es vienmēr esmu bijis grāvjos, un neizsakāmi nīdis visus aizmugures žurkas. Nu es pats esmu aizslīdējis uz to pusi."

(Turpinājums sekos)

Svens Hedins saka — mums jāsaprot Ķīnas prasības

Kāda Rietumvācijas laikraksta līdzstrādnieks nule intervijā ar Svenu Hedinu uzzinājis, ka pēc ievērojamā pētnieka domām Tibetas likteni ir apzīmogots, un pašreizējie notikumi ir loģiska vēsturiskas attīstības konsekvence. „No 1644. g. līdz 1911. g. Tibetu pārvaldīja Ķīna," teicis Hedins, „un tikai kopš 1911. g. Tibeta kļuva patstāvīga. Tādēļ mums jāsaprot Ķīnas pašreizējās prasības — vai mums tās patīk vai nē." Visā pasaulē pazīstamais pētnieks savā laikā bijis arī Korejā, un par austrumu pasauli ir tajās domās, ka tur valdnieki var mainīties no stundas uz stundu, tāpat kā var mainīties arī Āzijas un vispār tālo austrumu uzskats.

Par Vāciju ievērojamais zinātnieks joprojām domā, ka tā ir pasaules sirds. Svens Hedins pašreiz veic savu mūža darbu, kam paredzēti 95 sējumi. No tiem gatavi jau 34, kas satur zinātniskus pētījumus un aprakstus par viņa ekspedicijām Āzijā laikā no 1927. līdz 1935. g. Atlikušo 25 sējumu sarakstīšanai, kas norit Svena Hedina personīgā vadībā, vēl paies vairāki gadi. Brīvajā laikā sirmais zviedru zinātņu akadēmijas loceklis sarakstījis darbu Lielā vīri un karalis, kas parādījies atklātībā 1950. gada rudenī.

KULTŪRAS CHRONIKA

Bradfordas latviešu bibliotēkai, kas nodibināta LBL sadarbojoties ar DVF un Vācijas pieprasīti 2000 sējumi. Pie bibliotēkas paredzēts iekārtot arī dailamatniecības stendu.

Londonas avīze jaunajā gadā pieteikusi paplašinātu apjomu — līdzšinējo 6 lappušu vietā 8 lappuses.

Vijolnieks K. Zariņš, bij. Liepājas operas koncertmeistars, janvāra vidū koncertēs kā B. Homborga nule noorganizēto stīgu trio dalībnieks Toronto, Itona auditorijā.

Tēlnīca māksliniece Alma Mača ieradusies Anglijā valodā K. Skalbes pasaku Kaķīša dzirnaviņas, kā arī citu latviešu rakstnieku darbus, ko sagatavojusies deklamēt Kanadas literātūras cienītājiem.

Čellists Kārlis Munters un koloratūrdziedātāja Ilga Muntere drīzumā atgriezīsies Nujorkā no Halifaksas, kur viņa mākslinieciskajiem nodomiem nav pārvērtīgas cerētās sekmes.

Baletskolotāja Vera Kelše Toronto gatavojas savam patstāvīgam baleta vakaram. Viņa veikusi arī priekšdarbus baleta skolas noorganizēšanai latviešu bērniem, kuŗu klasiskajam baletam mācot arī rakstura dejas un mūsu tautas dejas.

Pianista Viktora Kvieša koncerts paredzēts Montreālā februārī vai martā. Pie Montreālas latviešu biedrības nodibinātā orķestra un literārā sekcija, kas drīzumā uzsāks darbību.

Montreālas latviešu teātris paredzējis iestudēt Jāņa Sudrabiņa lugu Jo pilku, jo traks.

Austrālijā Ozolinš apgāds paredzējis izdot Jāņa Sudrabiņa kara atmiņu tēlojumu Astņaina gaisma aust ar A. Soduma ilustrācijām. Apgāds Rīts Anglijā sagatavo J. Sudrabiņa dzejoļu krājumu Svešuma kalnā.

Publicists Zanis Unāms pabeidzis apmēram 15 iepr. plašu darbu par vācu okupāciju Latvijā atspulgs un gatavo lekciju ciklu par dienas aktualitātēm.

...ma viņas galvā, bet nu šodien, šai brīdī ...kā vienīgo drošo un stipro balstu savā ...rūkā, jodzijās un izira.

...ši viens otram, un tomēr..." pēc ilga ...audzijās Juris.

...viens otru jau tūkstošiem gadus, mums ...adījes sastapties. Liktenis to mums bija ...ajām dienām, lai mēs vieglāk spētu tās ...t?"

...e, kad kādreiz ar draugiem gadījās runāt ...zini — visi karavīri ir vismaz drusku ...niesmejos vairs. Mana likteņa vārds ir

...tāju un uzlika galdā Biržarāju šķiņķi, ...iedējušo rupjmaizes klaipu, un kad viņi ...vakariņas, Deksnis piecēlies pāris reizes ...tabu, un tad spēji nostājās Dagnijas

...ka esmu ieradies tik dīvainā apģērbā?"

...et man nav bijis vaļas par to padomāt,"

...lai tev kaut ko pavēstītu. Bet nu man ...rūtāk."

...tāk..." Juris aizdedzināja cigareti, un ...ja satrauktas un asas. „Es negribu krist ...tos — ko tu domāsi par mani? Varbūt,

...alga, ko tu arī nebūtu izdarījis," Dagnija

...dās pretī Dagnijai un saņēma viņas ro- ...dezertieris. Jau labu laiku."

...galvu. „Tai dienā, kad mēs satikāmies ...biju saņēmis pavēli doties uz Vāciju. ...ties nejēdzīgāki, un visu šo laiku esmu ...ats ar sevi — ko darīt? Un tad es iz- ...i viena izeja, ja gribu palikt uz savas

...na? Taču nē!" Dagnija šaubīdamās pa-

...tomēr. Arī citādi daudzu acīs. Es zinu, ...u ir goda vīri, viņu doma ir laba, un ...Es varu tev atzīties — man bija grūts ...esmu bijs grāvjos, un neizsakāmi nīdis ...kas. Nu es pats esmu aizslīdējis uz

...turpinājums sekos)

Dāņu zvejnieki negribētos ciemos

Dāņu laikraksts Politiken publicējis 5 dāņu zvejnieku piedzīvojumus Rīgas jūras līci. Pag. g. 17. novembrī šie zvejnieki kuteri izbraukuši no Bornholmas salas Ventspils virzienā, lai zvejotu zušus. Zveja nav bijusi sekmīga, turklāt vēl zvejniekus pārsteigusi stipra sniega vētra, kas kuterim nodarīja bojājumus: apstājušās mašīnas un nodzisusi elektrība, līdz ar ko arī radioraidītājs vairs nedarbojies. Kuteris atradies 40 jūdzes no Latvijas piekrastes, un stiprais vējš to dzinis aizvien tālāk.

24. nov. dāņi beidzot ieraudzījuši zemi. Par spīti dzīvajai kustībai jūrā, par dāņu kuteri neviens nav licies ne zinis, nemaz nerunājot par palīdzības sniegšanu. Agrā rīta stundā kuģa laudis uzvilkuši briesmu signālu, atrasdamies tikai 3 jūdzes no krasta. Taču nevien visa diena, bet arī nakts pagājusi bez palīdzības. Avarējušie aiznesti Irbes jūras šaurumā, kur laivu un kuģu kustība sevišķi dzīva. Taču arī tur viņu briesmu signāli palikuši bez ievērības, un atkal atnākusi nakts. Daudzās zvejnieku laivas, kas braukušas tiem garām, briesmu signālus vai nu neievērojušas, vai nesapratušas.

Beidzot dāņi piedzīti krastam 150 metros, un konstatējuši, ka atrodas pie Kolkas raga. Divi komandas vīri mazā glābšanas laivā devušies uz krasta, kur sargpostenis tos aicinājis uz komandantūru. Starplaikā pie dāņu kutera piestājusies krievu patrulļlaiva. Krievi novietojuši uz tā bruņotu posteni un pavēlējuši komandai doties kajītēs. Pēc dažām stundām atgriezušies arī uz krastu aizbraukušie zvejnieki. Uz kutera notikusi sīka pārmeklēšana, pat iznemot no stikla sienām piekārtos fotouzņēmumus. Pārmeklētas arī sērkociņu kārbiņas.

Tad kuters aizvests uz Ventspili, kur uz tā uzkāpuši citi kratītāji, izdarīdami vēl sīkāku pārmeklēšanu. Ik pa stundai viena otrai sekojušas pratināšanas, izdarot tās pat naktī. Starp citu jautāts arī, kur dāņi izcēluši malā pārējos pasažierus un taml. Komandantūras telpā pie sienas karājušās lielas Staļina un Molotova bildes, un pratinātāji jautājuši, vai dāņi šos vīrus pazīstot.

Ilgajai pratināšanai beidzoties, krievi nosūtījuši uz kutera mēchanikus, kas bojājumus izlabojuši. Uz aizturēto dāņu jautājumu — kad tiem atļaus doties uz mājām, — krievi atbildējuši, ka pēc trim, piecām vai varbūt desmit dienām; galīgi to izšķiršot Maskava. Tā kā pārtikas krājumi izbeigušies, dāņi lūguši tos papildināt. Tiem izsniegti divi gabali rudzu maizes, 100 gr. gaļas, drusku tējas, cukura un kafejas surogata. Šo pieciem vīriem domāto gaļu dāņu jūrnieki kā suvenīru paņēmuši sev līdz uz Dāniju. Aizbraukšanas atļauja tiem dota tikai 11. dienā. Labu gabalu tos pavadījusi krievu patruļlaiva, un 21. dec. pēc 52 stundu brauciena tie sasnieguši Kopenhagenu. Viņu odiseja ilgusi 28 dienas, nodarīdama 7.000 kronas zaudējuma. Par niecīgo pārtikas devu, ko tie saņēmuši Latvijas krastā, krievi pieprasot samaksāt 200 dāņu kronu.

„ĢENIĀLS" IZGUDROJUMS

Katram zināms, cik ātri piens pārvārās pāri traukam. Kāds vīnietis paziņojis, ka viņā izgudrojis sevišķu „ķēdes reakcijas mechanismu", kas piena pārvārīšanos nodvērš. Kupli apmeklētā sanāksmē viņā nodemonstrēja to Vīnes mājasmātēm. Izgudrojums šādā: Pie vārāmā trauka vāka piestiprināta aukla. Tās otrs gals piestiprināts pie sienas stāvus pieslietai slotai. Kad piens sāk vārīties un kūsājot pacel trauka vāku, sakustas aukla un apgāž slotu. Tā uzkrīt uz grīdas piestiprinātas bises nolaižamai ierīcei. Šāviens. Lādiņš pārrauj stobra galā izatieptu diegu, kā viens gals piestiprināts peļu slazdam. Slazds atveras un izskrien pele. Tai pakaļ metas kaķis, kam pie astes arī piestiprināta aukla. Tās otrs gals pievienots gāzes izslēdzējam. Auklu savelkot kaķis izslēdz gāzi, uguns zem vārāmā trauka nodziest, un piens beidz vārīties. Izkūsāšana novērsta. — Izgudrotājs paziņojis, ka viņa izgudrojumu drīkst izmantot bez maksas. Par demonstrējuma noskatīšanos gan vajadzējis samaksāt. (rsa)

„ES JAU NEESMU TRAKS..."

Kādā Pad. savienības vājprātīgo slimnīcā pieteikta veselības komisāra ierašanās. Slimnīcas virsārsts vairākas dienas māca slimniekus korī apsveikt augsto viesi. Komisārs ierodas. Katrā telpā, kur tas parādās, atskan dimdošs sauciens: „Lai dzīvo mūsu ģeniālais vadonis, biedrs Staļins!" Komisārs sajūsminās. Vienā no pēdējām slimnieku istabām viesi tomēr ievēro vīru, kas ne drusku nepaver muti. Komisārs tam dusmīgi jautā:

„Kāpēc tu nesauc līdzi ar citiem, lai dzīvo mūsu tēvs un skolotājs?"

„Es jau neesmu traks, — es piederu pie personāla," skan atbilde.

Latviešu sports Eiropā un citos kontinentos

Adelaides latviešu sports saucās Dienvidaustrālijas metropoles Adelaides latviešu jaunā sporta kopa, kas darbosies līdzšinējās kopas Spīdola vietā. ALS priekšsēdis ir G. Bērzzariņš (15, Castle Str., Adelaide, S. A., Australia), pr. vietn. R. Daukere, sekr. H. Lācis, kas. A. Ramiņš, māntz. O. Resnais. Revīzijas komisija: L. Jukums, G. Matisons un N. Strazda. Sekciju pagaidu vadītāji: E. Erkens (basketbolā), L. Jukums (volejbolā), A. Ramiņš (galda tenisā) un L. Mangalis (šachā).

Sprinteris Gv. Lācis (bij. VEF) ieradies Austrālijā un izvietots darbā Sidnejā.

Latviešu pašreiz 10 labākie galda tenisisti Adelaidē, Dienvidaustrālijā: 1. U. Kreišmanis, 2. A. Osis, 3. E. Filers, 4. J. Grakovskis, 5. G. Bērzzariņš, 6. A. Plūme, 7. I. Ozoliņš, 8. V. Rutkovskis, 9. T. Gruzna, 10. I. Brigmanis.

Sidnejas vasaras turnīrā basketbolā uzvarēja austrāliešu vienība East Sydney. Latviešu piecnieks Daugava ieguva 3. vietu. Daugavas pamatsastāvā pēdējās spēlēs bija Rol. Bērziņš, Bičevskis, Sproģis, Vāgners, Roga, Grosbergs un lietuvietis Sutas. Labus panākumus guva arī Daugavas 2. un 3. vienība.

Pasaules rekordists Jānis Dālinš, kas pagaidām vēl dzīvo Viktorijas pavalsts pilsētiņā Benallā, nopircis skaistu zemes gabalu Sidnejā, kur ceļš mājiņu. J. Dālina tuvi kaimiņi būs Austrālijas latviešu sporta vadītājs J. Riņģis, viegliatlēts G. Saiva un sporta avīznieks Sp. Klauverts — arī visi nākamie Sidnejas namsaimnieki.

Pazīstamais galda tenisists Upmanis, kas startē no Libekas VfB, ar panākumiem piedalījies sacīkšu turnejā Zviedrijā. No 9 spēlēm libekiešī uzvarējuši 6. Zviedru prese turnejas dalībnieku raksturo kā krietnus „mazā tenisa" spēles pratējus. Tas mūsu meistariem ir liels panākums, ja zinam, ka zviedri ir spēcīgi galda tenisisti.

Raibā pasaule

⊙ Pazīstamie Kanadas pieciši — Ivonna, Emīlija, Marija, Sesile un Anete Dionas, kuŗām tagad 16 gadu, nesen pirmo reizi viesojās Nujorkā, kur māsas bija viceprezidenta Berklija un Nujorkas gubernātora Djuija viešņas. Pilsētas apskate un viesības tās ļoti sajūsminaja. Māsas Dionas pirmo reizi valkāja vakara tērpus, kurpes ar augstiem papēžiem un gadījumam par godu bija viegli uzkrāsojušas arī lūpas. Goda mielastā viešņas dziedāja franču un angļu dziesmiņas.

⊙ Kad prezidents Trūmens pasniedza kongresa goda medaļu flotes kājnieku pulkvedim Čembersam oficiālā ceremonijā Baltajā namā, par galvenajām personām ceremonijā izvērtās pulkveža 7 mēn. vecie dvīņi Pauls un Pēteris. Kad prezidents pulkvedim pasniedza goda diplomu par kaujas nopelniem, Pauls izķēra diplomu prezidentam no rokām un sāka ar to rotaļāties, pēc tam Pēteris izvilka Trūmenam no kabatas mutautiņu. Lai mierā varētu nobeigt ceremoniju, prezidents līdz akta beigām bija spiests turēt abu dvīņīšu rokas.

⊙ Bronksas rajona iedzīvotāji Nujorkā nesen dabūja aukstus šermuļus, kad daudzos publiskos skaļruņos atskanēja brīdinājums par svešu lidmašīnu tuvošanos Nujorkai un gaidāmo atomuzbrukumu. Laudis satraukumā skrēja uz mājām, apstājās satiksme, bet kāda balss skaļrunī periodiski ziņoja, ka ienaidnieka lidmašīnas vairs atrodas tikai 40, 30, 20 jūdžu no pilsētas... Beidzot pānikas kulminācijas brīdī policijai izdevās apcietināt 23 g. v. radio tehniķi Gordonu, kas bija atļāvies izspēlēt šo joku.

⊙ ASV tirdzniecības ministrijas izsūtāmais, no rīta ierasdamies ministrijas preses istabā, pārsteigts ievēroja, ka uz galdiem mētājas dažādas ziņojumu lapas ar zīmogu „Ļoti slepeni". Atsauktie ierēdņi konstatēja, ka gandrīz visi istabā atrodamies dokumenti un papīri, ieskaitot telefona grāmatu bija apzīmogoti šādā veidā. Izrādījās, ka reportieri bija apņikuši pārāk ilgi gaidīt kādu ministrijas komunikē un atriebušies ierēdņiem ar šādu joku.

⊙ Kāda Grācas iedzīvotāja vēlu vakarā ievēroja, ka baiga izskata vīrietis nocēla ielas notekas šachtas vāku un nokāpa pazemē. Gājēji vēl atminā bija nesen redzētā filma Trešais vīrs, bez tam satraukumu bija radījuši pēdējā laikā savairojušies seksuālnoziegumi pilsētā, kādēļ vērīgā sieviete nekavējoties devās uz policiju. 40 policistu nosprostoja visu rajonu un devās pazemē medīt „trešo vīru". Policisti tomēr gluži veltīgi notraipīja savas uniformas, jo aizdomīgais vīrietis izrādījās par godīgu kanalizācijas strādnieku.

L. Endzelīna liels panākums

Sporta vēstule no Austrālijas

Dienvidaustrālijas pavalsts 1950. g. šacha čempionātā Adelaidē meistarnosaukumu izcīnīja latviešu izlases šachists Lūcijs Endzelins. Divpadsmit spēcīgu dalībnieku konkurencē, spēlējot pēc Šveices sistēmas, L. Endzelins nezaudēja nevienu partiju un no iespējamiem 9 ieguva 7½ punktus. Otro un trešo vietu dalīja Dienvidaustrālijas pag. gada meistars lietuvietis R. Arlauskas ar austrālieti D. Bovmeni (7 p.), bet 5. un 6. v. latvieši P. Purkalītis un L. Mangalis (5 p.). Ar mazāku veiksmi šajā turnīrā cīnījās G. Bērzzariņš (7. v. — 4½ p.) un K. Lidums (9. v. — 3 p.). Blakus turnīrā Lidums jun. ieguva 4. vietu.

Dienvidaustrālijas čempionata ietvaros notika arī Adelaides latviešu šacha meistarsacīkstes, vērtējot tikai mūsu tautiešu starpā spēlētās partijas. Rezultāti: 1. L. Endzelins 3½ p. (no iesp. 4), 2. P. Purkalītis 2½ p., 3. un 4. G. Bērzzariņš un L. Mangalis, 5. K. Lidums.

Adelaidē, decembrī 1950. g.

P. Purkalītis

Papardes zieds

11, Wyresdale Rd., Bolton, Lancs., England

Izsūtām tikai samaksāto. Atbildamām vēstulēm un maksājumiem, no atkarīgi no lieluma un priekšmetu skaita, pievienojami 6 d.

NO KRĀJUMIEM PIEDĀVĀJAM:

KALENDĀRI 1951. gadam: Gada grāmata 5/—, Laiks grāmata 2/6; Tēvijas kalendārs 2/6; kabatas kalendāri 1/9, 2/3; kabatas kalend. ādas vākos 6/9; sienas kalendāri: 1/4, 2/—, 2/6; dzimumdienu kartes ar aplokšņēm 6 d.; vārda dienu kartes ar apl. 6 d; dzimtenes skatu pastkartes 4 d.; Latvijas ģērboņa kartes 7 d.

Zīda karodziņi galda standartiem 7/11; dažādu novadu lelītes 12/6; Grāmatzīmes: 2/—, 4/— 5/—, 6/—, 7/—, 9/—; prievītes: 15/—, 17/—, 19/—, 21/—; papīrnaži 1/6; rotaslietu kastītes intarsijas tehnikā 75/—; tādas pašas rokdarbu kastes 117/—.

Ar zelta Brīvības pieminekli un valsts ģērboni greznoti ādas iestrādājumi: kabatas portfeļi 35/—, 39/—, 45/—, 49/—; naudas maki 22/9, 25/9; vēstuļmapes 45/9, 51/10, 60/9; fotogrāfiju albumi 32/—, 43/—, 67/—; Grāmatu aizsargvāki 25/9; kabatas portfeļi ar apmaiņāmu piezīmīcu 28/9; piezīmīcas 12/6.

Latvija, grāmata par dzimteni 8/—; Latvijas karte 1/6; Mantnieka lielā Latvijas karte 12/—; skatu albumi: Dzimtā zeme 4/3, Riga 4/8, ies. 6/6; Tēvzemei un brīvībai 7/11; Latvijas vēsture 6/—; Latvia 1/6; DO YOU KNOW THAT LATVIA 2/—.

BĒRNU GRĀMATAS: Sarkangalvīte 7/—; Ganos 2/6; Mans brālītis 1/6; Palaidnīgie zaķēni 4/2; Ziemas prieki 2/1; Toma Soera piedzīvojumi 1/6; Laimīgā vasara 10 d.; Tēvu valodas mācība 6/—; Dzimtenes mācība 2/6; VALODIŅA, Abece un pirmā lasāmā grāmata 6/6; Matemātika 7. klasei 6/—; Brīnumzeme, teikas un pasakas 4/6; Dadžu Juris 2/11.

DZEJA: Poem pa kuilen 2/6; Torņi liesmās 5/—; Svētu mantojums, ies. 6/8; Augstā krastā, ies. 7/3; DZIMTENE LIESMĀS 2/6; DIEVS, TAVA ZEME DEG 2/1, angļu valodā 2/1; Vēstules Solveigai 4/8, ies. 6/8; Karogs jānes atpakaļ 2/—; Ilūzijas 3/4; Līdzības 3/4; Trīs autori 11/3, ies. 14/9; Mūžības skartie 16/—, ies. 20/—; Laikmets un lira 8/9; Zvani pusnaktī 3/4; Ilgu zeme 4/—; Mēness akmens 4/3; Tālos ceļos 1/1; Naminš priekšpilsētā 2/11; Laika rasa 2/6; Zeltiņa Balādes 1/6; Leģenda 10 d.; Putni 2/6; Pīlādža oga 1/1; Skalbes dzejas 3/6; Latvju dainu izlase 2/—; Asfodeles 5/10, ies. 7/9; Debess un zeme 3/6; Kamoliņš 2/11; Pie Dzintara jūras, dziesmu krājums 4/2.

DAIĻPROZA: Bābeles gūstā, ies. 7/3; Dienas krusts, rom. 11/9, ies. 14/—; Katrīne Ābele, rom. 12/—, ies. 16/—; Septiņi brāļi, rom. 11/6, ies. 14/—; Eiženija Grandē, rom. 16/6, ies. 14/—; Meža Andrievs 2/6; Sātnieku Ciepste 5/—; Lieti nāk, rom., I gr. 10/—, II gr. 10/—; Majestāte un pērtiķis 4/7, ies. 9/1; Uguns ceļi, rom. 6/2, ies. 9/2; Mērnieku laiki, ies. 27/—; Lietas, kas kārtojas pašas, ies. 14/3; Poruka dzīves romāns 7/6; Aklais Valentīns, rom. 8/4; Šveices Robinsons, rom. 12/4; Parīzes Dievmātes katedrāle, rom. 18/10; Negaisa nakts, rom. 7/—, ies. 10/6; Adžurdžonga, rom. 10/6, ies. 14/4; Jaunsudrabiņš, Zaļā grāmata 14/—, ies. 18/—, ar autora parakstu 24/—; Baltā grāmata 11/9; Jaunsaimnieks un velns 17/4; Nauda 12/10; Balle aplokā 10 d.; Kvēlošā lokā, rom., I gr. 6/4, II gr. 10/—, kopošj. 18/6; Staburaga bērni 13/4, ies. 16/8; Slikstā dzīvība 10/10, ies. 16/2; Smiekligais un viņa sirds 8/3, ies. 11/9; Pēteris Brīndelzenietis 6/9; Es izvēlējos brīvību, kompl. 15/6; Rietumu pasaule 8/6; Krusti, rom. I gr. 5/10, II gr. 5/10; Piemineklis, rom. 7/10; Latvju teiksmas 5/—, ies. 8/4; Okers, rom. 14/6, kartonēts 16/6; Hēmsaimnieki, rom. 9/9; Ardievu, mister Cips, rom. 5/10; Kandids, rom. 6/3; Nakts lidojuma, rom. 5/—, ies. 8/5; Ardievas ieročiem, rom. 11/8, ies. 15/6; Spiegi strādā 2/6; Taifuns, rom. 5/—, ies. 9/9; Vējiem līdzi, I gr. 8/4, II gr. 8/4, III gr. 8/4, IV gr. 8/4; Tilti miglā, rom. 8/4, ies. 12/8; Kapteiņa Granta bērni, rom. 15/6; Mazais kapteinis 12/10; Robinsons Krūzinš 12/6; Bikts, nov. 6/6, ies. 9/2; Dzīvības neprāts 7/6; Eke Mors, rom. 5/—; Dziesminieks un velns 5/10; Pīķa dāma 10/3; Noveļu izlase 4/2; Smaikās kaites 6/3; Sieva, rom. 5/—; Puiškāns 6/3; Pajumte 4/2; Nestundas 3/6, ies. 6/10; Fogts, Ģimetne 1/9; Anšl. Eglītis, Ģimetne 3/6; Maestro 10/—; Grāmata par San Mikelu 15/—; Rakstnieki un grāmatas 6/3; Trimdas rakstnieki 8/4; Dvēseļu putenis, I gr. 5/10, II gr. 5/10; Mīlestības zīmogs 4/9; Janka Mūzikants, rom. 12/—, ies. 16/4; Labais malums 6/6; Zemnieka dēls 2/6; Mezgli 2/—; Blaumaņa noveles 5/—; Trīs noveles 1/—; Izcelotāji, rom. 10/—; Straumēni 7/11; Pazīstamas sejas 6/—; Lūsis, Leģendas 3/6; Staļingradas traģēdija, ies. 20/—; Jautrais Albions 1/9; Latviešu tautas anekdoti 3/6; Indrāni 1/6; Nenozīmīga paīsaruna 1/9; Augšzemnieki, rom. 6/2; Portreja 4/8; Rīta cēliens 6/3; Torņa grāvraci 12/—, ies. 16/4; Rīgas miniatūras 1/9; Piemineklis 1/6; Pe-Ge, Feļetoni 2/—; Pasta stāsti 2/6; Jodu gadi 2/10; Himna brīvībai, rom. 2/6; Dēklas ratiņā 1/10; Nāves ēnā 1/—; Meži mostas 2/9, Henri, Stāsti 2/6; Ticiana dēls 1/9; Sieviešu paviljons, rom. 2/—; Dziesma par Bernadeti, rom. 2/—; Zvans Adano pilsētai 2/—; Kuģis pie apvāršņa 2/—; Sermūkšņu pagasta laudis 1/6; Vientuļas Kalnāres pilī 1/7; Ieva 2/5; Sudrablapsa 1/10; Meistara Celma kapella 1/10; Paaudžu Pils 10 d.; Ūdeņi 2/—; Bez dzimtenes 1/8; Krustnešu gaitās 2/9; Sāts 2/—; Neatkarības saulrietā 5/10; Draugi un gadi 2/11; Cingišana gals 3/—; Darbs, rom. 7/3, ies. 11/3; Mēness norietājis, rom. 8/—, ies. 11/6; Dzimtenes vīraks 2/—; Mēs nemīrsim nekad 2/6; Rīta zvaigzne 2/6; Nameja gredzens, rom. 4/9.

PRAKTISKA SATURA GRĀMATAS: Putnkopība 10/—; Puķkopība 8/3; Latviskie baltie izšuvumi 18/6; Mūzikas teorija 6/3; Koŗa dziesmas 8/—; Dziesmu pūriņš 3/6; Lokattīes, mežu gali 4/3, ies. 5/6; Psiholoģija un loģika 10/—; Praktiskā lauksaimniecība 8/4; Elgūts, Radiotechnika, kompl. 15/6; Praktiskās radiotechnikas pamati 7/—; Kanada 2/6; Austrālija 2/6; Vijums, Angļu val. pašmācība 15/3; Kollins, Angļu val. pašm., II daļa 15/3; Lingafona angļu val. pašmācība 8/—; A Course of English 7/6; Turkina, Latviski-angliska vārdnīca 7/6; Metjūss, Latviski-angliska vārdnīca 8/—; Kundziņš, Angliski-latviska vārdnīca 7/—; Štrauchs, Vācu gramatika 8/—, Vācu valodas pašmācība 13/4; Ozoliņš, Vāciski-latviska vārdnīca 20/—; Latviski-vāciska vārdn. 12/—; Zaiga, Vāciski-latviska vārdn. 6/5; Māinieks, Latviski-vāciska vārdnīca 7/6; Prof. Ķelšans, Ievads kvalitātīvās ķīmijas analizē 8/—; Ķīmiskā meža technoloģija 19/10; Ķīmija iekaro pasauli 6/11; Latviešu valodas gramatika 7/—; Dzilleja, Poētika 8/—; Jaunāko laiku vēsture 4/3; Vispārīgā vēsture 7/11; Vektoru rēķini 5/10; Logaritmu tabulas 2/8; Ievads analizē 4/2; Fizika 6/3; Matēmatika 7. klasei 6/—; Krāsu fotografija 6/10; Laulība un ģimenes dzīve 2/6; Laulības technika 10/—; Kokapstrādātāju rokasgrāmata 7/—; Praktiskā virtuve 9/3; Saimniekošanas pamatjautājumi 6/6; Lauku dārzāji 8/4; Elektrotechnika 7/6; Tabakas audzēšana un sagatavošana 1/8; Augsnas strādāšana 1/8; Gāzģeneratori 2/3; Siksaimnieka padomnieks 2/3; Latvija, statistika 2/6; Automobilis 3/9; Vini zem stikla 3/9; Smagie automobiļi 2/9.

Pie mums var abonēt šādus laikrakstus: LATVJU ZIŅAS, iznāk reizi nedēļā Stokholmā, maksā 4/— mēnesī; **LAIKS**, iznāk divreiz nedēļā Nujorkā, maksā 6/— mēnesī. Pieprasiet paraugeksemplārus un tuvākus paskaidrojumus.

LŪDZAM ŠO SLUDINĀJUMU IZGRIEZT UN UZGLABĀT KĀ PAMATA KATALOGU 1951. gadam, jo iepriekšējā gada katalogā un sludinājumos minētie priekšmeti nav vairs visi krājumā, un toreizējās cenas arī daudz gadījumos nav vairs derīgas. Par visiem jaunumiem un papildinājumiem varēsit lasīt mūsu kārtējos sludinājumos LATVIJĀ un LONDONAS AVĪZE. (952)

1950. g. 22. dec. Bad Reichenhalles slimnīcā mirusi bij. Kr. Barona slimnīcijas vācu valodas skolotāja, Prof. Pētera Šmita atraitne,

Marija Šmite

dzm. 1872. g. 4. III

Apglabāta 1950. g. 23. dec. Bad Reichenhalles pils. kapsētā.

Berchtesgadenes Orlikā nometnes latviešu grupa un ev. lut. draudze

Mūsu draudzes mācītāja audždēls

Ivars Plauka-Svikis

dzim. 1939. g. 5. sept. Rīgā, miris traģiskā nāvē 1950. g. 2. Ziemsvētkos. Kremātizēts 7. janv. Augšamcelšanās kapellā.

Dziļās sērās
Burosas Ev. lut. latv. draudze

1950. gada 31. decembrī mūžībā aizgājusi mūsu

Austra Kalniņa

dzim. 1904. g. 18. janvārī Druvienā. Apbedīta 1951. g. 6. janvārī Leamingtonas kapsētā, Anglijā.

Mīļā pieminā paturēs
DVF Birdingburijas nodaļa

1950. g. 11. decembrī miris mūsu mīļais korporācijas biedrs

profesors Dr. chem.

Martiņš Prīmanis

dzim. 1879. g. 24. janvārī, Ādažos. Kremātizēts Ratingenā, pie Diseldorfas.

TALAVIJAS SAIME

JĀNI STERSTI

u. c. paziņas lūdz rakstīt Vitauts Labsvīrs, Landsbergerstr. 126/III, München. (963)

Izlietojiet iespējas

pasūtināt sev un saviem tuviniekiem laikrakstu

LATVIJA PA GAISA PASTU

uz sekojošām zemēm:

uz Amerikas Savienotām Valstīm un Kanādu — DM 8,50 mēnesī, saņemot avīzi 4—5 resp. 5—7 dienu laikā no iznākšanas dienas Vācijā; uz Austrāliju un Jaunzēlandi — DM 11,— mēnesī.

LATVIJAS ātrais abonements pa gaisa pastu darīs prieku saņēmējiem un palīdzēs vienot izkaisītos latviešus trimdā.

Gaisa pasta abonements pasūtināms pie visiem mūsu pārstāvjiem Vācijā un tieši apgādā.

LCK apgāds LATVIJA,
(14a) Schw. Gmünd, Artillerie-Kaserne, US Zone, Germany.

Sējzemnieka apgāda

Sienas kalendārs

divkrāsainā iespiedumā, ar dzimtenes skatu ilustrācijām un vārda dienām.

Maksā DM 1.—

Uz ārzemēm izsūta pret 4 starpt. pasta kuponiem.

Pieprasīt: Vilis KURMIS, (24a) Pinneberg, Lettenlager, Bl. 6—326.

ASV: Mr. N. EGLĪTIS, POCAHONTAS — IOWA, U. S. A. (957)

Mājsaimniece

vajadzīga,

50 gadu veca, var būt bez prakses, kas spēlē un dzied latviešu dziesmas. Darba vietu vēlāk drīkst mainīt. Fotografijas un apliecības iesūtīt: Box 3, 6208, West New York, New Jersey, U.S.A. (939)

LŪDZU ATSAUKTIES

bij. Darmštates nometnes iemītniekus — DĀRZIŅU un DAKTERU ģimenes. Rakstīt: J. Jaksonam, Boschrandstraat 68, WATERSCHEI — Limburg, Belgie. (936)

Mīļa draudzene bērniem

ir

Pasaka par Sarkangalvīti

Nupat iznākusi krāšņā iespiedumā. Pasūtināma Latvijas apgādā, (14a) Schwäbisch Gmünd, Artillerie-Kaserne, un pie Latvijas pārstāvja Anglijā, A. Veinberga, 41, Carysfort Rd., London N. 16.

Cena: Vācijā DM 3.75; Anglijā šil. 7/—

A. AUGSTUMS

Foto-Vervielfältigungsanstalt

FOTODRUCKE, LICHT- UND FOTOPAUSEREI,
REPRODUKTIONSTECHNISCHE ANSTALT

Hamburg 36
Bei den Kirchhöfen 1

Novēl visiem tautiešiem un grāmatu draugiem laimīgu un sekmēm bagātu 1951. gadu! (964)

LATVIJA

Nr. 3 (447) 1951. g. 10. janvārī

Neizlietotos manuskriptus uzglabā un sūta atpakaļ vienīgi, ja tiem pievienota apmaksāta un autoram adresēta aploksne. Redakcija patur tiesības manuskriptus vajadzības gadījumā īsināt. Ar autora parakstu vai iniciāliem parakstītos rakstos izteiktās domas nav katrā ziņā arī redakcijas domas.

ABONEMENTS VĀCIJĀ,

pasūtinot individuāli (līdz 3 eks. uz vienu adresi) maksā ar piesūtīšanu DM 4,— par eks. mēnesī, pasūtinot kollektīvi (vairāk par 3 eks.) DM 3,50 mēn., uz ārzemēm DM 4,50 mēn., atsevišķa numura cena DM 0,50; uz ASV un Kanadu pa gaisa pastu DM 8,50 mēn., uz Austrāliju un Jaunzēlandi pa gaisa pastu DM 11,—.

SLUDINĀJUMI VĀCIJĀ

maksā DM 0,90 par vienslej. nonpareilles iespiedumrindas aizņemamo telpu: vienreizīgs 10 iespiedumrindu sludinājums DM 8,—; vienreiz 5 iespiedumrindu sludinājums DM 4,—. Grāmatu apgādu un tirgotāju sludinājumiem, piesūtot tos tieši apgādam, aprēķinām 50% atlaidi.

Abonementu pieteikumus sludinājumus un iemaksas VIŠCIĻĀ pieņem mūsu pārstāvji nometnēs kā arī apgāds tieši.

Abonementa un sludinājumu maksu ārzemēs un turienes pārstāvju sarakstu izziņojam vairākas reizes mēnesī īpašā sludinājumā.

LCK apgāds LATVIJA,
(14a) Schwäbisch Gmünd,
Artillerie Kaserne, US Zone,
Germany (tālr. Schw Gmünd 2159)

Stalingrādas traģēdija! (908)

Jauns posms aukstajā karā

1951. g. pirmā nedēļā, kas komūnistiem Korejā deva uzvaru, iezīmē arī Maskavas miera ofensīvas jaunu posmu. Padomju savienība ne vien ierosinājusi četru lielvalstu ārlietu ministru konferenci par Vācijas atbruņošanas jautājumiem, bet arī izteikusi gatavību atjaunot pirms divi gadiem pārtrauktās sarunas un par otrā pasaules kara — aizdošanas un nomas līguma — iesalušiem 11 miljardiem. Līdz šim krievi šo parādu izvairījās kārtot.

Lai samulsinātu Eiropas aizstāvēšanās organizētājus un dotu jaunu vielu Amerikas izolācionistiem, šie ierosinājumi ir ļoti nozīmīgi un labi pārdomāti. Vienkāršam nodokļu maksātājam Amerikā, lasot Maskavas valdības priekšlikumus, atkal staust cerības, ka, varbūt, Trūmena bruņošanās nodokļiem paredzētie dolari varēs palikt pašu kasē, ja vien izdodas panākt izlīgumu. Valdība, kas solas maksāt parādus, taču nevar būt kara kūdītāja. Droši vien tā šajās dienās kliusībā domā dažs labs mazais krājējs Jaunajā pasaulē. Eiropa ir tik tālu, Koreja un Ķīna vēl tālāk; kāda jēga bruņoties un grūti pelnītos dolarus ieguldīt ierocos, ja tie pirmajā kaujā var aiziet bojā vai arī nogrimt jūrā, nemaz nesasnieguši Eiropas krastus.

Huvers bija pirmais, kas, vadoties no iekšpolitiskiem un ārpolitiskiem apsvērumiem, šīs vidusmēra amerikāņa domas precizēja savā radiorunā. Tagad kļajā nācis arī izolācionistu līderis Tafts. Uzbrūkot Trūmena partijai, viņā nostājas pret amerikāņu karaspēka sūtīšanu uz Eiropu. Eiropiešiem jāaizstāvoties pašiem.

Taftam taisnība, ka Eiropas kontinents līdz šim visus bruņošanās izdevumus centies uzvelt Amerikas nodokļu maksātājiem. Tāpat nevar Taftu apstrīdēt, ka Eiropas valstis valda nevienprātība un greizsirdība, runājot par pirmdzimtības tiesībām uz militāro vadību un stiprumu. Šis rūgtās atziņas tomēr negroza pasaules politisko situāciju un nemazina komūnisma briesmas.

Trūmena valdības stāvoklis nav viegls. Amerikāņu tautai tā var piedāvāt tikai sviedrus, asaras un asinis, kamēr politiskie pretinieki var augstsirdīgi runāt par dolaru tauplīšanu un augsto dzīves standartu. Turklāt Trūmenam, kā Ruzvelta smagā mantojuma saņēmējam, nav izdevīgi risināt ārpolitiskās problēmas, kas radušās aiz nelaika prezidenta labās ticības, ka tēvocis Džo patiešām ir godīgs sarunu partneris.

Šo apstākļi krievi pratuši psiholoģiski izmantot savā labā, nākot klajā ar ierosinājumiem konferēt par Vācijas atbruņošanu un iesalušiem kara laika parādiem. Pēc līdzšinējās pieredzes, liekas, pat astrologi nevarēs pateikt, cik ilgi Maskavas pilnvarniekiem patiks tērzēt ar rietumvalstu diplomātiem pie sarunu galda, resp. cik ilgi politbirojs Kremlī viņiem ļaus tur sēdēt. Par Austrijas miera līgumu jau notikušas vairāk kā 200 sēdes, un tomēr Austrijas republika nav tikusi miera līgumam tuvāk ne par spridi. Arī Berlīnes jautājums debatēts daudzās konferencēs, bet Austrumberlīni jau iekļauj padomju joslas politiskajā sistēmā. Notikumi īstenībā tātad iet citu ceļu nekā solījumi un miera propaganda.

Ārpus padomju satelītiem vissvākā Maskavas miera ofensīvas atbalstītāja ir Indija. Ministru prezidenta Neru atkārtotā iestāšanās par Ķīnas uzņemšanu UN apliecina ģenialu Kremļa politikas neizpratni un lielu ļaušanu patriotismu. Cienījamais indiešu valstsvīrs acīmredzot vēl dzīvo pagātnes atmiņās, kad Gandija pasīvā pretestība sagādāja Indijas tautām neatkarību. Diemžēl. Maskavā nesēž tie paši politiķi, kas Londonā. Ieroči, kas bija labi ciņā ar Lielbritānijas impēriju, nebūs pietiekami, lai cīnītos ar Maskavu. Neru, liekas, tikpat maz saprot situāciju un briesmas Eiropā, kā mēs savā laikā nesapratām Indijas prasības.

Galu galā eiropieši šodien taču organizējējās aizstāvēt savu brīvību, nevis atņemt zemes melnajai vai dzeltenajai rasei. Brīvības un goda jautājumos nevar būt pusšlidzekļu un kompromisa, tāpat kā nevar būt pusgoda un pusbrīvības. Pasīvā pretošanās un piekāpība nevar pabarot izkāmējušos imperiālismu, bet gan radīt tam vēl lielāku ēstgribu.

Kamēr Pekinga ir tikai Maskavas politikas īstenotāja, un tāda tā paliks arī turpmāk, nekādi piekāpības akti nebūs pietiekami, lai nodibinātu mieru Āzijā vai visā pasaulē. Varam saprast, ka indiešu līdzjūtība vairāk vērsās uz ķiniešu nekā uz eiropiešu pusi, jo āziāts arvien labāk sapratis savu kaimiņu; bet šis apstāklis nedrīkst mums laupīt skaidru skatu. Vienmēr un visur jāiegaumē, ka Neru labiem nodomiem un augstai politiskai morālei tik pat maz izredžu grozīt Staļina prātu, kā vēja rādītājam ietekmēt vēja virzienu.

Maskavas politiskie maldināšanas gājieni bijuši un būs. Var pienākt pat brīdis, kad Kremlis svinīgi apgalvo, ka tam nav vairs nekādu teritoriālu un morālisku prasību ne rietumos, ne austrumos, tāpat kā savā laikā to darīja Hitlers, gatavodamies karam. Tomēr maldināšanas manevrs paliek manevrs, kam izņemot Āzijas politiķus, nekur neatradīsies dzirdīgas ausis. Amerikas izolācionisti, kas uzsākuši cīņu pret Trūmenu un viņa bruņošanās politiku, droši vien, nonākot pie varas, būs spiesti rūgti nožēlot katru vārdu, ko tie teikuši pret palīdzību Eiropai. Bez Eiropas nebūs arī Amerikas, ne saimnieciski, ne politiski ne kultūrāli. Mēs visi sēžam vienā laivā

P. A.

Jauna piecgade — bruņošanās potenciāla celšanai

Pad. savienības augstākā padomē padomju valdība iesniedza jauno, piekto piecgades plānu. Iepriekšējā piecgadē tēraudrūpniecībā, naftas un ogļu iegūšanā, elektrības ražošanā un mašīnu būvniecībā plāns pārsniegts ar uzviju. Amerikāņu lietpratēji uzskata Padomju savienību par otru lielāko rūpniecības valsti pasaulē, tālu aizsteidzoties priekšā Lielbritānijai, Vācijai un Francijai. Jo sevišķi beidzamajā piecgadē attīstījusies smagā resp. bruņošanās rūpniecība. Padomju laikraksti pasvītro, ka karā izpostītā rūpniecībā Ukrainā un Viduskrievijā, ne vien atjaunota, bet izvērsta vēl plašāk nekā tā bijia pirms vācu uzbrukuma. Arī lauksaimniecība uzrādot lielākas ražas nekā agrāk. Cik paredzams, nākošā piecgadē galveno vērību veltīs Krievijas militārā potenciāla celšanai. Līdz šim Pad. savienība ražo gadā 30 milj. tonnu tērauda, bet tās mērķis ir 40 milj. tonnu. Šis skaitlis jāsasniedzot 1955. gadā.

Trumens cer...

(Turpinājums no 1. lpp.)

Sabiedriskās domos tālākai noskaņošanai pret rietumu sabiedrotajiem iesaistīta arī padomju filmu ministrija. Tā nodomājusi „trieciena tempā nobeigt un jau vistuvākajā laikā vienlaicīgi visā Pad. savienībā radīt 3 jaunas pretamerikāņu filmas, kas tēlotu ķļietamo amerikāņu spiegu darbību Pad. savienībā un pamācītu kā to apkarot.

Kamēr pie šiem apstākļiem ASV nostāja 4-valstu konferences jautājumā ir visatturīgākā un arī Anglija pagaidām ieņēmusi nogaidošu nostāju, zināmas franču valdības aprindas (sociālisti) ar min. prez. Plevēnu priekšgalā cenšas konferences sanākšanu iespējami paātrināt. Lai pamudinātu ASV un līdz ar to arī Angliju pieslēgties tās pretimnācigajai nostājai, Francija gatava dot zināmas koncensijas mazsvarīgākos jautājumos, jau pieņemot lēmumu par diplomātiskā boikota izbeigšanu iepretim Franko Spānijai un vēstnieka nosūtīšanu uz Madridi. Kā kluss drauds izskanējusi pat iespēja par eventuālām separātām sarunām Francijas un Pad. savienības starpā, ja ASV un Anglija arī tālākā notu apmaiņā rietumvalstu starpā paturētu savu līdzšinējo nostāju.

Taču pēdējā iespēja nav nopietni vērtējama — pret ko katēgoriski nostājas ne tikai ārlietu min. Šūmans un tā kolēģas no centra partijām, bet arī plašās ģen. Degola piekritēju aprindas, kas padomju notu apzīmē par slazdiem un uzstājas pret sarunu samaksāšanu ar jauniem aizkavējumiem Eiropas apbruņošanā.

Rudenī ievēlētais 82. ASV kongress nule svinīgi sanāca savā pirmajā sēdē. To atklājot, spīkers Rejbērns uzaicināja vēlētos tautas pārstāvjus apzināties viņiem uzlikto atbildību un veikt savu pienākumu, lai pasaule nekļūtu tāda, ka dzīve tajā vairs nebūtu dzīvošanas vērts. Kā runātājs norādīja, par spīti visam, kas tiekot teikts, jūras robeža ASV vairs nespējot pietiekami pasargāt un tādēļ abu kongresa palātu lēmumiem jābūt tādiem, kas „starptautiskajiem bandītiem un varmākām iedvestu bailes stāties mums ceļā".

Tomēr jau pirmā tautas vietnieku nama darba sēdē rādīja, ka prezidentam savā turpmākajā darbībā un centienos pasargāt ASV no atkrišanas izolacionismā būs jācīnās ar nopietnām grūtībām. Republikāņiem un dienvidštatu demokratiem bloķējoties, valdības partija piedzīvoja smagu neveiksmi jau pirmajā nobalsošanā. Ar 244 pret 179 balsīm tika pieņemts lēmums, ar kuru turpmāk nevienu likumprojektu nevarēs iesniegt tautas vietnieku namam bez iepriekšējas caurskates t. s. procedūras komisijā, kas atrodas pilnīgi šīs opozicijas kontrolē. Tūlīt pēc lēmuma pieņemšanas kāds republikāņu deputāts ierosināja likumprojektu, kas aizliegtu prezidentam jebkādu tālāku karaspēka kontingentu sūtīšanu uz aizjūras zemēm bez kongresa piekrišanas.

Kā krita Seula

NEW YORK HERALD TRIBUNE KORESPONDENTS TĒLO BEIDZAMĀS STUNDAS SEULĀ

Tokio (a). — Seula ir kļuvusi spoku pilsēta. Tramvaji vairs neiet. Tie pamesti izdauzītām rūtīm. Visas galvenās ielas tukšas. Daži nokluduši bērni raudot skraidā uz priekšu un atpakaļ, meklējot vecākus vai tuviniekus, bet nav neviena, kas viņiem palīdzētu.

Pilsētas lielākā viesnīca, kur apmetās ārzemnieki, pārtrauca darbu tai brīdī, kad kļuva zināms, ka prezidents Ri atstājis Dievidkorejas galvaspilsētu. Apkalpotāji pa galvu pa kaklu devās projām, nejautājot vairs viesiem, kas samaksājis, kas nē. Viesnīcas fojē palika krāšņi uzposta Ziemsvētku eglīte ar visiem piekariņiem. Arī šampāniešu pagrabi palika neiztukšoti. Ziemeļkorejieši tur atradīs dažu labu lāsi. Nevienam nav laika, lai ko izglābtu vai paslēptu.

Baigi vērot bēgļu straumi, kas šķērso aizsalušo Hanas upi. Vīrieši, sievietes, sirmgalvji, bērni devās pāri pa ledu. Daudzi slīdēja un gāzās zem nastu smaguma. Cilvēki kas vairs nevarēja paiet, vilkās uz priekšu rāpojot. Kam bija braucāmie vērši, tie centās tos dabūt pāri ledum ar smagi piekrautiem vezumiem. Nekad neesmu redzējis tik daudz asaru. tik daudz bērnu, izmisušu sieviešu un nevarīgu sirmgalvju asaru, kā šeit asajā vējā uz Hanas upes ledus.

Seulas iedzīvotāji, kas jau reiz uz savas ādas jutuši komūnistu valdīšanu, otrreiz vairs negrib ar to sastapties. Šo iekārtu viņi izpazinuši visā pilnībā. Katrs, kas vien var kustēties, dodas ceļā.

Seulas katedrāles prāters LI Tomass, kas pagājušo vasaru palika galvaspilsētā, cerēdams, ka komūnisti saudzēs baznīcu, šoreiz bēga ar visiem pārējiem garīdzniekiem. Viņi sagaida, ka komūnisti tāpat kā agrāk, baznīcu pārvērtīs par savu galveno mītni.

Pilsētas cietumi ir tukši. Tie gaida jaunus upurus, kad sāksies komūnistu izrēķināšanās ar palikušiem iedzīvotājiem.

Maršals Žukovs vadot Korejas operācijas

Tokijā (a). — Pēc slepenām ziņām, kas saņemtas Tokijā, jāpieņem, ka komūnistu ofensīvu Tokijā vada maršals Žukovs. Viņa galvenā mītne atrodoties Mukdenā. Žukova vietnieks esot ķīniešu ģenerālis Linpajo, kas komandējot ķīniešu 4. armiju. Pēc citām ziņām sagaidāms, ka drīzumā par Ziemeļkorejas armijas virspavēlnieku iecelšot padomju ģenerālleitnantu Ohamuku. Šis ģenerālis esot padomju pilsonis, bet dzimis Korejā. Padomju armijā ietilpstot pavisam divi divizijas, kas komplektējās no šādiem Korejā dzimušiem padomju pilsoņiem. Turklāt katras korejiešu divizijas štābā darbojoties 4 padomju virsnieki, kas plānojot operācijas.

Ja minētā ziņa par Maršalu Žukovu atbilst īstenībai, tad Staļins ķīniešiem ir atdevis savu labāko karavadoni. Maršals Žukovs 1941. g. bija štāba priekšnieks, kas organizēja Maskavas aizstāvēšanu. Vēlāk viņš kļuva krievu austrumfrontes centrālā sektora komandieris. 1942. gadā viņu iecēla par aizsardzības komisāra vietnieku, un viņš bija atbildīgs par operācijām pie Staļingradas, Ļeņingradas, kā arī vadīja uzbrukumu Berlīnei.

Kopš 1946. g. par maršalu nebija nekādu ziņu. Tikai nesen Šveices laikraksti rakstīja, ka Žukovu it kā iecelšot par visu krievu karaspēka virspavēlnieku Vācijā un Balkānu zemēs. Ļoti cildinoši vārdi viņam veltīti arī 1950. gada padomju gada grāmatā. Turklāt kādā augstāku virsnieku sanāksmē Staļins maršalu Žukovu raksturojis kā visu padomju ģenerāļu un maršalu neaizsniedzamu paraugu.

Sakarā ar jauno maršala Žukova slavas lēktu Šveices prese publicē kādā NKVD virsnieka Ivana Mirkina atmiņas par to, ka 1948. gadā Žukovs no Maskavas aizsūtīts trimdā uz Kotlasu. Maršals it kā kritis par upuri Vorošilova un Bulganina kliķei. Berija neesot piekritis viņa izsūtīšanai un solījies gādāt, lai Žukovs tiktu rehabilitēts. Tagad, acīmredzot tas noticis. Vienādi vai otrādi, vai nu Korejā vai Balkānos un Vācijā, bet Žukova maršala zvaigzne atkal parādas padomju zvaigznāja zenītā.

Divu dejotāju nāve satrauc Augsburgu

Augsburga (K). — Divas braziliešu dejotājas — Marija Cinda Fareira un viņas māsa Lucilija dabūjušas galu no smagām apdeguma brūcēm, uzstājoties pazīstamajā Augsburgas kabarē Oāze. Traģiskais negadījums, kas savilņojis Augsburgiešu prātus, norisinājies 30. dec. vakarā, kad pēc pabeigtas programmas Marija Cinda devusies uz savu ģērbtuvi. Pa ceļam vēl neizdibinātā veidā pēkšņi aizdedzies viņas celofāna tērps. Māsa Lucilija steigusies liesmas dzēst, bet aizdedzies arī viņas tērps. Paligā piesteigušies divi Oāzes viesmīļi un uguni aplēpējuši ar segām un galddrānām. Jau pēc desmit minūtēm abas nelaimīgās nogādātas pilsētas slimnīcā, kur ārsts konstatējis otrās un trešās pakāpes brūces, kas klājušas trīsceturtdaļas ķermeņa. Nelaimīgo dzīvības glābt vairs nav bijis iespējams, un Marija Cinda mirusi nakti no 2. uz 3. janvāri, bet nākošajā dienā arī viņas māsa Lucilija.

Kriminālpolicijai nelaimes iemeslus nav izdevies noskaidrot. Pielaiž, ka to izsaukusi degoša cigarete. Kabarē Oāze labi pazīstama Augsburgas latviešiem. To nodibināja un vēl tagad vada Rīgas naktslokāla Alhambra īpašnieks Bērziņš. Traģiskā nāvē mirušās dejotājas piederēja izcilākajiem mazās skatuves spēkiem Vācijā un angažējās tikai pirmšķirīgos kabarē. Par negadījumu pilsētā cirkulē dažādas pārspīlētas baumas.

UZBRUKUMS AMERIKAS BALSS RAIDĪTĀJAM

Tanžera (pa). — 30 mauru drēbēs tērpti vīri uzbrukuši Amerikas Balss raidītājam, kas atrodas Tanžerā, spāņu Marokas tuvumā. Domā, ka uzbrucēji nākuši pār spāņu robežu. Raidstacijas sardze atklājusi uguni, un viens no uzbrucējiem ievainots.

Komūnistu...

(Turpinājums no 1. lpp.)

dība nevarot iejaukties tādu piegādes noligumu pildīšanā, ko parakstījušas franču privātfirmas. Franču valdības stāvoklis šai ziņā ir jo sevišķi grūts tādēļ, ka komūnistiskā Ķīna atbalsta vietnamiešu vienības Indoķīnā un steidzīgi izbūvē dzelzceļsatiksmi ar Indoķīnu.

ASV, Francijas, Lielbritānijas, Norvēģijas, Kubas un Ekvadoras delegāti UN sanākuši vairākās apspriedēs, lai pārrunātu Korejas jautājuma nokārtošanas iespējas. Arī UN trīsvīru komisija, kas bija izraudzīta pamiera sarunām ar Ķīnu, paziņojusi, ka neskatoties uz ķiniešu valdības atteikšanos, tā tomēr turpinās sarunu ievadīšanas mēģinājumus.

Sarunas par vācu kontingentiem Rietumeiropas aizsardzībā

Bonna (pa). — Augstā komisija uzaicinājusi Bonnas valdību piedalīties informatīvās sarunās par vācu kontingentiem Rietumeiropas aizsargāšanai. Sarunas notiks Pētersbergā un galvenā kārtā būs veltītas techniskajiem jautājumiem. No amerikāņu puses, cik paredzams, sarunās piedalīsies ASV augstā komisāra vietnieks ģen. Hejs, angļu augstā komisāra vietnieks Getrijs un franču — A. Berārs. Vācijas valdības pilnvarotie — T. Blanks un agrākie ģenerāļi Hoizingers un Špeidels. Pēdējie jau ieradušies Bonnā un kopā ar Blanku jau nodibinājuši sakarus ar ģen. Hejsu un pārējām augstās komisijas aprindām.

Pag. gada decembrī augstais komisārs Meklojs vācu valdībai deva solījumu, ka aizsardzības jautājumos to nenostādīs notikuša fakta priekšā. Vispirms darbosies lietpratēji, kas izstrādās plānus par iespējamo vācu vienību lielumu un raksturu. Pēc tam militāro lietpratēju komisijas atzinumus nodos augstajiem komisāriem, kas tos izdebatēs kopā ar Rietumvācijas valdību.

RIRDĀNA PADOMJU ANEKDOTI
(13)

VIENALGA

1933. gadā, bada laikā, Ukrainā pie dzelzceļa kases piesteidzas jauns, piepampis pilsonis un izbeŗ lielu kaudzi naudas kasiera priekšā.

„Uz kurieni?" jautā kasieris.

„Par visu...!"

DAŽOS VĀRDOS

Jaunais Jugoslavijas sūtnis Grieķijā Radoss Jovanovičs presei izteicies, ka Jugoslavija nav paredzējusi slēgt militārsavienību ar Grieķiju, tomēr pildot savus pienākumus UN chartas ietvaros gadījumā, ja Grieķija kļūtu agresijas upuris. Pēc sūtņa domām Grieķija rīkotos tāpat, ja kāds uzbruktu Jugoslavijai.

UN ģenerālsekretārs LI janvāra vidū ieradīsies Londonā, lai apspriestu UN nākošās pilnsapulces sanākšanas vietu. Uz to reflektē Edinburga, Parīze un Ženeva. Lielākās izredzes ir Parizei un Londonai, jo Edinburgā nav pietiekoši daudz viesnīcu delegātu uzņemšanai.

Lhasā ieradusies komūnistu delegācija 8 personu sastāvā kompromisa sarunām ar Dalai Lamas pārstāvi. Komūnistisko ķiniešu karaspēka vienības jau tuvojas Gartikas pilsētai Rietumtibetā.

Portugāļu aizsardzības ministrija paziņojusi, ka flotes pastiprināšanai iesauks 1000 kara jūrnieku.

Ar 50.000 jauniesaucamo Dānija šogad pastiprinās sava karaspēka kontingentu, paziņojis aizsardzības ministrs Pētersons. Kara dienesta laika pagarināšana technisku iemeslu dēļ neesot iespējama.

Trīs gadu neatkarību nosvinējusi Burma. Rangūnā akreditētie diplomāti nodevuši Burmas valdībai apsveikuma vēstījumus.

Atbildi Grotevola vēstulei, kā Bonnas valdības aprindās domā, nosūtīs nedēļas vidū. Pirmdien Dr. Adenauers šai jautājumā apspriedīsies ar parlamenta frakciju līderiem, bet otrdien to pārrunāja kabineta sēdē.

Vairāk nekā 900.000 DP ar IRO palīdzību 1950. g. atstājuši Vāciju. 270.000 vēl gaida izceļošanu, bet 218.000 laikam paliks Vācijā.

Krievu nacionālās brigādes formēšanu prasa komūnisma upuru apvienība atklātā vēstulē ģen. Eizenhauram. Brigādē ietilptu bij. Padomju savienības pilsoņi, lai cīnītos pret komūnismu.

Jaunus drošības soļus pret komūnistiem paredzējusi Francijas valdība, lai iztīrītu franču pārvaldes iestādes no komūnistiskiem elementiem.

Mirušais Austrijas prezidents Dr. A. Renners piektdien apbedīts Vīnē. Pirms apbedīšanas viņa zārks 3 dienas stāvēja Vines rātsnamā, kur mirušā prezidenta atvadījās vairāk par simtstūkstoš cilvēku, apliecinot, ka Dr. Renners baudījis lielāku cieņu, nekā jebkurš cits Austrijas politiķis.

„Tikai" 80 milj. dolaru mantojuma atstājis 1947. g. aprīlī mirušais automobiļu karalis Henrijs Fords, kā to tagad konstatējusi amerikāņu tiesa. Viņa īpašumus vērtē uz 250—300 milj. dolaru. Četri Forda mazdēli saņems katrs 3 milj. dolaru, 1936. g. Fords dibinātais labklājības un audzināšanas fonds — 36 milj., bet atlikušos 30 milj. izdos mantojuma, īpašuma un citu nodokļu segšanai.

78.683 bēgļu no Vācijas padomju joslas pag. gadā pārnākuši robežu uz uztverti Rietumvācijas bēgļu centrālajās nometnēs, kur tiem pieškir azilties tības.

132 upuŗus prasījusi dinamīta eksplozija Santas upes spēkstacijas būvē Perū. 71 strādnieks ievainots, 18 laime notikusi, saspridzinot dzelzceļuzbērumam uzgāzušos akmeņu lavīnu, pie kam kāds spridzināmā lādiņš priekšlaicīgi detonējis.

Jaunas apakšzemes lāvas straume, kas strauji plūst zem agrāko izvirdumu sasalušās masas, apdraud Klaustrumnogāzes apdzīvotās vietas. Lāvas straumes ātrums ir 150 m stundā. Tā izplūst no 2200 m augstā krātera. Izverdumu Katānijas vulkanoloģiskā instituta prof. Kumins apzīmē par smagāko, kāds līdz šim piedzīvots.

Lielāko sniega katastrofu kopš 80 gadiem piedzīvojusi Austrija. Rietumkarintijā un Austrumtirolē 100.000 cilvēku atgriezti no ārpasaules. Sniega masas aprakušas veselus vilcienu sastāvus. Satiksme ar Italiju pārtraukta jau vairākas dienas. Ielejās sniega sega pāri par 2 m, bet kalnos līdz 7 m bieza.

Arī Itālijā satiksmi pārtraukušas sniega masas un plūdi. Dienvidrietumu piekrastē iznesti vairāki tilti.

Viltotu insulīnu Brēmenē izplatījusi kāda žēlsirdīgā māsa, prasot par kilogramu šī vērtīgā ārstniecības līdzekļa 24—36.000 marku. Viltojuma sastāvējis no sodas jaukuma, un laimīgā kārtā nav nekur ticis pielietots — sekas varētu būt draustmīgas.

Viltus muitas ierēdņi apķīlājuši gatavu 40.000 marku vērtībā kādā Berlīnes metalu raudzes iestādē. Pistolēm bruņotie „ierēdņi" apcietinājuši firmas direktoru līdz ar ģimeni, bet Berlīnes iekšpilsētā palaiduši tos vaļā. Noziegums atklājies muitā, kur „muitnieki" bija pieteikuši direktoram ierasties.

Ar 160.000 firmas naudas uz Argentīnu aizbēdzis kādas Minchenes šokolades fabrikas direktors, atstādams pusmiljona marku parādu un 150 strādniekus bez algām.